

Aningaasaqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoqarfik

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarut 2023

Kommunit Namminersorlutillu Oqartussat missingersuutaat naatsorsuutaallu pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 26, 28. november 2016-imeersoq naapertorlugu Naalackersuisut Inatsisartut upernaakkut ataatsimiinneranni Kalaallit Nunaata aningaasaqarnera pillugu ukiumoortumik nalunaarummik saqqummiussissapput, taakkununga ilaalluni pisortat aningaasartuutaasa isertitaasalu ineriartortornerat.

Ukiumoortumik nalunaarutip imarissavai qitiusumik aningaasartuuteqarfiusartuni isertitaqarfiusartunilu ataatsimi arlalinniluunniit aningaasaqarneq pillugu aamma suliassanik ingerlatsinerup misissuiffigeqqissaarneqarsimanerat.

Taamaalilluni nalunaarusiaq siammasissumik siunnerfeqarpoq, aningaasaqarnermilu ineriartortitsinissaq pingaarnersiutinissarlu pillugit Naalackersuisut Inatsisartullu isummersuutaannut ilaatinneqartussanngorlugu ilusilersorneqartussaalluni. Nalunaarusiami immikkut ajornartorsiuteqarfiusut ineriartorfiusinnaasullu ersersinneqarput.

Taamaammat Naalackersuisut Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu Nalunaarutaat 2023, Naalackersuisut 2024-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuutissamik suliaqarnerannut atasutut isigineqassaaq.

Siulequt

Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarut 2023-mi nunap aningaasaqarnikkut inissisimanerani siunissamilu unammilligassanik ukiumut killiffik takutinneqarpoq.

Unammilligassat ilisimalluernerujartorpavut. Taakku ukiuni arlalinni assigiinngitsutigut oqaasinngortissimavagut. Utoqqaat amerliartorput inuussutissarsiortulli ikiliartorlutik, nunatta karsiani isertitat affai sinnerlugit tassaapput ataatsimoortumik tapiissutit, inuusuttut suliffeqanngitsut ilinniakkamilluunniit ingerlatsinngitsut amerlavallaarput il.il.

Taamaakkaluartoq arlalinnik pissutsinik pitsaasoqarpoq. Nunarsuup sinneranut sanilliulluta aningaasat naleerukkiartorneranit qaffasissumit annikinnerusumik eqqugaaqqavugut, suliffeqanngitsut aatsaat taama ikitsigipput, sanaartornerit ingerlaleruttorput ukiullu tamaasa nammineq ilinniarfeqarfitsinniit inuusuttut ilinniakkamik naammassinnittartut amerliartuinnarput.

Immaqalu taannarpiaq tassaavoq unammilligassaq. Nunarsuarmi ajortuinnaanani lu ajunngitsuinnaanngilaq. Aningaasaqarnermik imminut napatissinnaasumik patajaatsumillu anguniagaqarnermi eqqortumik eqqunngitsumillu ingerlasoqarpoq.

Nunami politikerit suliassaat tassaavoq eqqunngitsumut ingerlasut sunniutaasa annikillisarnissaat eqqortumillu ingerlasut ingerlannerunissaat. Matumani unammilligassat suunerani assigiimmik isumaliortaaseqarnissarput piumasaqaataavoq. Saqqummiussa qanna paasissutissanik tunniussiumaartoq ataatsimullu siunissarput pillugu politikikkut oqallinnernut pitsanngorsaataassasoq neriuutigaa.

Nalunaarummi pisortat ingerlatsivianni ineriartorneq, Napatitsinermut siuariartortitsinissamullu pilersaarutissap aappaanik suliap killiffia aamma sulisinnaasunik sulisussarsiniartarnermi ilungersunartoq qanimut aamma sammineqarput.

Atuarluarnissassinik kissaappassi.

Naaja H. Nathanielsen

Aningaasaqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoq

Imarisai

Siulequt.....	3
1 Ullumikkut akit aningaasarsionnikkullu pissutsit allanngorarnert.....	5
1.1 Maanna pisut pillugit Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit siulittaasoqarfiata naliliinera.....	5
1.2 Aalisarnermi ineriartorneq.....	9
1.3 Inuussutissarsiutit allat	22
1.4 Suliffeqarneq suliffissaaleqinerlu	29
2 Pisortat aningaasaqarnerat.....	31
2.1 2022-mut Nunatta Karsiata naatsorsuutai.....	31
2.2 Akitsuutit	32
2.3 Akiitsut.....	34
2.4 Kommunit aningaasaqarnerisa ineriartornerat	36
2.5 Akiitsut allanngoriartornerat.....	37
3 2023-mut aningaasanut inatsimmut tunngaviit AIS 2024-millu piareersaaneq	39
3.1 AIS 2024-mut tunngatillugu aallaavigisat	39
3.2 Kommunit peqatigalugit 2024-mi ataatsimoortumik tapiissutissat pillugit isumaqatigiissutissap piareersarnera.....	41
4 Anguniakkut uuttuutillu	42
4.1 Anguniakkat uuttuutillu atorneqartarneri.....	42
4.2 Piitsuussutsimik uuttuisarneq	56
5 Ukkatarineqartut	59
5.1 Pisortat allaffissornerisa ineriartornera	59
5.2 Napatitsinissamut siuariartortitsinissamullu pilersaarut 2	62
5.3 Sulisussarsionnermi ilungersunartut	64
Takussutissiat nalunaarsuiffiillu allattuiffii.....	73

1 Ullumikkut akit aningaasarsiornikkullu pissutsit allanngorernerat

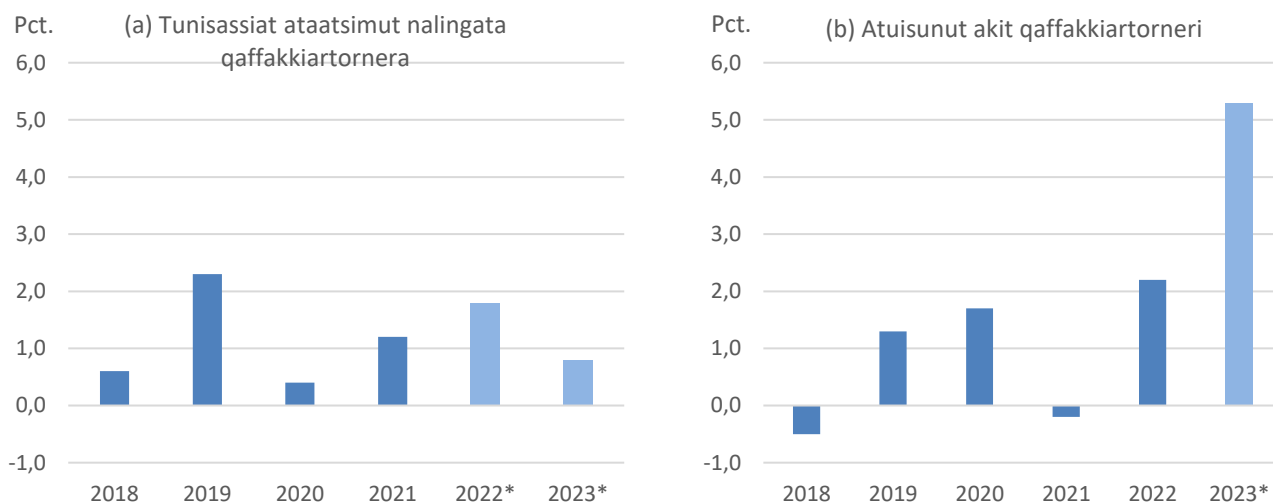
Immikkoortumi matumani ataatsimut isigalugu Kalaallit Nunaata aningaasaqarnera eqikkarneqarpoq suliassaqaqfinnilu qitiusuni arlalinni aningaasaqarnikkut inissisimanerit, ilaatigut BNP, aningaasap naleerukkiartornera, aalisarneq suliffeqarnerlu erseqqissarneqarlutik.

1.1 Maanna pisut pillugit Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit siulittaasoqarfiata naliliinera

Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit siulittaasoqarfia 2023-p affaanut siullermut nalunaarusiamini maannakkut pissutsit pillugit imatut naliliivoq:

"Kalaallit Nunaata aningaasaqarnera ukiuni kingullerni ajornartoorfiusuni aniguilluarsimavoq, tamannalu aamma 2023-mi atuutissasoq ilimanarluinnarluni, takuuk Takussutissaq 1. Nunani tamalaani aningaasaqarneq ingerlanerliulersimavoq. Europami aamma USA-mi atuisut pisisinnaassusiat annertuumik aningaasat naleerukkiartornerinik tatisimaneqarput, erniat qaffanneri atuisullu tatiginnikkunnaarnerat peqatigalugit atuinermik unikaallatsitsisoq. Peqatigisaanillu inuussutissarsiutitigut aningaasaliinerit ernianit aningaasartuutinit qaffasinnerusunit akimmisaartinneqarlutik. November 2022-mi OECD-p kingullertigut missingersuutaani USA-mi siuariartorneq 2023-mi 0,5 pct.-imik appassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Tysklandimi Tuluillu Nunaanni ingerlatat annikinnerusumik appassasut naatsorsuutigineqarpoq Danmarkimilu siuartortoqarnani.

Takussutissaq 1. Aningaasarsiornikkut suli siuariartorneq kisianni 2023-mi aningaasat naleerukkiartuinnassallutik

Nalunaarsugaq: Takussutissaq 1 (a)-mi qaffakkiartornera 2010-mi akinik, nalinik ataqatigiissunik naatsorsorneqarpoq¹. 2020-2021-mut paasissutissat nuna tamakkerlugu naatsorsuutini kisitsisaagallarput, 2022-2023-mullu kisitsisit Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit aningaasat naleerukkiartornerannut naliliinerannik tunngaveqarluni. Takussutissaq 1 (b)-mi julimi atuisunut akini ukiumut qaffariarneq procentinngorlugu takutinneqarpoq, 2023 tassaalluni Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit aningaasat naleerukkiartornerannut naliliinerat.²

¹ Akit ataqatigiissut tassaapput akit aalajangersimasut, tassa imaappoq akit aningaasap naleerukkiartorneranut naleqqussarneqarsimasut.

² Nunani tamalaani akit qaffakkiartorneri nunatsinnut qaqugu qanorlu annertutigisumik maani nunami atuutilerumaarnerisut suli ilisimaneqanngilaq. Tamatumunnga atatillugu oqaatigineqarsinnaavoq nunani tamalaani

Paasisaqarfik: Naatsorsueqqissaartarfik aamma Aningaasaqarneq pillugu Siunnersuisoqatigiit

Nunarsuarmi tamarmi centralbankit aningaasaqarnikkut politikkitik 2022-mi sukatersimavaat ernianillu qaffaasernerit Amerikami aamma europamik centralbankit oqaluttuassartaanni sukkanerpaanut ilaasimallutik. Malunnaatilimmik erniatigut sukaterinerit aningaasat naleerukkiartornerini ukiopassuarni qaffasinnerpaamik qaffaanernut atatillugu isigineqassallutik, erniat aamma 2021-mi oqaluttuarisaanermi appasissimallutik. Erniat qaffannerini siunertaq tassaavoq akitigut-akissarsiatigut ajortumik ingerlalnissaq pinngitsoortinniarlugu siuariartornerup annikillisinnissaa aningaasallu naleerukkiartorneri sukkanerpaamik nakkutigilerlugu, aningaasat qaffasissumik naleerukkiartornerinik ilisimangisat akissarsiat qaffasissumik qaffannerinik kinguneqarsinnaallutik. Aningaasat naleerukkiartornerat unitsinneqarnani piffissaq siviisunerusumik ingerlappat ajorsartornissaa annertusiartussaaq, tamannalu 2022-mi aningaasaqarnikkut politikkip sukkasuumik sakkortuumillu sukateriffiginissaanut tunuliaqutaalluni.

Nunami maani aningaasat naleerukkiartornerisigut artorsartitsineq nunanut allanut sanilliullugu annikitsuinnaasimavoq. Aningaasat naleerukkiartornerat tassaavoq ilaatigut inuussutissat, assartuinerup, ineqarnermut akiliutip, ilaqutariit atuinerannut ilaasup kiassarnerup innaallagissallu akiisa agguaqatigiissillugu qaffanneri. Atuisunut akit juli 2022-mi ukiup siulianit 2,2 pct.-imik qaffasinnerupput, pingaartumillu nukissiornermi akit nunarsuup sinneranit annikinnerarsuarmik qaffasimallutik. Nukimmik pilersuineq uuliamillu dieselimillu tunisassiat akiisa qulakkeerneqarnissaanut isumaqatigiissutit piffissami 2021-miit 2023-mut isumaqatigiissutaasimasut taamatut annikitsumik aningaasat naleerukkiartornerinut tapertaasimapput. Annertuumik eqqussuisoqartillugu nunarsuarmi aningaasat naleerukkiartornerinit Kalaallit Nunaat assersorneqarnissaa ajornarpoq, sumiiffiillu ilaanni akitigut qaffaanerit erseqqillutik, ilaatigut assartuinermit akit, kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutit avataaniittunut aalisarnermut uulianit tunisassiat, illuliornermut atortussat eqqussorneqartut, inuussutissat atuinermilu iluaqutissat."

Kalaallit Nunaanni Aningaasaqarneq pillugu Siunnersuisoqatigiit atuisunut akit 2023-mi julimi uuttortarneqartussat eqqarsaatigalugit aningaasat naleerukkiartorneri 2023-mi 5 pct.-it sinnilaarlugit qaffassasoq (Takuuk Takussutissaq 1b). 2008-2009-mili nunani tamalaani aningaasaqarnikkut ajornartorsiortoqarmalli aatsaat taama maani nunami qaffasitsigissaaq, nunanullu tamalaanut sanilliullugu aningaasat naleerukkiartornerat ingasanngitsumik tatisimatitsissaaq. Inuussutissat, atisat ininilu atortut eqqussorneqartut akii Danmarkimisulli qaffassasut naatsorsuutigineqarput, neqinullu, kaffimut tiimullu akitsuutit peerneqarneri nioqqutissat taakkua akiisa qaffannerinut annikillisaataassallutik. Akit qaffannerinut annikillisaatit RAL-imut tapiissutit, nioqqutissat 2022-mi kvartalit pingajuanni sisamaannilu pisiarineqartut atuisunut akiisa qaffannerannut annikillisaaqataassasut naatsorsuutigineqarput.

Aningaasaqarneq pillugu siunnersuisoqatigiit maannakkut pisumut tullinnguuttut aamma oqaatigaat:

"Februar 2023-imiit kommunimi inissiani attartortittakkani ineqarnermut akiliutit qaffannissaat aamma innaallagissap erngullu akiisa qaffannissaat ilimasaarutigineqarsimapput, ilaatigut inissiat pisariaqartunik iluarsaannissaannut aserfallatsaaliornissaannullu aningaasat pissarsiariniarlugit. Inissiat atorneqarnerinut aningaasartuutit ukiuni arlalikkaani siviisuumi apparsimapput, ilaatigut innaallagissamut, imermut kiassarnermullu akit apparnerisa malitsigisaanik, taakkulu kisiisa isigalugit aningaasat annikitsuarsuarmik naleerukkiartornerinut iluaqutaasimallutik (ukiut ataasiakkaani allaat killormoortumik), peqatigisaanillu inissianik pilersuinermit aserfallatsaaliinermullu naleqqiullugu ajornartorsiutit ajorseriarsimallutik aamma ikummatissat uumassusilinnit pilerfeqartut annikillinerinut ikorfartuinani, qulaaniittoq takuuk.

2023-p kingorna nunami maani aningaasat naleerukkiartornerinut atasumik saniatigut nalornisoqarpoq. Nunarsuarmi erniat qaffanneri nunani killerni aningaasat naleerukkiartornerisa unitsinneranut iluaqutaanissaa naatsorsuutigineqarput, tassanilu 2024-p aallartinneraniit eqqussukkani aningaasat naleerukkiartornerisa annikinnerunissaa tikkuarlugu. Akerlianilli ilaatigut

akit aningaasarsiornikkullu pissutsit allangorarnerannut naatsorsuutit maannakkut tassaapput ukiuni tulliuuttuni aningaasat naleqarneruleriartornissaat. Allangguutit taakku kingusinnerusukkut nunatsinni atuutilerumaartut naatsorsuutigineqarput.

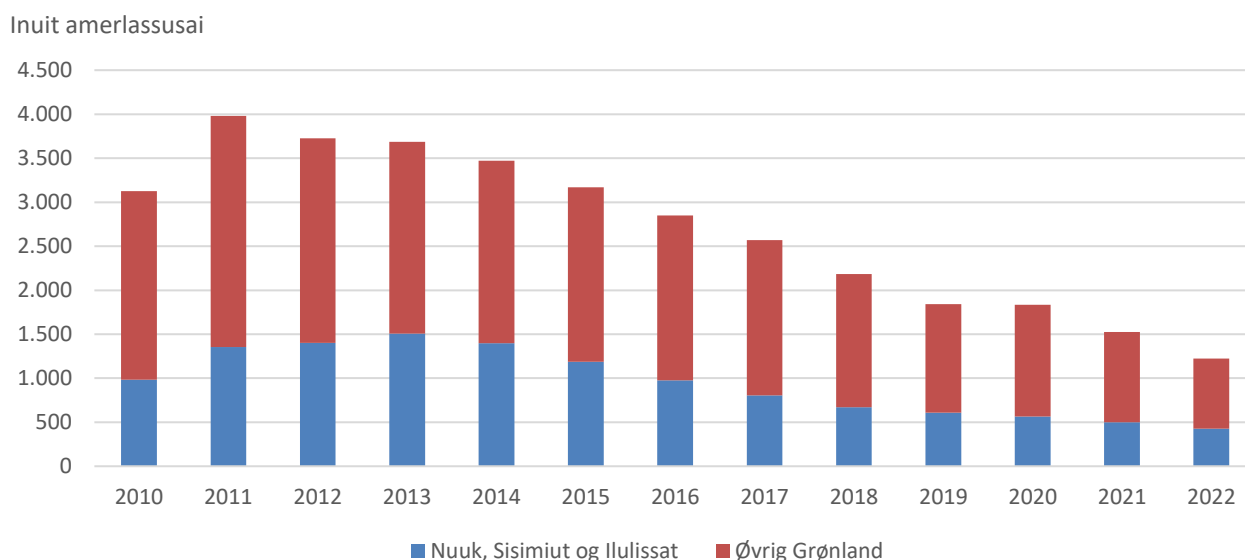
uuliamit tunisassiat siunissami akii 2023-24-mi suli qaffasissagunarlutik, taamaattumillu uuliamik tunisassiarineqartuni akit qulakkeernissaannut isumaqatigiissutip 2023-p naanerani atorunnaarneratigut nukiup atuisunut akiisa ineriartornissaannut immikkut nalorninarloqarluni.

Aningaasarsiorneq 2021-mi 1,2 pct.-imik qaffappoq, ilaatigut illuliomerup sanaartorerullu iluanni annertuumik ingerlataqartoqarnerata, aamma aningaasarsiorneq siuariarnerup 2022-mi ingerlaannarnerata malitsigisaanik, ilaatigut attaveqaatigut suliniutini annertuuni ingerlatat aalisarnerlu aallaavigalugu naliliinikkut. Nunarsuaq tamakkerlugu covidimik nappaalanersuup nalaani ukiut arlalialuit sapernartut kingorna takornariaqarneq kingumut 2022-mi aallarteqqippoq.

2022-mi suliffeqarneq suli siuariartorsimavoq, aatsaat taama suliffissarsiorlukitsigaluni, suliffissarsiorlutut nalunaarsortut amerlassusaatigut naatsorsorneqarpoq, tak. Takussutissaq 2. Suliffissaaleqisut nuna tamakkerlugu ukiuni arlalinni ikiliartorsimapput. Aalisarnermut ullut atoruminartut attaveqaatigullu annertuumik aningaasaliinerit sulisoqarneq qaffatsissimavaat, suliffissaaleqisullu apparneri inuiaqatigiit aqqissugaanerisa allanngorerinut aamma atassuteqarlutik. Suliffissatigut pitsaasunik periarfissaqarneq inuit Nuummut illoqarfinnullu anginerusunut nuuttarnerinut sunneeqataasimapput. Illoqarfiit anginerusut avataanni suliffissarsiorlutut nalunaarsorneqartut amerlassusiisa ukiuni qulikkaani kingullerni malunnartumik apparnerinut tamanna pissutaasut ilagaat. Ilinniagaqassutsittaag qaffakkiartornera aqqissugaanermut nunami sulisut amerlinerinut iluaqutaasimavoq.

Sulisinnaasut piukkunnaatillit amigaataapput siunissamilu qaninnerusumi ungasinnerusumilu ajornartorsiutip tamatuma isumaginissaa pingaaruteqarpoq. Suliffeqarfinni tatisimaneqarneq malunnartorujussuuvoq, pingaartumik Nuummi aamma illoqarfinni anginerusuni avannaani, nunanillu allaniit sulisinnaasunik pisariaqartitsineq annertusiartorluni. Tamanna ilaatigut inuit amerlassusiisigut takuneqarsinnaavoq. 2022-mi innuttaasut nunanit allaneersut 1.928-t nunatsinniippat, taakkulu 2008-miit marloriaatinngorsimapput, thailandimiut filippiinerillu pingaartumik amerleriaataasimallutik. Tassunga ilanngutissapput nunami maani aalajangersimasumik najugaqanngitsut sulisinnaasut nunanit allaneersut amerlasuut.

Takussutissaq 2. Suliffissarsiorlutut nalunaarsorsimasut amerlassusii, 2010-2022

Nalunaarsugaq: Suliffissarsiorlutut nalunaarsugaasut amerlassusiini ukiup qanoq ilinerani annertuumik nikerartorpoq, taamaattumik ukiuni ataasiakkaani piffissami ataatsimi assersuussinissaq pitsaanerussalluni.

Paasisaqarfik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik.

GØR-ip, Kalaallit Nunaanni Aningaasaqarnikkut Siunnersuisoqatigiit aningaasarsiornikkut ingerlatat siuariartornerat 2023-mi sakkukillissasoq naatsorsuutigaat. Sanaartornikkut suliat sulii amerlapput, mittarfiliornerit annertullutik. Akerlianilli allatigut aningaasaliinerit, tassunga ilanngullugu ineqarnermut tunngasut, erniatigut sakkortuumik qaffaanerit killeqartinnissaat naatsorsuutigineqarluni. Peqatigisaanik aningaasat naleerukkiartornerisa artorsartitsinerisigut pisisinnaassuseq piumasaqarnerlu annikillissinnaavaat. Atuineq annikillissaaq, tassani eqqussuinerup ilaa, taamaattumilu nunamut toqqaannartumik ingerlatat sunnernaqit. GØR-ip 2023-mi siuariartorneq ataatsimut isigalugu 0,8 pct.-imiissasoq, 2022-mi septemberimi naatsorsuinerumut sanilliullugu annikinnerulaarnissaa missiliorpaa.

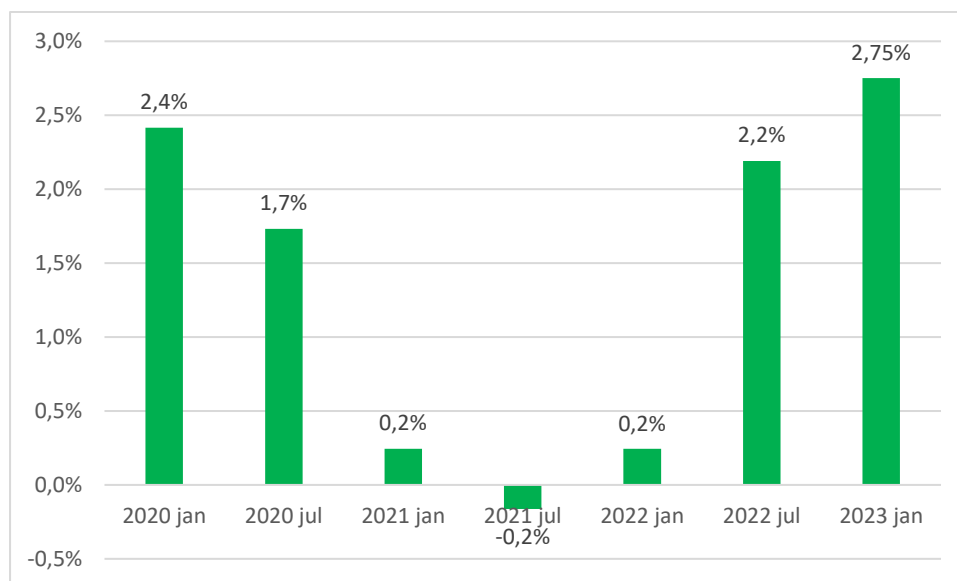
Aningaasap naleerukkiartornerata ineriartornera

Naatsorsueqqissaartarfiup 2022-mi ukiup affaani siullermi aappaanilu aningaasap naleerukkiartornerata naatsorsornera 10. marts 2023-mi saqqummiuppa. Naatsorsueqqissaartarfiup ineriartornera imatut nassuiarpaa:

"2023-mi januaarip aallaqqaataani atuisunut akit naleqqersuutaat tamakkiisoq ukiup siuliani ullormi pineqartumut naleqqiullugu 2,7 pct.-imik qaffariarpoq. Pisiassat inuussutissanut tunngasut akitsortitsinerpaajusimapput, nioqqtissaqarfii inuussutissat akitsorsimasut ukuupput; immuit, immuit qalipaap, immussuit, manngit aamma punneq margarinalu il.il. 6,7 pct.-imik aamma 15,1 pct.-imik qaffassimallutik."

Ukiunut arlalinnut atuisunut akit naleqqersuutaat Takussutissaq 3-mi takuneqarsinnaavoq.

Takussutissaq 3. Atuisunut akit naleqqersuutaat ukiup siuliani taamaalineranut sanilliullugu qaffariarnera

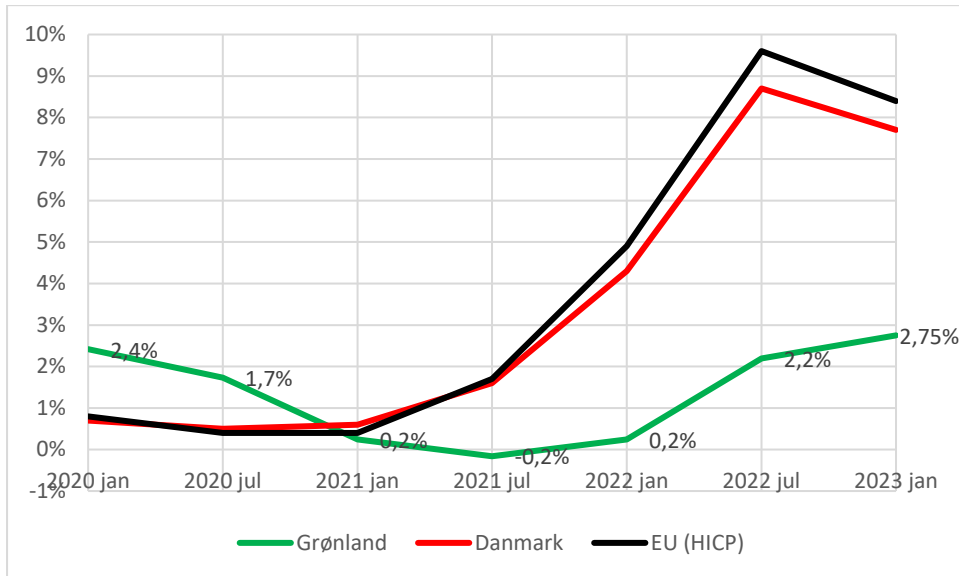
Paasisaqarfik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik.

Atuisunut akit naleqqersuutaata akiviit, tassa nioqqtissat sullissinerillu inuit atugaannut ilaasut atuisut akilertagaasa ineriartorneri ersersippai. Atuisunut akit naleqqersuutaata atuisunut akini allannguutaasut tamarmiusut aamma akitsuutit tapiissutillu allanngortinneqarneri pissutigalugit akinut allannguutit ilanngullugit ersersippai. Naleqqersuut taamaalilluni niuerfimmi aalajangerneqartumik akit allannguutaannik aamma akitsuutinit tapiissutiniillu akit sunnertinnerinik takussutissaavoq.

Takussutissami takuneqarsinnaasutut atuisunut akit naleqqersuutaa piffissap ingerlanerani annertuumik nikerarsimavoq. Naleqqersuummi 2021-p missaani ineriartortoqarpallaannginneranut Covid-19-imik nunarsuaq tamakkerlugu tuniluttoqarneranit aningaasaqarnerup sunnertisimasianera pingaartumik pissutaavoq.

Oqaluttuarisaanermi Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu akit ineriartorneri ataqatigiissimapput. Ataqatigiinnerli taaneqartoq ukiut affaani kingullerni pingasuni atuisunut akit qaffannerinut atuussimangilaq, tamanna Takussutissaq 4-mi takutinneqarpoq.

Takussutissiaq 4. Kalaallit Nunaanni, Danmarkimi EU-milu atuisunut akit ukiumi kingullerni taamaalinerani januar 2020-miit januar 2023-mut qaffanneri

Kalaallit Nunaanni akit EU-mut Danmarkimullu sanilliullugit qaammatit 18-ini kingullerni annikinnerujussuarmik qaffassimaneranut Naalakkersuisut aamma Aningaasaqarnej pillugu Siunnersuisoqatigiit uuliamik nioqqutissat innaallagissallu atuisunut akiisa qaffassimanginneri pissutaasutut nalilerpaat. Taamaalilluni uuliap akinganik qulakkeerinemik isumaqatigiissut Polaroil A/S-ip isumaqatigiissutigisimasaa naapertorlugu uuliamik nioqqutissat akii aalajangerneqarsimapput aalajangersimasuullutillu. Uuliamik nioqqutissat atuisunut akii nunatsinni annikinnerusumik annertunerusumilluunniit qaffakkumaartut isumaqatigiissummik nutaamik 1. januar 2024-miit atuutilertussamik isumaqatigiissuteqarnermi naatsorsuutigisariaqarput.

Taamatuttaa innaallagissamut atuisunut akit sivitsulersumi allanngorsimangillat. Akunnermut kilowattip ataatsip akia 1. februar 2023-mi 1,65 kr.-uvoq, ullormiilli tassani kilowattip ataatsip akia 6 pct.-inik 1,75 kr.-nut qaffappoq. Akip qaffariaataa kingullertut taaneqartoq januar 2023-mut atuisunut akit naleqqersuutaannut saqqummiunneqarqamsumut ilaangilaq.

1.2 Aalisarnermi ineriartorneq

Aalisarnej tassaavoq avammut niuernerme inuussutissarsiutini suli pingaarnersaasoq aammalu nunap aningaasaqarneranut inuiaqatigiinnilu ingerlataqarnermut aalajangiisuulluinnartuusoq.

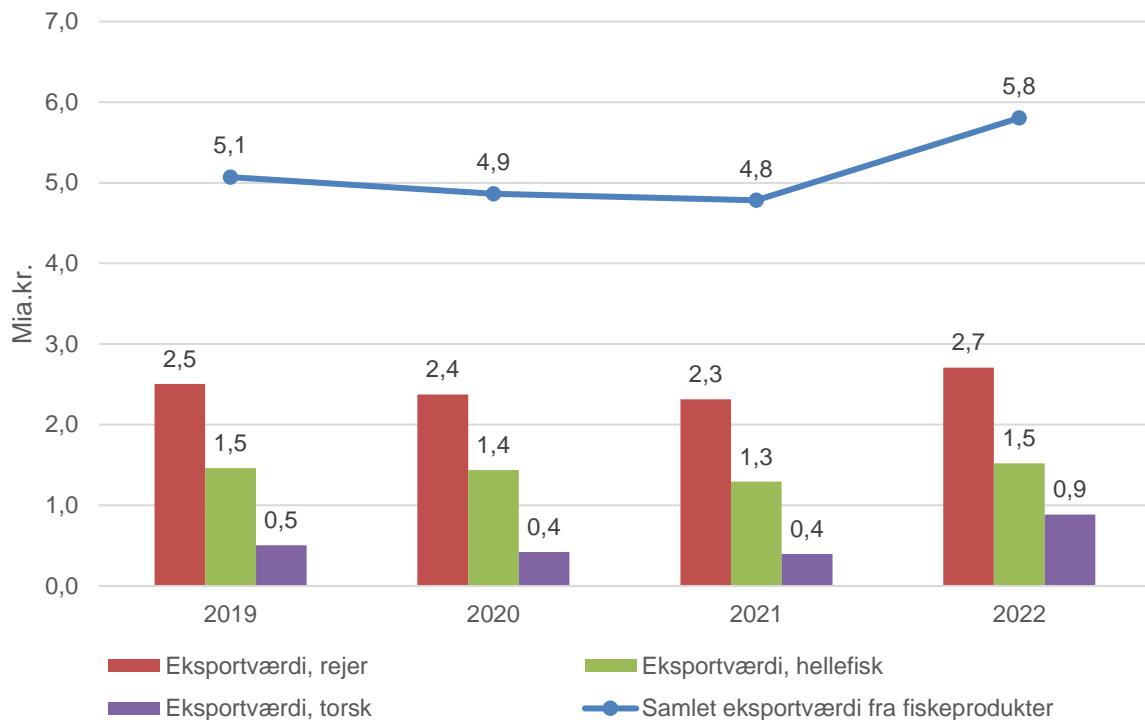
Aalisarnermi aningaasaqarnerup ineriartornera ukiuni kingullerni qulikkaani pitsaalluinnarsimavoq. Ilaatigut annertussutsit qaffanneri aammalu annerusumik aalisakkat akiisa pitsanngorsimaneri tamatumunnga pissutaapput.

Takussutissiaq 5-imi Kalaallit Nunaannit aalisakkanik tunisassiat avammut nioqqutigineqarnerisa tamarmiusut ineriartorneri aamma aalisakkat pingaarnit pingasut, tassa raajat, qalerallit saarulliillu 2019-2022-mi avammut nioqqutigineqarnerisa nalingat takutinneqarput.

2022-mi avammut niuernerup tamarmiusut 98 pct.-ia tassaasimavoq aalisakkanit tunisassianik avammut niuernerup. Takussutissiaq 5-imi takuneqarsinnaasutut aalisakkanik tunisassianik avammut niuernerup tamarmiusup nalinga 2019-imut sanilliullugu 2020-mi 0,2 mia. kr.-nik 2021-milu 0,3 mia. kr.-nik apparsimavoq. Nunarsuaq tamakkerlugu tuniluuttoqarnera appariarneranut pissutaatinneqarpoq. 2022-mi avammut niuernerup nalinga 5,8 mia. kr.-nut qaffappoq, 2021-mut sanilliullugu 1 mia. kr.-nik procentinngorlugulu 20,8 pct.-it missaannik qaffassimavoq. 2022-mi avammut niuernerup nalinga ukiumut 2019-imut, nunarsuaq tamakkerlugu tuniluuttoqarnissaanut ukioq kingulliusumut sanilliullugu 0,7 mia. kr.-nik procentinngorlugulu 13,7 pct.-it missaannik qaffappoq.

Aalisakkanik avammut niuernerup annertunerpaartaa raajanik avammut niuernermeerpoq. 2022-mi raajanik avammut niuernerup aalisakkanit tunisassianik avammut niuernerup tamarmiusup 47 pct.-erisimavaa.

Takussutissiaq 5. Aalisakkanik tunisassiat avammut nioqqutiginerisa nalingata ineriartornera, 2019 – 2022.

Paasisaqarfik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik.

Nalunaarsugaq: Nunanut allanut niuernermi kisitsisini 2019-imi kvartalimi siullermit aalisakkanik tunisassiat akiisa nalinga qaffapput. Tamanna aalisakkanik avammut tuniniaasartut akinik akitsuuserisunut nalunaarutigisartakkanik nalunaaruteqartarnermut tunngavimmik allannguisimanerannik pissuteqarpoq. Tunngaviit allanngortinneqartut malitsigisaannik nioqqutissanik nunanut allanut tunisat tamarniusut nalinga nuna tamakkerlugu naatsorsuutitut tamanut saqqummiunneqareersut nalingannut qaninnerulerput. Taamaattumik nunanut allanut niuernermi kisitsisini avammut niuernerup nalinga 2019 sioqqullugu annikinaarlugu nalilerneqarsimavoq.

Takussutissiaq 6-imi raajanik, qaleralinnik saarullinnillu 2010-2022-mi avammut niuernerup nalingata ineriartornera takutinneqarpoq.

Saarullit agguaqatigiissillugu akii 2010-mut sanilliullugit 2011-mi 26 pct.-imik qaffapput kingornalu 2012-imi akit apparlutik 2013-milu annertuumik. 2013-mit 2019-mut saarullit agguaqatigiissillugu akii ukiuni tamani 2016 minillugu annertuumik qaffapput, tassani annikitsumik appariallutik. Saarullit agguaqatigiissillugu akii oqaluttuarisaanermi aatsaat taama 2019-imi qaffasitsigipput, 2013-imut sanilliullugit 2019-imi 107 pct.-imik akit qaffallutik. Saarullit akii nunarsuaq tamakkerlugu Covid-19-imik tunillaassuuttoqarnerata kingunerisaanik 2020-2021- appangaatsiarput. Saarullit akii 2021-mut sanilliullugit 2022-mi 40 pct.-inik 2019-imullu sanilliullugit 22 pct.-inik qaffapput, ukiorlu taanna Covid-19-imik nunarsuaq tamakkerlugu tuniluuttoqannginnerani nalinginnaasusimavoq kingulleq. 2022-mi saarullit akii oqaluttuarisaanermi aatsaat taama qaffasitsigipput.

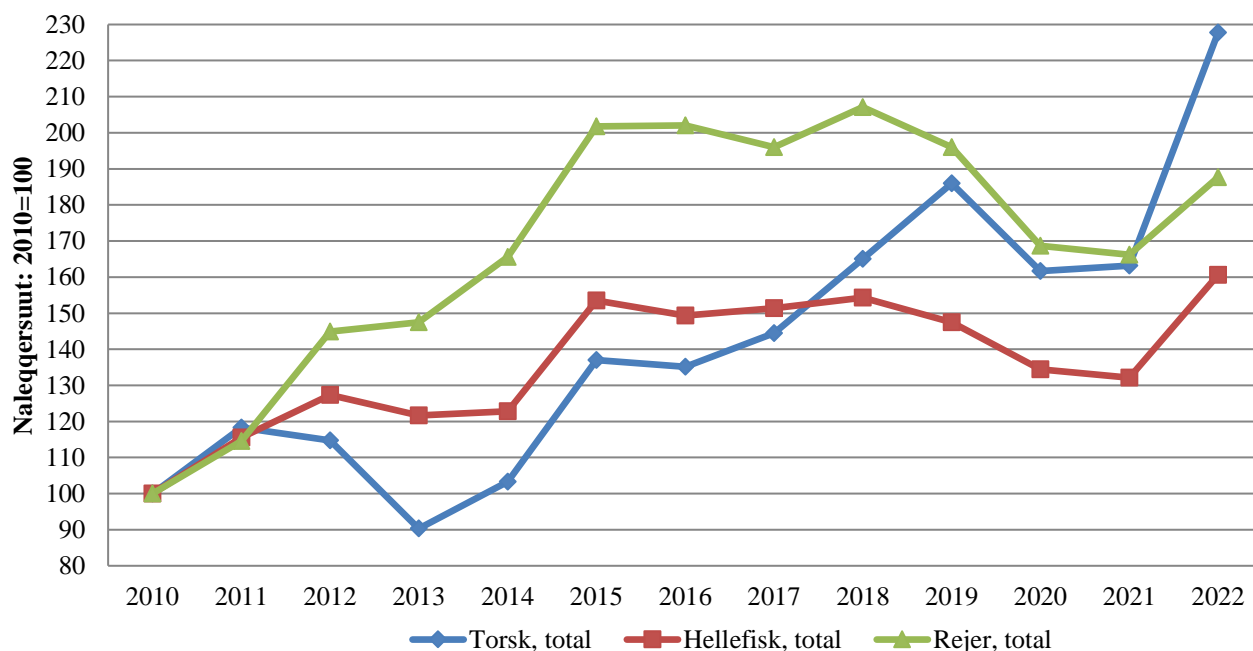
Qalerallit agguaqatigiissillugu akii 2010-mut sanilliullugit 2012-mi 28 pct.-it missaannik qaffapput. Akilli 2013-imi apparlutik, kingumullu 2014-imi aamma 2015-imi qaffallutik. Qalerallit akiisa qaffasiffiat ukiuni 2015-imit 2018-imut qaffasissumiittuarput. Qalerallit agguaqatigiissillugu akii 2018-imit apparlartorsimapput, 2020-mi aamma 2021-mi nunarsuaq tamakkerlugu Covid-19-imik tunillaassuuttoqarnera annerusumik tassani pissutaalluni. Qalerallit akii 2022-mi assut iluaqutaasumik ineriartorput, 2010-miilli aatsaat taama qaffasigisimallutik. Taakku aamma oqaluttuarisaanermi aatsaat taama qaffasitsigipput.

Raajat agguaqatigiissillugu akii piffissami 2010-2016-imi assut iluaqutaasumik ineriartorsimapput, 2015-imi aamma 2016-imi akit 2010-mut sanilliullugit marloriaat sinnerlugu qaffassimallutik. Raajat akii 2017-imi appalaarput kingornalu oqaluttuarisaanermi aatsaat taama 2018-imi qaffasitsigalutik. 2019-imi raajat akii appariartulersimapput. Pingaartumik Covid-19-imik nunarsuaq tamakkerlugu tuniluuttoqarnera 2020-mi 2021-mi raajat akiisa appanerannut pissutaasimavoq. Raajat akii 2021-mut sanilliullugit 2022-mi 13 pct.-it missaannik qaffassimapput, 2019-imulli sanilliullugu 4 pct.-it missaannik suli appasinnerullutik.

Ukiut nunarsuaq tamakkerlugu tunillaassuuffiusut ingerlaneranni aalisarnermik inuusutissarsiummi tunisassianik tunisaqarnissaq ilungersunartorsiorfiusimavoq ukiunilu taakkunani aalisakkat akii annertuumik apparsimallutik.

2022-mi aalisakkanik tunisassianik avammut niuerfinni akit nalinginnaasunngoqqilerput, avammut niuernermi aalisakkanik tunisassiat akii Covid-19-ip kingunerisaanik appariarsinnarlutik pitsanngoriangaatsiarsimallutik.

Takussutissiaq 6. Aalisakkat qaleruallilu agguaqatigiissillugit kiilumut akiinut naleqqersuut, 2011-2022.

Paasisaqarfik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik. Naleqqersuut: 2010=100.

Nalunaarsugaq: Takussutissiaq 6-imi piffissap ingerlanerani aalisakkat akiisa allanngoriartorneri akinut naleqqersuutit naatsorsorneqarput. Naleqqersuut "saarullit, katillugit" tassaavoq saarullit ilivitsut, saarullit nerpii saaneqanngitsut aamma saarullit tarajortikkat tunisassiat akiisa agguaqatigiissinneri. Naleqqersuut "qalerallit, katillugit" tassaavoq qalerallit ilivitsut, qalerallit nerpii saaneqanngitsut aamma qalerallit allat tunisassiat akiisa agguaqatigiissinneri. Naleqqersuut "raajat, katillugit" tassaavoq raajat qaleruallit aamma raajat uutat qalipaajakkallu akiisa agguaqatigiissinneri. Takussutissiami akit ataatsimut isigalugit 2010-mili pitsaasupilussuarmik ingerlasimasut takutinneqarput.

Raajaqassutsip pitsanngoriartornera pissutigalugu raajat pisat 2015-imiit 2022 tungaanut amerliartorsimapput, Tabel 1 takuuk. 2015-imi Kitaata imartaani raajatassiissutit 73.000 tonsiusimapput, taamaattorli 2021-mi 2022-milu raajaqassutsip pitsanngoriarnera pissutigalugu 115.000 tonsinut qaffanneqarlutik. Kitaata imartaani raajartassiissutaasunit tamarmiusunit Canada aamma EU 3.823 tonsinik 2021-mi 2022-milu pisassinneqarput. 2023-mi raajartassiissutit 110.000 tonsinut appartinneqarput.

Tabel 1-imi takuneqarsinnaasutut saarullit pisarineqartut 2013-2016-imi amerleriarujussuarsimapput. Sinerissap qanittuani saarullinniarnermi pisassiissutit apparuarujussuarsimanageri pingaarnertut pissutigalugit saarullittat tamarmiusut 2016-imiit 2020-p tungaanut apparuatorsimapput. Avataasiorluni saarullittassiissutit amerleriarujussuarneri pingaarnertut pissutigalugit saarullit pisarineqartut tamarmiusut 2021-mi 2022-milu amerleqqissimapput.

Tabel 1-imi takuneqarsinnaasutut qalerallit pisat 2013-imiit 2016-imut amerliatorsimapput. Sinerissap qanittuani qalerallinniarnerni pisat ikileriansimanageri pissutigalugit 2017-imi pisat ikileriansimapput kisiannili avataasiorluni sinerissallu qanittuani aalisarnerni pisat amerlisimanageri pissutigalugit 2018-2019-imi qaffaqqissimallutik. 2020-mi qalerallit pisat ikileriansimapput ukiunili 2021-mi 2020-milu 2019-imi qaffasissutsimut qaffaqqillutik. 2019-2022 akornanni aalisarneq patajaatsumik ingerlasimavoq 42.000-45.000 tonsit aalisarneqarsimallutik.

Kalaallit avataasiorluni aalisariutaat ukiuni kingullerni annertuumik nutarterneqarsimapput, tamatumani ingerlatseqatigiiffiit kilisaatinut nutaanut amerlaqisunik aningaasaliissuteqartarsimallutik. Angallatinit avataasiutinit 18-iusunit arfineq-pingasut nutaajupput 2016-2021-mi sananeqarsimallutik.

Taamatuttaaq avataasiorluni kilisaammik qalerallinniummik nutaamik sanaartorneq aallartinneqarsimavoq taassumallu angallat pisoqaanerusoq taarsissavaa 2023-milu tunniunneqarnissaa pilersaarutaalluni.

Tabel 1. Aalisartut aamma aalisariutit Kalaallit Nunaanni akuersissutit atorlugit pisaat, 2013-2022.

Tonsit	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Avaleraasartuut, katillugit	52.797	78.382	30.390	36.031	46.568	63.510	30.259	26.613	33.360	18.563
Saarullit, katillugit	25.504	31.117	49.045	56.408	54.304	45.145	42.359	37.628	42.246	44.623
Saarullit, avataasiorluni	11.976	12.619	23.668	21.747	22.329	22.146	22.006	19.315	28.285	29.175
Saarullit, sinerissap qanittuani	13.528	18.497	25.376	34.662	31.975	22.999	20.354	18.313	13.961	15.448
Qalerallit, katillugit	34.829	38.209	38.191	42.231	38.144	41.072	45.841	42.816	45.390	45.392
Qalerallit, avataasiorluni	11.348	11.464	13.318	11.564	13.402	13.724	15.819	15.032	16.146	16.612
Qalerallit, sinerissap qanittuani	23.482	26.745	24.873	30.667	24.742	27.347	30.022	27.784	29.244	28.780
Raajat, katillugit	88.532	83.419	70.289	80.906	87.166	88.710	96.144	107.470	108.494	111.418
Raajat, avataasiorluni	44.879	45.287	36.346	40.662	43.963	48.967	51.526	57.891	61.205	63.060
Raajat, Sinerissap qanittuani	43.654	38.132	33.944	40.244	43.202	39.743	44.618	49.578	47.289	48.358

Paasisaqarfik: Kalaallit Nunaanni Aalisarsinnaanermut Akuersissutit Nakkutillivik (KANUAANA).

Sinerissap qanittuani aalisarnerup ineriartornera

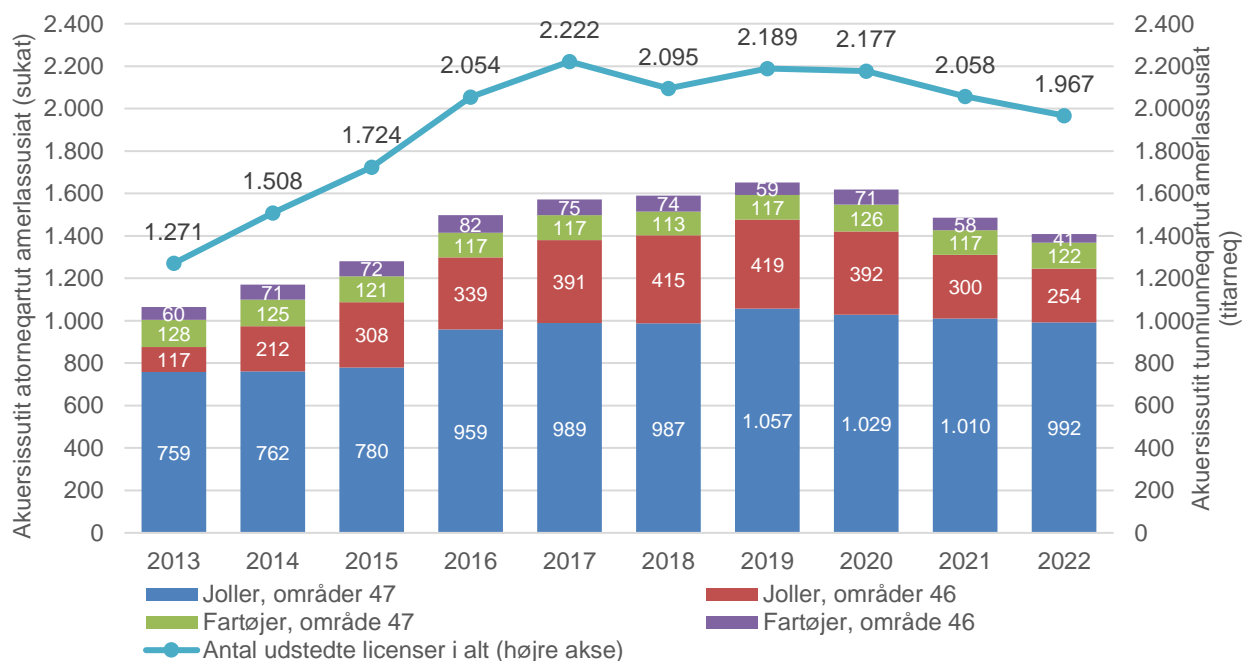
Sinerissap qanittuani qalerallinniarneq najukkanut suliffissaqartitsiniarnikkut aningaasaqarnikkullu pingaaruteqartorujussuavoq aamma inuiaqatigiit tamarmiusut eqqarsaatigalugit. Taamaattumik aalisarnerup uumassuseqarnikkut piujuartitsisumik ingerlanneqarnissaa aalisarnermilu pisuussutsip qaangerneqannginnissaat pingaaruteqarluinnarput. Aalisarneq maannakkut kinguaariinnut kinguaariinnullu tulliuuttunut aningaasarsiornikkut iluaqutigineqarsinnaanissaa qulakkeerniarlugu.

2013-2022 akornanni ukiumut agguaqatigiissillugu qalerallit 27.400 tonsit sinerissap qanittuani aalisariutinit aqutsiveqarfik 47-miittunit, tassaasunit angallatinit mikisunit umiatsiaaqqanillu pisarineqarsimapput. Illuatungaani ilisimatuut piffissami tassani agguaqatigiissillugu 18.123 tonsit siunnersuutigisimavaat.

Takussutissaq 7-imi takutinneqarput 2013-imiit 2022-mut aqutsiveqarfimmi 47-mi 46³-milu sinerissap qanittuani qaleralinniarnissamut akuersissutillit amerlassusiisa ineriartornerat. 2013-2022-mi akuersissutit tunniunneqartut katillugit amerlassusii qaffariarujussuarsimapput. Akuersissutinili tunniunneqartuni amerlasuut ukiuni ataasiakkaani atorneqarsimangillat. Taamaattumik akuersissutit atorneqartut amerlassusiisa ineriartornerannut akuersissutit atorneqarsimasut ataatsimut pitsaanerusemik takussutissiipput.

Akuersissutit atorneqartut amerlassusii 2013-imi 1.064-iniit 2019-imi 1.652-inut amerlisimapput procentinngorlugu 55 %-inik amerlisimallutik. Akuersissutit atorneqartut 2013-miit 2019-imut amerleriarujussuarnerat aalisakkat pisarineqartartut amerlerujussuarnerannut piseoqataasimapput. 2019-imi novemberimi Qeqertarsuup Tunuani Uummannamilu umiatsiaararsorluni aalisarsinnaanermut nutaanik akuersissuteqartarneq unitsinneqarpoq. Aalisarsinnaanermut akuersissuteqartarnerup unitsinneqarnerani Upernavimmi aalajangersimasut ilaatinneqangillat. Tamanna akuersissutit atorneqartut amerlassusiisa 2019-imi 1.652-iniit 2022-mi 1.409-nut ikileriarneranut pissutaqataasinnaavoq.

Takussutissaq 7. Sinerissap qanittuani qaleralinniarsinnaanermut akuersissutit tunniunneqartut atorneqartullu amerlassusaat 2013-2022.

Paasisaqarfik: KANUAANA-mit paasisutissat tunngavigalugit Naatsorsueqqissaartarfimmit immikkut naatsorsuinerit. Nalunaarsugaq: Malugiuk akuersissutit tunniunneqartut katillugit amerlassusaat titarni takuneqarsinnaammata akuersissutillu atorneqartut amerlassusaat sukani takuneqarsinnaalluni. Akuersissutit amerlassusiisa ineriartornerannik sanilliusisnaaniarluni amerlassutsit 2021-mi 2022-milu aqutsiveqarfik 46 piseoq tunngavigalugu naatsorsorneqarput.

Umiatsiaararsorluni aalisarsinnaanermut akuersissutit 2013-2022 akornanni amerleriarnerpaasimapput, 2019-imi amerlanerpaasimallutik, akuersissutit atorneqartut katillutik 1.476-iusimallutik aqutsiveqarfik 47-mi 1.057-iullutik aqutsiveqarfimmilu 46-mi 419-iusimallutik.

³ Aqutsiveqarfik 47-imiipput aqutsiveqarfiit Upernavik, Uummannaq aamma Qeqertarsuup Tunua. Aqutsiveqarfik 46-imiipput Kalaallit Nunaata imartaata sinnerani aalisarfissat. 1. januar 2021 tikillugu aqutsiveqarfik 46-mi killilersugaanngitsumik aalisartoqarsimavoq. 1. januar 2021-miit aqutsiveqarfik 46 aqutsiveqarfinnut tallimanut agguarneqarpoq taakkunannga sisamat pisassiissuteqarfiullutik.

Umiatsiaararsorluni aalisarsinnaanermut akuersissutit atorineqartut 2022-mi 1.246-nut ikileriarsimapput 2015-imiilli aatsaat taama appasitsigalutik. Malugeqquneqarpoq akuersissummi ataatsimi angallatit umiatsiaaqqalluunniit arlaqarsinnaammata. Taamaattumik akuersissutit amerlassusaat angallatit umiatsiaaqqalluunniit amerlassusaannut assersuunneqarsinnaanngillat. Taamaattumik aalisarsinnaassuseq tunngaviumik qaffassinnaavoq naak akuersissutit atorineqartut amerlassusaat ikiligaluartut.

Aqutsiveqarfik 47-mi TAC-it tamarmiusut (pisarineqarsinnaasut amerlanerpaaffissaattut akuerineqartut) aamma qalerallit pisat tamarmiusut 2013-2021-mut ilisimatuussutsikkut siunnersuineramik sinneerujussuarsimapput. Tamanna aalisariutit aalisapilunnerisa kinguneraat. Sinerissap qanittuani qalerallinniarneq taamaalilluni 2013-mili piujuartitsisumik ingerlanneqarsimangilaq.

Ukiuni arlalinni akuersissutit amerliartorerisa kingunerisaanik aqutsiveqarfik 47-mi qalerallit pisarineqartut ilisimatuussutsikkut siunnersuineramik aalisarsinnaasanillu qaangiisarsimaneri qalerallit tulaanneqartartut agguaqatigiissillugu angissusaat apparitorsimavoq. Tamanna piviusumik isumaqarpoq aalisakkat assinganik oqimaassusillit sumiiffinni taakkunani qalerallit amerlanerujussuit aalisarneqassasut.

Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuaq juli 2021-meersumi isumaliutissiissummini ilaatigut uparuarpaa ukiuni kingullerni aalisarnermi piginnaasap qaffannerata piujuartitsineramik tunngaveqartumik pisassat qaangerujussuarlugit sinerissamut qanittumi qalerallitassiissutinik aalajangersaanissamut tatisimannissimasoq. Taamaalilluni sinerissap qanittuani qalerallinniarneq piujuartitsisumik tunngaveqarnissaanut naleqqussarlugu aqqissuussaannikkut naleqqussarneqarnissaata pilertortumik pisariaqartinneqarnera Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuup erseqqissarpaa.

Inuiaqatigiit tamarmiusut sumiiffillu eqqarsaatigalugit sinerissap qanittuani saarullinniarneq qalerallinniarnerullu najukkanut pingaaruteqartorujussuavoq. Ukiuni pisarineqartartut amerlassusii nikerartorujussuusimapput, tak. Tabel 1. Ukiuni 2013-2022-mi pisat annertussusaat ilisimatuussutsikkut siunnersuinermit annertunrunngaatsiarsimapput, tak. Tabel 1. Sinerissap qanittuani saarullinniarnermi 2013-2022-mi ukiumut agguaqatigiissillugu 21.500 tonsit pisarineqarsimapput, ilisimatuussutsikkullu ukiumut 11.678 tonsit siunnersuutigineqarsimallutik.

Takussutissiaq 8-mi 2013-miit 2022-mut sinerissap qanittuani saarullinniarinnaanermut akuersissutit tunniunneqartut atorineqartullu amerlassusiisa ineriartorerat takutinneqarput. Takussutissiaq 8-mi takuneqarsinnaasutut akuersissutit atorineqartut amerlasoorpassuit ukiut tamaasa atorineqartarsimangillat, taamaammatt akuersissutit atorineqartut aalisarsinnaassutsimut uuttuutaalluarsinnaanerupput. Tamatumani aalisartut qalerallinniarartut saniatigut saarullinniarneqarsimamut akuersissummik pissarsisarnerat aamma pissutaasinnaavoq. Takussutissiaq 8-mi takuneqarsinnaasutut 2013-2019-imi akuersissutit atorineqartut amerlassusaat procentinngorlugu 48 pct.-imik amerleriarujussuarsimapput. Akuersissutit atorineqartut 2019-imi amerlanerpaasimapput ukiunilu tulliuttuni ikiliartorsimallutik. Akuersissutit atorineqartut 2021-mut sanilliullugit 2022-mi amerleriaqqissimapput.

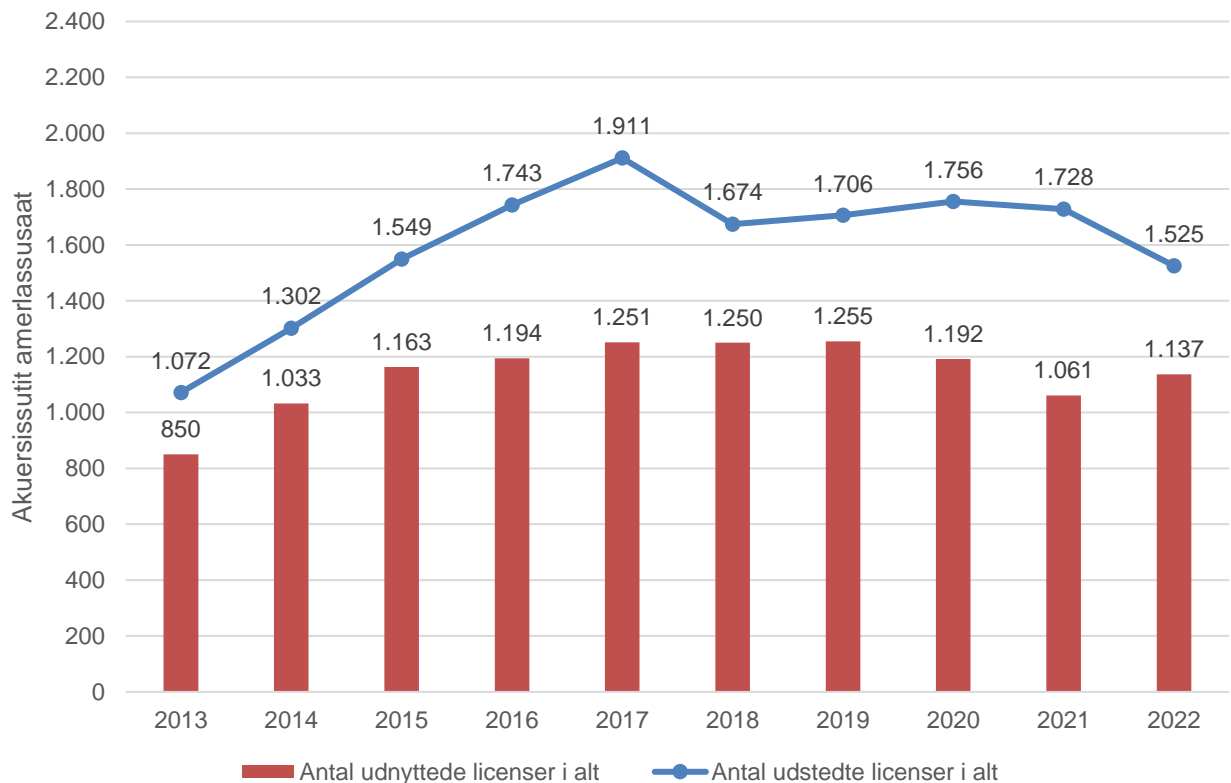
TAC-it tamarmiusut (pisarineqarsinnaasut amerlanerpaaffissaattut akuerineqartut) aamma sinerissap qanittuani saarullit pisat tamarmiusut 2013-2021-mi ilisimatuussutsikkut siunnersuineramik sinniarsimapput. Aalisariutit aalisapilunnerisa kingunerisaannik pisassiissutit annertuallaartumik aalajangersarneqartarneri tamatuma kinguneraa.

Sinerissap qanittuani saarullinniarneq taamaalilluni 2013-imiilli piujuartitsisumik tunngavilimmik ingerlanneqarsimangilaq 2022-milu sulii uumassuseqarnikkut aningaasaqarnikkullu piujuartitsisuunani.

Aalisapilunnermik kinguneqartumik akuersissutit amerliartoraluartut pisassiissutillu qaffasikkaluartut pisat ukiuni kingullerni apparitorsimapput.

Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuarmi amerlanerussuteqartut inassutigisimavaat sinerissami qanittumi saarullitassiissutit ukiut tallimat ingerlanerini piujuartitsineramik tunngaveqartumik pisassanut tulluarsarneqarujussasut.

Takussutissiaq 8. Sinerissap qanittuani saarullinniarnermi akuersissutit tunniunneqartut atornerqarsimasullu amerlassusiisa ineriartornerat, 2013-2022.

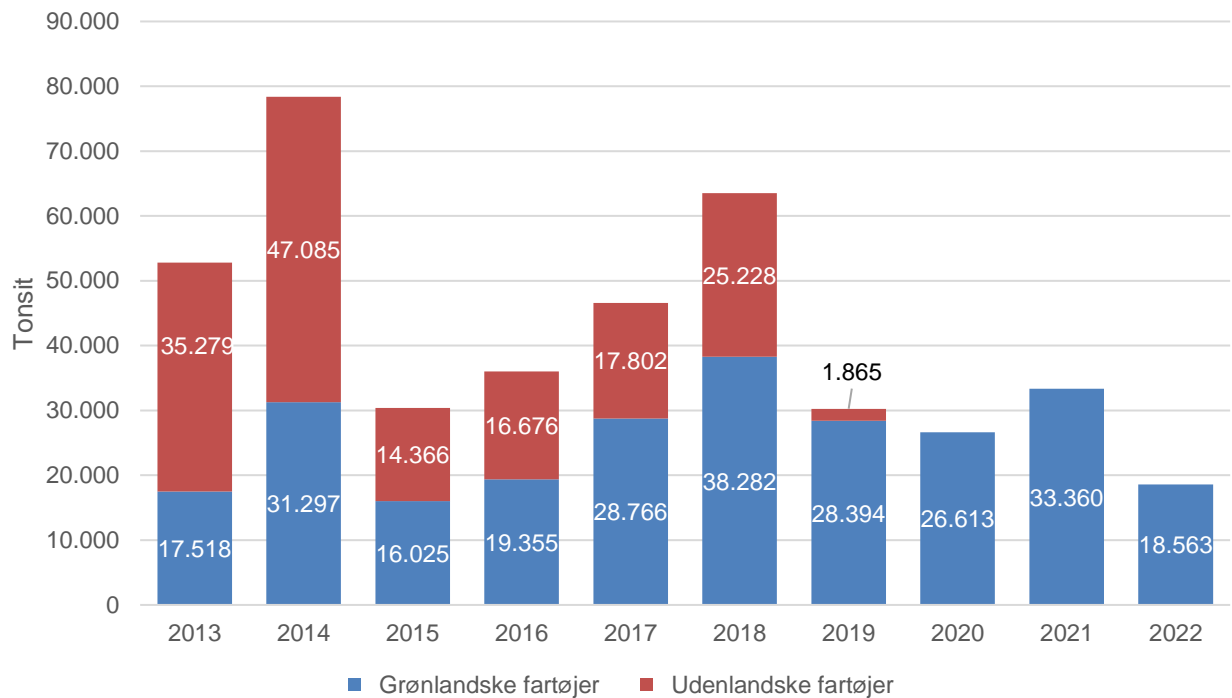
Paasisaqarfik: KANUAANA.

Ikerinnarsiortunik aalisarneq

Naalakkersuisut aalisarfinni nutaani aalisagaqatigiinnik nutaanik aalisarneqareersunillu aalisarnermik inuussutissarsiuqartut suleqatigalugit atulluarnissaq anguniagaraat. Aalisakkat nutaat pineqartut ukiut qulini kingullerni pingaarnertut tassaapput ikerinnarsiortut soorlu Tunumi avaleraasartuut, ammassassuit saarullernallu. Kisiannili 2017-imiilli Tunumi ammassassuarnik annertuumik aalisartoqarsimangilaq; kingullermik 2012-2014-imi annikitsunnguanik Tunumi saarullernarniartoqartarsimalluni. Aalisakkat ikerinnarsiortut, soorlu ammassaat, avaleraasartuut, ammassassuit saarullernallu nunap imartaani nunallu tamalaat imartaanni assigiinngitsuni ingerlaartarput.

Avaleraasartuunik aalisarnerup ukiut qulini kingullerni Kalaallit Nunaanni ingerlatseqatigiiffiit isertitaqarnerulernissaannut tunngavississimavai, pisortallu aalisakkanut akitsuutit akileraarutillu aqutigalugit isertitaqarnerulersissimallugit. Avaleraasartuunik aalisarnerup ineriartornera ingerlatseqatigiiffiit annertuallaamik aningaasaliitinnagit isertitaminnik ilaartuinissaannut periarfissaqartitsipput. Avaleraasartuunillu aalisarneq aamma, aalisakkanik allanik pisaqartarnermik kinguneqarpoq, taamaalillutillu ingerlatseqatigiiffiit aalisakkanik ataasiakkaanik allanik pisassiissutit akillu nikerarnerinit sunnertiavallaassanatik. Takussutissiaq 9-mi 2013-2022-mi avaleraasartuunik pisat annertussusaat, kalaallit nunallu allat aalisariutaannut attartorneqarsimasunut agguataarneqarsimasut takutinneqarput.

Takussutissiaq 9. Kalaallit Nunaata imartaani avaleraasartoortat amerlassusiisa nikerarnerat 2013-2022.

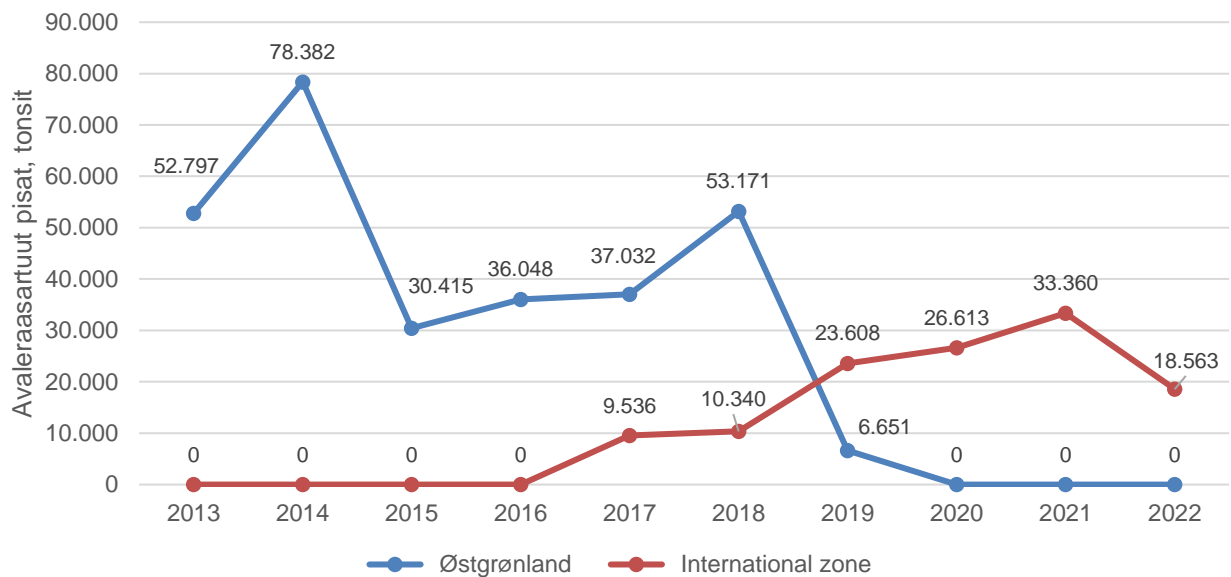
Paasisaqarfik: KANUAANA.

Takussutissiaq 9-mi takuneqarsinnaasutut avaleraasartoortat piffissap ingerlanerani allanngorsarsimapput 2014-imilu aatsaat taama amerlatigisimallutik. Pisarineqartut amerlanerujussuit kalaallit angallataannit pisarineqartarsimapput. 2019-mi 2018-mut sanilliullugu pisarineqartut tamarmiusut appariarsimapput 2020-milu pisat suli appariaqqissimallutik. 2021-mi pisat 33.360 tonsinut qaffassimapput 2019-2021-mi qaffasinnerpaaffissaminniissimallutik, 2022-mili 18.563 tonsinut appaqqissimapput piffissami appasinnerpaaffissaminniissimallutik.

Tungaviumik avaleraasartoortani annertuumik nikerartoqarnerata kingunerisaanik aalisarnermi tassani isertitat missingersuusiarineri mianerilluinnartariaqarput.

2013-2022 akornanni kalaallit angallataasa pisaat annertusiartorsimapput, 2013-imi 32 pct.-imit 2017-imi 2018-imilu 60 pct.-it sinnerlugit, kiisalu 2020-2022-mi 100 pct.-it tikissimallugit. 2016-imi ukiakkut Kalaallit Nunaat avaleraasartuunut naalagaaffittut sinerialittut akuerisaavoq. Naalagaaffittut sinerialittut avaleraasartooriarsinnaalernerup kingorna 2017-imiilli Kalaallit Nunaat nunat tamalaat imartaanni aamma avaleraasartoorialersimavoq. Angallatit kalaallit nunaanneersut kisimik nunat tamalaat imartaanni Kalaallit Nunaannut pisassiissutinik aalisarsinnaapput. Takussutissiaq 10imi Tunup imartaanni aamma NEAFC-p imartaanni, tassa nunat tamalaat aalisarfianni Kalaallit Nunaata 2013-2022-mi avaleraasartoortat takutinneqarput.

Takussutissaq 10. Tunumi aamma nunat tamalaat aalisarfianni 2013-2022-mi avaleraasartuunik Kalaallit Nunaata pisai.

Paasisaqarfik: KANUAANA.

Nunat tamalaat imartaanni aalisarnissamut periarfissaq ukiup ilaani aalisarnissap sivitsorneqarneranut iluaqutaavoq, taamaalillunilu Kalaallit Nunaanni piginnaasaq pitsaanerusumik atorneqarsinnaassalluni.

Avaleraasartuuniarneq suli nalorniaartuuvuq tamannalu 2020-2022-mi aalisarnerup takutipppaa. Avaleraasaartuut ingerlaartarfii siumut naatsorsuutigisineqarsinnaanngimmata ukiunilu 2020-2022-mi Kalaallit Nunaata imartaanni aalisartoqavissimangimmat siunissami Kalaallit Nunaata imartaanni avaleraasartuuniarneqarsinnaanersoq qulakkeerneqarsinnaanngilaq, tamannalu nunat tamalaat imartaanni Kalaallit Nunaata siunissami pisassiissutinut periarfissaqarneranut sunniuteqarsinnalluni.

Kalaallit Nunaat Atlantikup kangimut Avannaani avaleraasartuunut sinerialittut naalagaaffiuvoq, nunallu Tului Nunaat, Savalimmiut, Norge, EU, Island aamma Rusland peqatigalugit aalisakkat aqutsiviginerannut tunngatillugu ataatsimiinnertut peqataasarluni. EU-p, Norgep aamma Savalimmiut akornanni avaleraasartuut pillugit 2014-imi isumaqatigiissut 2020-p naanerani atorunnaarpoq. Islandi aamma Kalaallit Nunaat naalagaaffittut sinerialittut avaleraasartuut pillugit isumaqatigiissummut ilaasimangillat pisassiissutitillu illuinnaasiortumik aalajangersartarsimallugit.

Tului Nunaata 1. januar 2021-mi EU-mit anineratigut Tului Nunaat avaleraasartuunut nunatut sinerialittut nutaatut angisoorsuannngorsimavoq. Tamanna pisassiinissamut isumaqatiginninniarnerneq pisariulersitsivoq. 2020-mi, 2021-mi 2022-milu avaleraasartuunngilluinnarneratigut Kalaallit Nunaata Atlantikup Avannaata Kangiani avaleraasartuunngilluinnarneratigut ingerlaavartumik pisassinneqartarnissamut isumaqatigiinniarnerni inissisimanageranut annertuumik ajornerulersitsisimavoq. Tamanna Kalaallit Nunaata nammineq imartamini aalisarnini taamaallaat tunngavigalugu pisassiissutinik piumasaqarsinnaaneranut atasutut isigineqassaaq.

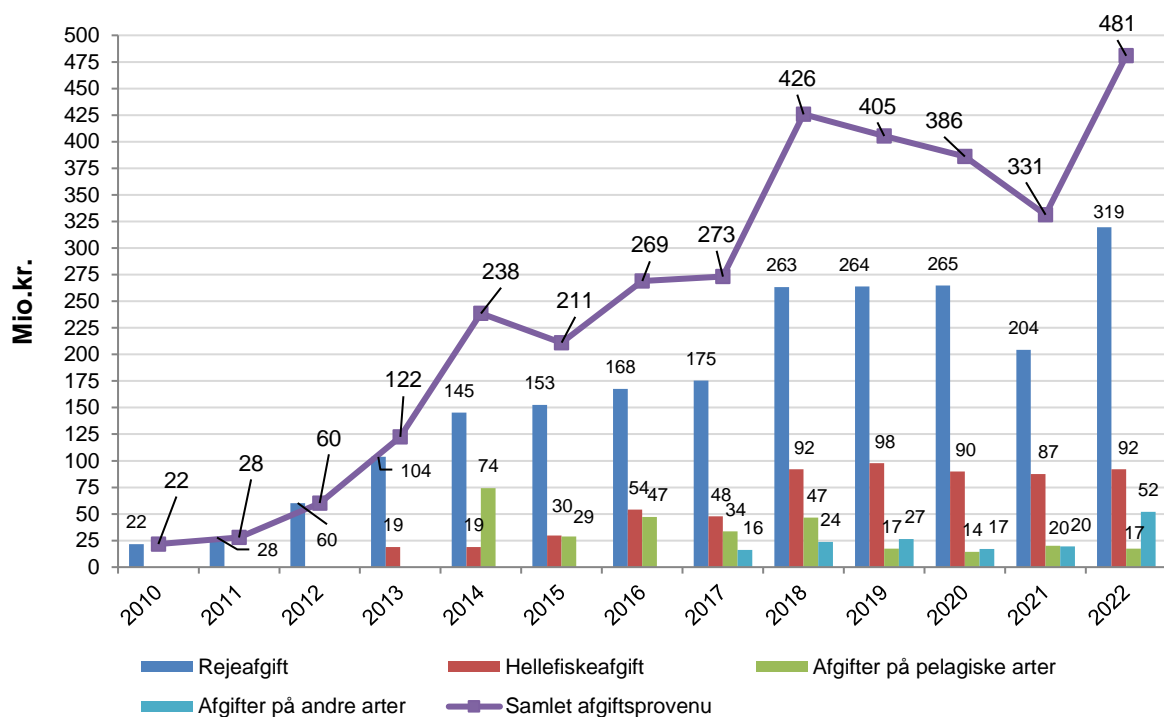
Ikerinnarsiortunik aalisarnerup ineriartorneranut atasumik Savalimmiut peqatigalugit nunat marluk isumaqatigiinniarnerat aqutugalugu Kalaallit Nunaat Savalimmiut imartaanni 2023-mi saarullernanik 18.776 tonsinik aamma ammassassuarnik 6.500 tonsinik aalisarsinnaatitaavoq. Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaat pisassaqqarpoq, tamatumani maanna isumaqatigiissummi TAC-p 15%-ianik aalisarsinnaatitaalluni. Kalaallit Nunaat Islandip imartaanni aalisarsinnaavoq. Erseqqissaatigineqassaaq, TAC-mut pissassiineq nikerartorjuusoq, qangalu 0 tonsimit 1 mio.

tonsinut nikerartarsimalluni. Qanga EU-p ammassattassat annertunerpaartaat pissarsiarisimavai. Taamaattorli aalisarneq pillugu isumaqatigiisummi nutaami 2021-meersumi EU-p ammassattassai annikillineqarsimapput Kalaallillu Nunaata pisassiissutini 25.000 tonsinik siullernik tamatigut pissarsisarnissaa qulakkeerlugu. Kalaallit Nunaat ukiumi pisassiissuteqarfiusumi 2022/2023-mi 69.000 tonsinik pisassinneqarpoq (Siumoortumik pisassiissuteqarfiusoq 15. Oktober – 15. april), matumani kalaallit angallataannut siullermi 33.500 tonsit missaanniittut pisassiissutigineqarput 35.400 tonsillu missaanniittut EU-mut neqeroorutigineqarlutik. EU-ili 10.000 tonsinnaat pisassiissutitut tiguai, taamaammallu kalaallit avataasiarluni aalisariutaannut 25.405 tonsit pisassiissutigineqarlutik, taakkulu katillugit 58.970 tonsinngorlutik.

Aalisarnermi isumalluutininik atuineranut akitsuutininik iluanaarutit

Aalisarneq aalisarnermi akitsuutininik annertuumik isertitsiffiusarpoq (isumalluutininik atuineranut akitsuutit), tak. Takussutissiaq 11.

Takussutissiaq 11. 2010-2022-mi aalisarnermi isumalluutininik atuineranut akitsuutininik iluanaarutit.

Paasisaqarfik: Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik.

Aalisakkanut akitsuutininik isertitat annertuut piffissami sivisuumi oqaluttuarisaanermi raajat qaleraliillu akiisa aammalu avaleraasartooriarnermi akitsuutit qaffasinnerinit aallaaveqarsimapput, naak 2020-mi 2021-milu Covid-19-ip kingunerisaanik aalisakkat akii apparartorsimagaluartut.

2018-imi Kalaallit Nunaanni aalisarnermut tamarmut isumalluutininik atuineranut akitsuuseeriaaseq nutaaq atuutilerpoq. Isumalluutininik atuineranut akitsuuseeriaatsimut avataasiarluni aalisariaatsit tamarmik, sinerissap qanittuani raajarniarnerit aamma ikerinnarsiortunik avaleraasartooriarnerit, ammassassuarnerit, saarullernarniarnerit eqalugarniarnerillu ilaatinneqarput. Sinerissap qanittuani qaleralinniarnermi akitsuut 1. januar 2022-mi atuutitertumik atorunnaarsinneqarpoq. Akitsuutip atorunnaarsinneqarnera politikikkut aalajangerneqarpoq taamaattumillu aalisarnermi akitsuutip qaleraliillu akiata ineriartornera imminnut attuumassuteqanngillat. Taamaattumik aalisarnermi isertitat tunngavigalugit isumalluutininik atuineranut akitsuummik, inuiaqatigiit ataatsimoorussamik aalisakkanik

isumalluutaannik atuinnermut akiliutitut isigineqartussamik eqqussisoqarnissaa nalinginnaasumik anguniagaasutut suli isigineqartariaqarpoq.

Isumalluutininik atuinnermut akitsuusersuinnermit iluanaarutit amerlassusaat 2010-imiilli amerliartupiluunnavisimapput. Taamaalillutik iluanaarutit 2010-mi 22 mio. kr.-niit 2018-imi 426 mio. kr.-nut qaffariarsimapput, tassanilu iluanaarutissat 384 mio. kr.-nut missingersuusiorneqarsimallutik. Iluanaarutit 2019-imi 400 mio. kr.-t qaangeqqissimavaat, 405 mio. kr.-usimallutik. 2020-mi iluanaarutit 386 mio. kr.-usimapput, naak iluanaarutissat 393,5 mio. kr.-t missingersuutigineqaraluartut. 2021-mi iluanaarutit missingersuutigineqartut 329,8 mio. kr.-usimapput. 2022-mut tunngatillugu 341,7 mio. kr.-t missingersuutigineqarsimapput, ukiumi iluanaarutit 480,6 mio. kr.-usimallutik.

Iluanaarutit 2021-mut sanilliullugit 2022-mi annertunerunerannut pissutaasoq annerpaaq tassaavoq 2021-mut sanilliullugu 2022-mi raajat qaleruallit avammut niuernermit agguaqatigiissillugu akiata 28 pct.-inik qaffassimanagera, aammali raajat akitsuusigassat avammut niuerutigineqartut 2021-mut sanilliullugit 2022-mi annertunerujussuusianageri. Tamatuma saniatigut 2022-mi qalerallit avammut niuernermit agguaqatigiissillugu akiat 2021-mut sanilliullugu 25 pct.-inik qaffassimavoq aammalu 2022-mi saarullit avammut niuernermit agguaqatigiissillugu akiat 2021-mut sanilliullugu 50 pct.-inik qaffassimalluni.

2018-2022-mi isumalluutininik atuinnermut akitsuutinit iluanaarutit oqaluttuarisaanermi aatsaat taamak qaffasitsigipput. Pisortat isertitaat annertooujussuit aalisarnermit akitsuutineersuunerat pissutigalugu aningaasaqarneq tunngaviumik sunnertivoq, aalisarnermit inuussutissarsiutitigut piffissap ingerlanerani isertitat pisallu annertussusaat nikerartarsimammata. Covid-19-imik pisut aamma Ukrainimi sorsunnerup niuernerq taamaalillunilu Kalaallit Nunaanni aalisakkanik tunisassianik tuniniaasarneq sunnertiasoq takutippaat. Avammut niuernermit akit nunarsuaq tamakkerlugu tuniluuttoqarnerata kingunerisaanik 2020-mi 2021-milu appariartoraluarsinnarlutik iluarsiarloqqilersimapput. Taamaattumik isertitat qaffasinneri nunatta karsiani isertitatigut tunngaviit assigiinngisitaartuunissaannik suliniutip taamaattinneranik kinguneqassanngilaq.

Ukrainemi sorsunneq eqqarsaatigalugu avammut niuernerup ineriartornera

Ukrainemi sorsunnerup siornatigut Rusland raajanik qalerualinnik aalisakkanillu ikerinnarsiortunik, soorlu avaleraasartuunik, ammassannik ammassassuarnillu pingaarutilittut avammut niuerfiusimavoq. Kalaallit Nunaata aalisakkanik avammut niuerutigisaasa tamarmiusut 13 pct.-ii 2021-mi Ruslandimut niuerutigineqarput.

Kalaallit aalisarnermik ingerlatseqatigiiffiit sorsunnerup aallartinnerata kingorna nioqqutissanik Ruslandimut avammut niuerunnaarmata, Ruslandimi, Ukrainemi Belarusimilu niuerfiusimasunut taartissatut niuerfinnik nutaanik piffissap sivikitsup iluani pilersitsisoqarsinnaanissaa akillu allanngunnginnissaat naatsorsuutigineqarsimannngillat. Taamaattorli aalisarnermik ingerlatseqatigiiffiit akit ajortumik sunningikkaluarlugit tuniniaasarnitik pingaarnertut Asiamut nuutsinnissaat iluatsissimavaat. 2021-mi raajat qaleruallit 16.000 tonsit Ruslandimut tunineqarput. Raajat qaleruallit taakku 2022-mi Ruslandimi ingerlatseqatigiiffiit pisartagaannut sanilliullugit qaffasinnerusumik akilersillugit Kinamut tunineqarput. Tamanna Kinami raajanik qalerualinnik neqeroorutit annertusineratigut akit apparnissaannik naatsorsuuteqarnermut atatillugu isigineqassaaq. Taamaattumik ulloq manna tikillugu kalaallit aalisakkanik avammut niuernerat Ruslandimut tuniniaanerup uninneranit ajoquserneqarsimannngilaq.

Taamaattorli aalisarnermik ingerlatseqatigiiffiit Ruslandimi aningaasaliissutitik piffissap sivikitsuaqqap iluani tassungalu atatillugu killilersuutit naapertorlugit utertinnissaat aningaasartuuteqarfiusimavoq. Tassunga ilaapput Ukrainemi sorsuttoqarnerata kinguneranik uuliap akiisa qaffanneri, kalaallit angallataasa nunani tamalaani uuliap akiinik akiliillutik orsersortartut aningaasartuutaannik annertusitsisimasut.

Sorsunnersuaq suli ingerlasoq qanorlu sivisutigisumik ingerlajumaarnersoq ilisimaneqanngitsoq naggataarutaasumik oqaatigineqassapput. Sorsunnersuaqartillugu akit niuerfiillu qanoq ineriartorumaarnersut annertuumik nalornissutigineqartuassapput. Sorsunneq piffissap ilaani Ukrainemiit nunanut allanut siaruassappat, pissutsit allanngorujussuassapput taamaattoqassappallu

tamakku aningaasaqarnikkut qanoq kinguneqarumaarnersut maannakkorpiaq sukumiinerusumik oqaatigineqarsinnaangillat.

EU-p aamma Kalaallit Nunaata akornanni Aalisarneq pillugu peqatigiinnissamut isumaqatigiissut

Aalisarneq pillugu peqatigiinnissamut isumaqatigiissutissaq nutaaq 2021-mit 2026-mut atuuttussaq aamma piffissami 2021-2024-mut Aalisarneq pillugu Tapiliusseq EU-p Kalaallit Nunaata imartaani aalisarsinnaaneraniq malittarisassaqaartitsisoq, kiisalu EU-p tassunga akiliutissai pillugit Kalaallit Nunaata EU-llu akornanni isumaqatigiinniarnert ullormi 8. januar 2021-mi Kalaallit Nunaata EU-llu naammassivai. Isumaqatigiissummi nutaami EU-mut aalisarnikkut pisinnaatitaaffiit isumaqatigiissutip siulianut sanilliullugit annikillineqarput aalisakkallu akiisa qaffanneri pissutigalugit pisinnaatitaaffinnut taakkununga akiliutit qaffanneqarlutik. Isumaqatigiissut isumaqatigiissummut tapiliussap ukiunik marlunnik sivitsorneqarnissaanut periarfissalerlugu 2024-mi qaangiutissaaq. Naalakkersuisut ukiumoortumik nunanut allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaammi isumaqatigiissummi siuariartornissaq nassuiarpaat, taamaattumik isumaqatigiissut nalunaarummi matumani eqqartorneqaqqissanngilaq.

Tuluit Nunaannik killilersugaanngitsumik niueqateqarnissamik isumaqatigiissummik nutaamik isumaqatiginninniarnert

Kalaallit Nunaat aalisakkanik tunisassianik EU-mut tunineqartartunik akileraartanngilaq. Tamanna Kalaallit Nunaata EU-mit aninermut isumaqatigiissutaanut tunngavilerneqarpoq aammalu Kalaallit Nunaata EU-llu akornanni piujuartitsineq tunngavigalugu aalisarneq pillugu isumaqatigiissutigut periarfissinneqarluni taannalu aqqutigalugu EU Kalaallit Nunaata imartaani aalisarnissamut piginnaatinneqarluni.

Innuttaasut taasitinneqareernerisa kingorna Tuluit Nunaat aamma Irlandip avannaa 1. januar 2021-mi EU-mi ilaasortaajunnaarput. Tamatuma kingunerisaanik kalaallit aalisakkanik tunisassiaat Tuluit Nunaannut eqqunernerini akitsuuserneqartalerput. Tamanna kalaallit aalisakkanik avammut tunisinermik ingerlatseqatigiiffiit aningaasaqarnikkut annertuunik kinguneqarsimavoq kinguneqaannassallunilu. Akitsuusigaannginnerup aamma eqquussuinerit akitsuusigaanngitsut atuutinnginnerani Tuluit Nunaannut aalisakkanik avammut niuernerumt ukiumut aningaasartuutit atasut tamarmiusut 150 mio. kr.-nik annertussuseqassasut missiliorneqarput.

Tuluit Nunaat tassaavoq Kalaallit Nunaata aalisakkanik tunisassianik avammut niueqatigisaanni pingaarnerpaaq - pingaartumik raajanik uutanik qalipaajakkanillu tunisassianut saarullillu nerpiinut tunngatillugu. Kalaallit Nunaata raajanik uutanik qalipaajakkanillu avammut niuernerata nalinganit tamarmiusumit 57 %-it missaaniittut 2022-mi Tuluit Nunaannut tunineqarsimasutut missingerneqarput. Kalaallit Nunaata aalisarnermit avammut niuernerata nalinganit tamarmiusumit 20 pct.-it missaaniittut 2022-mi Tuluit Nunaannut tunineqarsimapput.

Nunanut Allanut, Inuussutissarsionermut Niuernerumtullu Naalakkersuisoqarfiup Aningaasaqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoqarfik qanimut suleqatigalugu 2022-mi martsimi Tuluit Nunaannik killilersugaanngitsumik nunat marluk akornanni niueqatigiinnissamut isumaqatiginninniarnert aallartippaat. Suliami kalaallit aalisakkanik tunisassiaannik Tuluit Nunaannut niuernermit akitsuusersugaajunnaaqqinnissaat anguniagaavoq. Tuluit Nunaata Kalaallillu Nunaata akornanni killilersugaanngitsumik nunat marluk akornanni niueqatigiinnissaannut isumaqatigiissut Kalaallit Nunaata siullermeertumik niuernerq pillugu isumaqatigiissutigissavaa.

1. januar 2021-mi Tuluit Nunaat aalisakkanik tunisassianik aalajangersimasunik eqquussermi aalajangersimasumik annertussusillit utaqqiisaasumik akitsuuserneqartannginnissaannik atuutilersitsivoq. Taamatut aqqissuussinikkut nunat assigiinngitsut, taakkununga ilanngullugu kalaallit aalisakkanik tunisassiaannik akitsuutitaqanngitsunik eqquusserup pilersinneratigut niuernerup allanngunnginnissaa qulakkeerniarneqartussaavoq attanniarneqarlunilu. Akiitsuuserneqanngitsumik eqqunneqarsinnaasunik ajornartorsiut tassaavoq nunat tamarmik atorsinnaagamikkut taamaalillutillu nungupallattarlutik. Tassunga ilanngullugu

akitsuuserneqanngitsumik eqqunneqarsinnaasunik atuisinnaassagaanni, tunisassiat Tuluit Nunaanni (aammaarluni) suliareqqinneqarnissaat poortoqqinneqarnissaalluunniit piumasaqaataavoq. Kalaallit aalisariutaatileqatigiiffii raajanut uutanut qalipaajakkanullu akitsuuteqanngitsumik eqqussisinnaanissaminnut maannakkut naleqqussarsimapput, taamaalillutik raajanut uutanut qalipaajakkanullu akitsuusigaanngitsumik eqqussisinnaaniassagamik. Ingerlatseqatigiiffiit saarullit nerpiinik nioqqutissat akitsuuserneqanngitsut atorsinnaasimangilaat, nioqqutissat Tuluit Nunaannut eqqunnerini inaarutaasuummata.

Isumaqatiginninniarnert suli ingerlapput pingajussaannillu isumaqatiginninniarneq 2023-mi februarimi ingerlanneqarluni. Maannakkut inissisimaffik tassaavoq illuatungeriit marluullutik isumaqatigiissummut missingiut annertunerpaartaat akuerisimavaat. Taamatuttaaq Danmarkip, Kalaallit Nunaata Tuluilu Nunaata akornanni sumiiffiit Kalaallit Nunaata isumaqatiginninniarnissamut pisinnaatitaaffigilersimangisai pillugit isumaqatigiissummut tapiliussamik isumaqatigiittoqarnissaa pisariaqartinneqarpoq. Taakku ilaatigut tassaapput inuussutissalerinermut imaanullu tunngasut. Taamatuttaaq killilersugaanngitsumik niueqatigiinnissamut isumaqatigiissut aalisarneq pillugu isumaqatigiissummik ilaneqarnissaa tuluit piumasarisimavaat. Isumaqatigiissutit taakku marluk kattunnerisigut tunngaviusumik Kalaallit Nunaata tuluit niuerfiinut akitsuuteqanngitsumik eqqussisarnissamut Tuluit Nunaat Kalaallit Nunaata imartaani qanoq annertutiginissaanik ilisimaneqanngitsumik aalisarnissaanut pisinnaatitaaffillissavaa. Siunnersuulli tamanna Kalaallit Nunaannit itigartinneqarsimavoq.

Killilersugaanngitsumik niueqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarnikkut Tuluit Nunaannut kalaallit nioqqutissiaannik akitsuusersuinnginnissamik kissaatigisaq kalaallit Tuluit Nunaannit tunisassianik eqqussinermut akitsuutit peerneqarnissaannik piumasaqaateqarluni akuerineqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Killilersugaanngitsumik niueqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqarnikkut kalaallit avammut nioqqutissiortuisa nunani sanilerisani suliffeqarfinnut unammilligassanut pitsaanerusumik unammillersinnaalernissaat, taamaaliornikkullu kalaallit aningaasaqarnerannut pitsaasumik sunnuteqarumaarnissaa Nunatta iluaqutissarisavaa.

Illuatungaaticut Tuluit Nunaannit nioqqutissanik eqqussinermut akitsuutit peerneqarpata, EU nunanullu allanut niuertartut taamatut piumasaqarnissaat aarlerinarpoq. Eqqussinermi akitsuutinit Nunatta Karsianut ukiumut 557 mio. kr.-nik maannakkut iluanaaruteqartarneq attanneqassappat annikillissanngippataluunniit maannakkut eqqussinermi akitsuuseeriaaseq isumaliutigineqaaqqittariaqassasoq ilimanarpoq. Kalaallit Nunaata avammut niuernermi atugassarititai pitsannorsarniarlugit nunamik sorliugaluarnersumik killilersugaanngitsumik niueqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqassappat, Nunatta Karsianut iluanaarutit attanniarlugit eqqussisarnermut akitsuuseeriaatsip isumaliutigeqqinnissaa pisariaqalersinnaasoq qanorluunniit naatsorsuutigineqartariaqarpoq. Taamaattumik killilersugaanngitsumik niueqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqarneq ataatsimut isigalugu Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnermut iluaqutaassanersoq suli erseqqinngilaq. Tamatumani erseqqissaatigineqassaaq, pissutsit aningaasaqarnermut tunnganngitsut pingaarutillit taama isumaqatigiissuteqarnermut tunngaviusinnaapput. Assersuutigalugu taama isumaqatigiissuteqarneq aatsitassarsiornermi takornariaqarnermilu aningaasaliinissamut periarfissat amerlanerulersissavai.

2023-mi upernaakkut killilersugaanngitsumik niueqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqartoqassaaq.

1.3 Inuussutissarsiutit allat

Immikkoortumi matumani takornariaqarnerup, aatsitassanut suliassaqarfiup aamma sermimik imermillu atuinerup ineriartorneri killiffissiorneqarput.

Takornariaqarneq

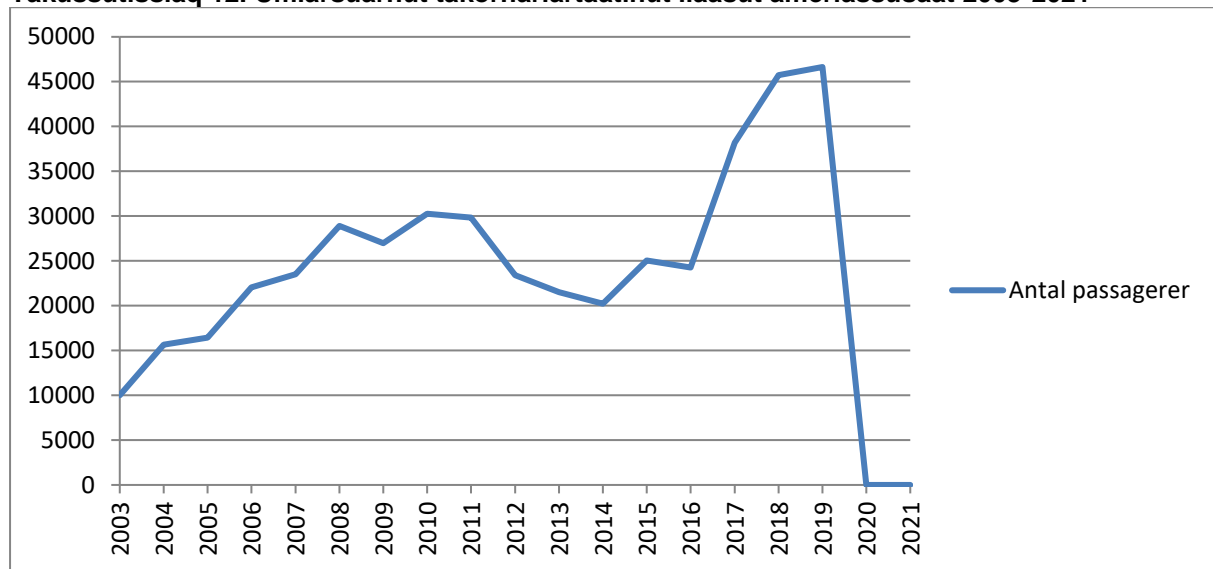
Nuna tamakkerlugu takornariaqarnermut periusissiaq "Kalaallit Nunaanni takornariatitsisarnermik ineriartortitsineq - Qanoq iliortoqassava? (2016-2020)" tassaavoq takornariaqarneq pillugu periusissiaq kingullertut akuerineqartoq. Periusissiaq 2020-mi atorunnaarpoq, tassanilu

takornariaqarnermik suliaqarnermi tunngaviusumik piumasaqaatit pitsanngorsarneqarnissaat pingaartinneqarsimalluni. Periusissiamik suliaqarnermi 2014 tikillugu ilanngullugulu takornariat tikittartut ikileriarsimanerat tunngavigineqarpoq.

2022-mi augustimiit 2023-mi februarimut Nunanut Allanut, Inuussutissarsiornermut Niuernermullu Naalakkersuisoq Visit Greenland peqatigalugu Kalaallit Nunaanni kommuninut tamanut angalasimapput takornariaqarnikkullu inuussutissarsiortut, nuna tamakkerlugu takornariaqarnikkut periusissamik nutaamik innersuussisut naapillugit. Takornariaqarnikkut periusissaq nutaaq 2024-p naalernerani saqqummiunneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Takornariaqarnikkut periusissiap nutaap naammassinissaanut ikaarsaarnissamut periusissatut pilersaarusiortoqarpoq, tassani piumasaqaatinik tunngaviusunik pitsanngorsaanissaq isiginiarneqarpoq, tassunga ilanngullugu ilaatigut takornariaqarneq pillugu inatsisiliornissaq, tikittunik sullissisarnernik ineriartortitsineq, piginnaasanik ineriartortitsineq aamma nioqqutissanik ineriartortitsineq.

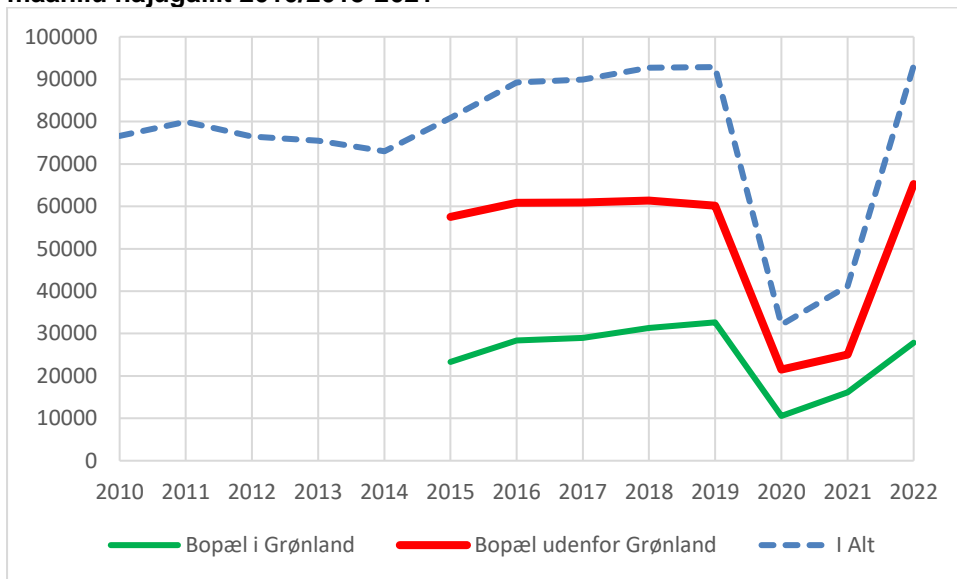
Takussutissiaq 12. Umiarsuarnut takornariartaatinut ilaasut amerlassusaat 2003-2021

Paasisaqarfik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik aamma Visit Greenland.

Periusissiami suliniutit assigiinngitsut Kalaallit Nunaanni takornariaqarnermut pitsanngorsaa simapput. Takussutissiaq 12-imi takuneqarsinnaasutut ukiuni 2012-2014-mi umiarsuarnik takornariartaatini ilaasut amerlassusaat appariartoriarlutik 2019-ip tungaanut annertuumik amerliartorsimapput, takornariat 46.000-t sinnerlugit Kalaallit Nunaannut takornariarsimallutik. Takussutissiaq 12-mi takuneqarsinnaasutut Covid-19-imik pisoq pissutigalugu 2020-mi 2021-milu umiarsuarnik takornariartaatini nalunaarsorsimasoqanngilaq. 2022-mi umiarsuit takornariartaatit tikittut minnerpaamik 2019-imi tikittut amerlaqqatigaat.

Takussutissiaq 13. Timmisartumut ilaallutik Kalaallit Nunaannit aallartut: Nunanit allaneersut maanilu najugallit 2010/2015-2021

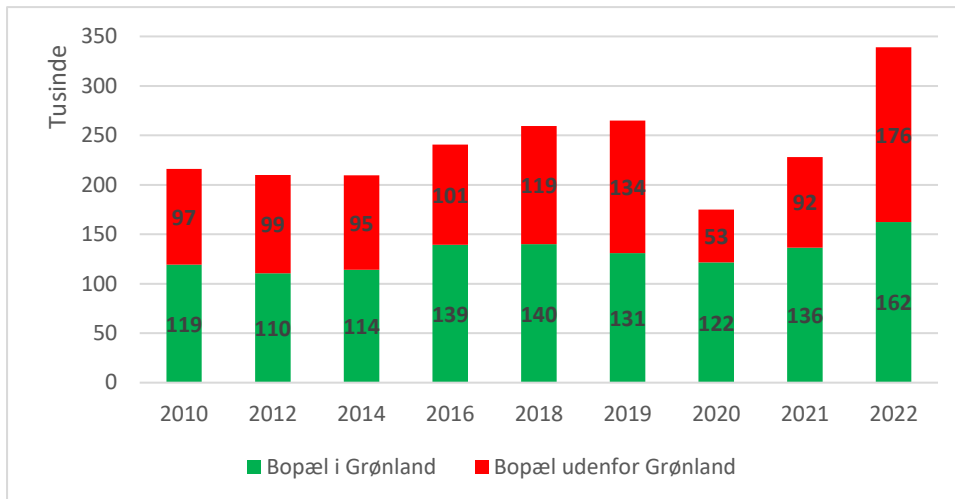

Paasisaqarfik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik aamma Visit Greenland.

Ukiuni 2015-2019-mi nunanit allanit timmisartumut ilaasartut amerleriarnerat annikinneruvoq, taamaattorli suli 5,4 %-inik siuariaateqarluni. Takussutissiaq 13-mi takuneqarsinnaasut, Covid-19-ip kingunerisaanik 2019-miit 2020-mut 2021-mullu ikileriarujussuarsimapput. 2022-mi maani najugaqanngitsut Kalaallit Nunaannit (aammali soorunami Kalaallit Nunaannut) aallartut aatsaat taama amerlatigaat. Taamatuttaaq 2022-mi maani najugaqartut maanilu najugaqanngitsut timmisartumut ilaallutik aallartut katillutik ukiunut allanut minnerpaamik 2010-p tungaanut sanilliullugit amerlanerusimapput, Takussutissiaq 13 takuuk.

Takussutissiaq 14-mi takutinneqarpoq maani najugaqanngitsut maanilu najugallit ataatsimullu isigalugit 2022-mi atsaat taama amerlatigisut unnuisimasut. 2019-imi maani najugaqartut amerlanerunatik maanili najugaqartuunngitsut siullermeertumik amerlanerusut hotelini unnuisimapput. 2022-mi ukiumi rekortiliffiusumi taamaattoqaqqissimavoq. Ukiuni 2020-mi Covid-19-imik pisup kingunerisaanik pingaartumik nunanit allaneersut hotelini unnuisarneri appariarsimapput.

Takussutissiaq 14. Hotelini unnuisut amerlassusaat, 2015-2021

Paasisaqarfik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik.

Aatsitassat

Aatsitassanut suliassaqarfik nunarsuarmi aningaasaqarnikkut ineriartornermut qanimut atassuteqarpoq. Suliassaqarfik piumaneqassuseq aallaavigalugu ingerlammat. Ukiut qulit ingerlaneranni annertuumik allanngoriartoqarsimasoq takuneqarsinnaavoq, matumani 2011-mi 711 mio. kr.-nik aningaasaliisoqarneratigut aningaasaliisutigineqartut qaffasinnerpaasimallutik 2020-milu Covid-19-imik nunarsuaq tamakkerlugu tuniluuttoqarnerata toqqaannartumik kingunerisaanik appasinnerpaamik 85,5 mio. kr.-nik aningaasaliisoqarsimalluni.

2021-mili kisitsisit takutippaat aningaasaliisoqaratarsinnaanissaa aningaasaleerusussuserlu qaffakkiartoqqilersimasut.

2022-li suli naatsorsorneqarsimangilaq sulialli nunarsuaq tamakkerlugu tuniluuttoqannginneranitit issasut naatsorsuutigineqarput. Ikummatissanut mingutsitsinnginnerusunut ikaarsaarnissaq nunarsuaq tamakkerlugu isiginiarneqartoq kiisalu Ukrainimi sorsunnerup Ruslandimullu pineqaatissiinerit kingunerisaannik isumalluutit killeqalerneru ukiuni aggersuni aatsitassarsiornermut kinguneqartitsissasut naatsorsuutigineqarpoq. Taamaalilluni nunap pisuussutaanik nittarsaanissamut periarfissat qaffapput.

Tabel 2. Aatsitassarsiornermi ukiumut aningaasaliinerit (mio. kr.)

2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
520	306	236	168	130	190	239	212	85,5	353

Tabel 3-mi aatsitassarsiornerit paaasinnaanermut akuersissutillit paaasinnaanermullu akuersissummik suli peqaratik ingerlatsilereersimasut siuarsimanerpaat takutinneqarput.

Tabel 3. Aatsitassarsiornerit siuarsimanerpaat

Suliniut	Killiffik	Sulisorisat
Greenland Ruby A/S Aappaluttoq (rubin aamma safir aappaluartoq)	Piiaanermik suliat unitsinneqarallarnissaat qinnutigineqarsimavoq	NA
Lumina (siusinnerusukkut Hudson Greenland A/S Kangerlussuaq (anorthosit)	Ingerlatsineq (Piiaasinnaanermut akuersissut: 2015)	Maannakkut suliat ingerlanerisa pitsaanerulersinnissaannut atatillugu atorfeqartut 15-it missaanniipput, 30-nut
Ironbark A/S Citronen Fjord – (Zn, Pb)	Sanaartornerup aallartisarnera (Piiaanissamut akuersissut: 2016) Piiaanissamut akuersissutillip suliniummut	Sanaartorneq: 300-t angullugit* Ingerlatsineq: 475-t angullugit*
Nalunaq A/S Napasorsuaq (Au)	Ujarlernerit nutaat (Piiaasinnaanermut akuersissut: 2003)	Sanaartornerup ingerlanera: 70-80*
Greenland Minerals A/S Kuannersuit (REE, U, Zn, flusspat)	Piiaanissamut akuersissummik qinnuteqaat tiguneqarsimavoq. Uranimik atuinissamut naaggaarluinnaarneq eqquteqqinneqarmat pilersaarut naammassineqarsinnaassagu nanngilaq.	Sanaartorneq: 1.121 tikillugit* Ingerlatsinerimi: 715*
Tanbreez Mining Greenland A/S Killavaat Alannguat (Zr, REE, Nb, Ta, Y)	Piiaanissamut akuersissut: 2020. Piiaanissamut akuersissutillip suliniummut aningaasaliisoqarnissaata qulakkeernissaa sulissutigaa.	Sanaartorneq: 140-t angullugit* (kemiskiusumik suliareqqaarnagit) Kemiskiusumik suliareqqaarnagit ingerlatsineq: 80*
Dundas Titanium A/S Kalaallit Nunaata Avannaa (Ti)	Piiaanissamut akuersissut: 2020 Piiaanissamut akuersissutillip suliniummut	Sanaartornerup aallartinnera: 270-it angullugit* Ingerlatsinerimi: 175*
Greenland Anorthosite Mining ApS Majoqqaq Qaava (anorthosit)	VVM aamma VSB pillugit nassuiaatit massakkut suliarineqarput.	Sanaartornerup ingerlanera: 30-40-nut missingerneqarput* Ingerlatsinerimi: Model toqqarneqartoq apeqqutaalluni 60-90-inut missingerneqarput*.

Greenland Resources Inc. Malmberget (Tunumi) (Mo)	WM aamma VSB pillugu nassuiaat taanna massakut suliarineqarpoq.	Sanaartornerup ingerlanera: 500-nut missingerneqarput* Ingerlatsinermit: 300-nut missingerneqarput*
GreenRoc Mining Plc Amitsoq Grafrit (Nanortallip eqqaani)	Misissuinerit siuangaatsiareersimasut Grafrit-ip suussusaa pingaartumik batterinik tunisassiornermut naleqquttuusutut paasineqarsimavoq	
* Naatsorsuutigisat		

Paasisaqarfik: Aatsitassaqaqarnermut Aqutsisoqarfik.

Malugeqquneqarpoq suliniutit marluk piffissami matumani ingerlanneqarmata (titarneq kittorartaartoq):

- Greenland Ruby A/S-ip Aappaluttumi rubininik safirinillu aappaluartunik suliaqarnera aallartereerpoq paaanermilu rubininik safirinillu aappaluartunik piarneqartunik tuniniaanini aallartereersimallugu.
- Hudson Greenland A/S-ip Kangerlussuup eqqaani Lumina Anorthosit-imik suliniut 2019-imi umiarsuarmik immikkamik siullermeerluni aallarnerpaa.

Pingaartumik Greenland Ruby A/S-imut tunngatillugu oqaatigineqassaaq ingerlatseqatigiiffik paaanermik suliat unitsinneqarallarnissaannik qinnuteqarsimavoq. Qinnuteqaat akuerineqarpat tamatuma kingunerisaanik suliat annikilliariorallassapput tamatumalu kingunerisaanittaaq suliat annikilliaritussallutik. Piffissami tassani assersuutigalugu innaallagissamik pilersuinerit, illuutunik kiassaanerit il.il., maskinanik aserfallatsaaliinerit, aputaajaasernerit qaartartuusivinnik nakkutilliarnerit attanneqarnissaannut sulisoqaannassaaq. Ingerlatseqatigiiffiup mineralinik tuniniaanerani nittarsaassineranilu sulii suliaasaqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Piiaanissamat akuersissummik tunniussisoqarnerpat imaangilaq sanaartornerit paaanerillu aallartinneqassasut. Suliniut aalajangersimasooq aningaasaliiffigineqarsinnaassappat piiaanissamat akuersissummik pissarsisimanissaaq avaqqunneqarsinnaanngingajappoq. Aningaasaliiffigineqarnissamat periarfissat ilaatigut aatsitassat akiisa ineriartornerinit, aatsitassat piarneqartussatut pisariaqartinneqartut missingikkanit suliffissuaqarfinnullu arlalinnut pingaaruteqassusaannit kiisalu niuernikkut unammilleqatigiinnermit sunnerneqarput.

Nunanit tamalaaneersut 2020-mi martsimi aatsitassanut tunngatillugu PDAC-mi (Prospectors and Developers Association of Canada) saqqummiineranni isumalluartoqangaatsiarsimavoq sumiiffimmilu misissuinerit amerlasuut annertuullu takutinneqarlutik. COVID-19 pissutigalugu Kalaallit Nunaanni ilaatigut angallannikkut killilersuinerit pissutigalugit 2020-2021-mi sumiiffinni suliat naammassinissaat ajornakusoortoruujuusimapput. Tamatuma kingunerisaanik aatsitassarsiornerup sunnerneqarnerata killilersimaarnissaa siunertaralugu Naalakkersuisut suliniutissanik pingasunik akuersissuteqarsimapput.

- 2020-2021-mi akeqanngitsumik misissuinissamat akuersissutit tamarmiusut pisussaaffittaasa ikileriarneri. Akuersissutit ukiui unitsinneqarallarputaaq taamaasilluni 2020-2021 misissuinissat sivissussusaata naatsorsornerinut ilaatinneqarunnaarluni.
- 2022-mi misissuinissamat akuersissutini tamani misissuinissamik pisussaaffiit affaannangortinneqarput.
- Oqartussaasunit suliarinninnissanut akiliutissat 2021-mi julimut kinguartinneqarput.
- Aningaasanik uninngatitanit qularnaveeqqutinik 50 pct.-it angullugit utertitsinerit.

Suliniutit pineqartut pingasut suliffissuaqarfimmit tigulluarneqarput. Piffissami ajornakusoortumi ingerlatseqatigiiffiit qasuerserfissinneqarput. Nunarsuaq tamakkerlugu tuniluuttoqarunnaarsimalerpoq ingerlatseqatigiiffiillu pisortanut suliakkiutaat kinguartinneqarsimasut suliaraqalugit aallartissimavaat suliatiillu ataavartut iluarsingajalerlugit.

Suliffissuaqarfimmi isumalluarnerulerneq PDAC-mi 2022-mi 2023-milu maluginiarneqarsimavoq. Tassunga taamatuttaarlu aatsitassat pillugit saqqummersitsineri AMEBC-mi (Association for Mineral Exploration Roundup) Naalakkersuisut Aatsitassanut Inatsisinillu Atuutsitsinermit Naalakkersuisoqarfik kiisalu Aatsitassanut Aqutsisoqarfik sinniisoralugit saqqummersitsivilerlutik peqataapput.

Aatsitassarsiornerup ineriartornera

Suliaqarneq aammaarluni qaffakkiartoqqippoq, tamannalu immikkut isiginiarneqassaaq nunarsuarmioqatigiinni mingutsitsinngitsumik ikummatissaqarneq pilersuisunit soqutigineqarnerujartorluni. Tamatumani pingaaruteqarpoq Kalaallit Nunaata piginnaasaasa pilersaarutigineqarnissaat. Taamaattumik nunap aatsitassatigut periarfissiissutai aamma misissuinissamut paaanissamullu tunngaviit ilisimaneqarnerisa mediatigut suliffeqarfitsigullu attuumassutilitsigut siaruarnissaat Naalakkersuisut sulissutigaat. Tassunga atatillugu Naalakkersuisut nunarsuarmi aatsitassarsiornermik ingerlatseqatigiiffinnut anginerpaat ilaannut toqqaannartumik pilersaarillutik aallartissimapput, matumani ingerlatseqatigiiffiit ataatsimeeqatiginerini ingerlatseqatigiiffiit pineqartut suliassaqaarfiini soqutigisanut siunnerfilinnik mineralinik pisuussutinik pilersaarisooqarluni.

Ingerlatseqatigiiffiit misissuisartut aningaasaliinikkut annaasaqarsinnaanerit annikillisinnaarlugu ujarassiorneq pillugu ilisimatuussutsikkut paasissutissat tunniunneqartarnissaat pissarsiarineqarsinnaanerisalu annertusinissaa pillugu Naalakkersuisut anguniagaqarput. Taamaattumik Naalakkersuisut ukiut tamaasa nammineerluni allanilluunniit suleqateqarluni nunap sannaanut ilisimatusarnermik suliniutinik assigiinngitsunik naammassisaqartarput. 2023-mi suliniutit 25-it missaanniittut pilersaarutigineqarput.

GEUS suleqatigalugu Naalakkersuisut Kalaallit Nunaanni nunap immikkoortuinik nunap assiliornermik nangissavaat, tamannalu nunap assinganik 1:100.000 skalamik angissusilimmik nutaamik peqalernermit kinguneqassaaq. 2022-mi Uummannap eqqaani nunap assiliorneqarpoq 2023-milu Qaanaap eqqaani Tunullu avannaani nunap assingi saqqummersinneqarput. Nunap assinga nunallu immikkoortuini paasissutissanik katersinerit sumiiffinni pilersaarutitut ingerlatseqatigiiffiit misissuisartut aallartitassaannut tunngavissiissapput.

Ingerlatseqatigiiffinnut misissuisartunut nuna pillugu ilisimatuussutsikkut paasissutissanik aatsitassaqarnermit oqartussanut ajornannginnerusumik nassiussisarnissaat siunertaralugu 2023-mi systemimik nuna pillugu ilisimatuussutsikkut ilisimasani onlinekkut nalunaarsuisarfimmik ineriartortitsineq aallartinneqarpoq.

Naalakkersuisut suliffissuaqarfimmut paasissutissanik ingerlatitseqqittarneq isiginiarnerulersimavaat. Paasissutissat piusut nutaallu inuussutissarsiortunit internet aqqutigalugu pissarsiarineqarsinnaassapput. Taakku ilaatigut tassaapput geokemiskimik, geokronologiskimik aamma geofysiskimik paasissutissat nutaat. Nuna pillugu ilisimatuussutsikkut paasissutissaasiviit ingerlaavartumik ineriartortinneqartarput mineraleqassutsimillu paasissutissaasivik nutartersimasooq 2023-mi martsimi tamanut atugassanngortinneqaaqqammerpoq.

Geokemiskimik paasissutissanut paasissutissaataasiviup ilusaanik nutaamik pilersitsiniarnermik suliaq annertoq aallartinneqarsimavoq nunallu avannarliit allat suleqatigalugit Nordisk Innovationimi Naalakkersuisut nunani avannarlerni mineralinut pingaarutilinnut paasissutissaasivimmik pilersitsinialeruttarput.

Mineralit pingaarutilit annertuumik isiginiarneqarput. Tamanna 2021-mi nalunaarummi Nordisk Innovationimi ersersinneqarpoq, taassuma takutippaa Kalaallit Nunaat mineralinik pingaarutilinnik pilersuisuusinnaasut periarfissalipilussuusinnaasoq. Periarfissanik nalilersuineri peqassutsit aatsitassanngukkiartornerillu ilisimaneqartut tunngavigineqarput taamaalliluni piffiit amerlasuut pillugit paasissutissat amigaatigineqarput. Taamaattumik aatsitassanik pingaarutilinnik periarfissaq

piviusunngorpat aatsitassat pingaarutilit aatsitassarsiornermik suliffissuaqarfimmut nittarsaativinninnerini sumiiffimmi nunallu immikkoortuani nuna sukumiisumik assiliortariaqarpoq. Tamanna suliassaavoq annertunerusoq, ukiuni arlalinni suliarineqartussa qumalluutinillu annertuunik atuiiffiusussa taamaattumillu suliniut sumiiffinnik minnerusunik nangeqqinneqarpoq. 2023-mi Naalackersuisut ujaqqat qaqutigooortut platingruppermittullu pinngoqqaatit (PGE) pillugit ilaatigut US Departement of State suleqatigaat 2023-milu Sisimiut eqqaani grafitimik ilippanaateqarfiusup nunap assiliornera aallartissallugu.

2022-mi Kalaallit Nunaanni nunap diamantinik ilippanaateqarfiusup assiliornera, diamantinik ilippanaateqarnera pillugu nalunaarummik annertuumik saqqummiussinermik naammassineqarpoq. Nalunaarut internetikkut tamanit pissarsiarineqarsinnaavoq.

Piffimmi ilippanaateqarfiusumi ilippanaateqarfiusoq nunap assiliorneqartoq tassaavoq Carbon Capture and Store (CCS). Silap pissusaata kingunerisaanik ajornartorsiuteqarneq pissutigalugu inuussutissarsiorfiit nutaat ineriartortinneqarput. CCS periusaavoq, tassuunakkut CO₂ imerpalasup nunap naqqanut immiunneqartarpoq taamaallunilu silaannarmut aniatinneqarani. Tassani pineqarpoq ikaarsaarnermi teknologimik taaneqartoq, taanna nunarsuarmi aniatitsinerit apparnissaasa tungaannut aniatitsinerup annikillissinnaanut iluaqutaasussatut periusaammat. Kalaallit Nunaat ujaqqanik tulluurtunik CCS-imut tapersuinissamut periarfissaqarluarpoq maannakkullu Kalaallit Nunaanni CCS-imik periarfissat ineriartortinniarlugit Islandimi suliffeqarfik CarbFix, GEUS, US Department of State aamma EU suleqatigineqarput. Naalackersuisut 2023-p ingerlanerani Kalaallit Nunaanni CCS-mut tunngatillugu periusissamik saqqummiinissartik naatsorsuutigaat.

Nunap pissusaa pillugu ilisimatusarnermi "geohazard"-it (pinngortitap ulorianartorsiortitsineri) pinngortitamiluunniit ajunaarnersuit ilaapput. Taamaattumik Aatsitassanut Inatsisillu Atuutsinneqarnerannut Naalackersuisoqarfik Karrat Kangerluanni qaqat sisoortarneranni pisartut paasisaqarneruffigisinnajumallugit nakkutilliinermik aallartitsinissamut suliamut ilisimasalittut akisussaasuvoq. 2022-mi Karrat Kangerluanni nakkutilliivimmik, tamakkiisumik silasiorfilimmik kiisalu qaqqamut nakkaaqqajaasumut sammisumik assiliissut nunap allanngorneranik nakkutilliissut seismometerinillu pilersitsisoqarpoq. Nakkutilliiviup sumiiffimmit paasisutissanik ingerlaavartumik qulakkeerinnittassaaq. Uummannap eqqaani Kangerluarsuup eqqaani qaqqamik sisoorsinnaasumik allamik nassaartoqarnerata kingunerisaanik sumiiffimmi tassani nakkutilliivimmik allamik 2023-mi aasakkut pilersitsisoqarnissaa sulissutigineqarpoq. Naalackersuisut GEUS susassaqtullu allat attuumassutilit suleqatigalugit nakkutilliinermi teknologi ilisimasallu pissarsiarineqarsinnaasut pitsaanerpaat atorneqarnissaat qulakkeerniarlugit sulissuteqarput.

Sermimik imermillu aningaasarsiuutigalugu atuineq

2021-mi aasakkut Naalackersuisut sermimik imermillu aningaasarsiuutigalugu atuinnissamut tunngatillugu akuersissutinik nalunaaruteqarnissamut qinnuteqaatinik suliaqarnerit unitsinneqarallarnissaasa eqqunnissaat akuersissutigaat. Unitsitsigallarneq periusissamut, najukkami annertunerusumik allannguisussamut nutaamut atuuttussaasimasoq akuerineqarsimavoq.

Naalackersuisut taamatut aalajangernertik 2022-mi oktoberimi utertippaat, taamaattumik sermimut imermullu tunngatillugu misissueqqaarnissanut atuinnissanullu akuersissutinik suliaqartoqaqqissinnaalerpoq, qinnuteqartoqaqqissinnaalerpoq akuersisoqarsinnaalerlunilu.

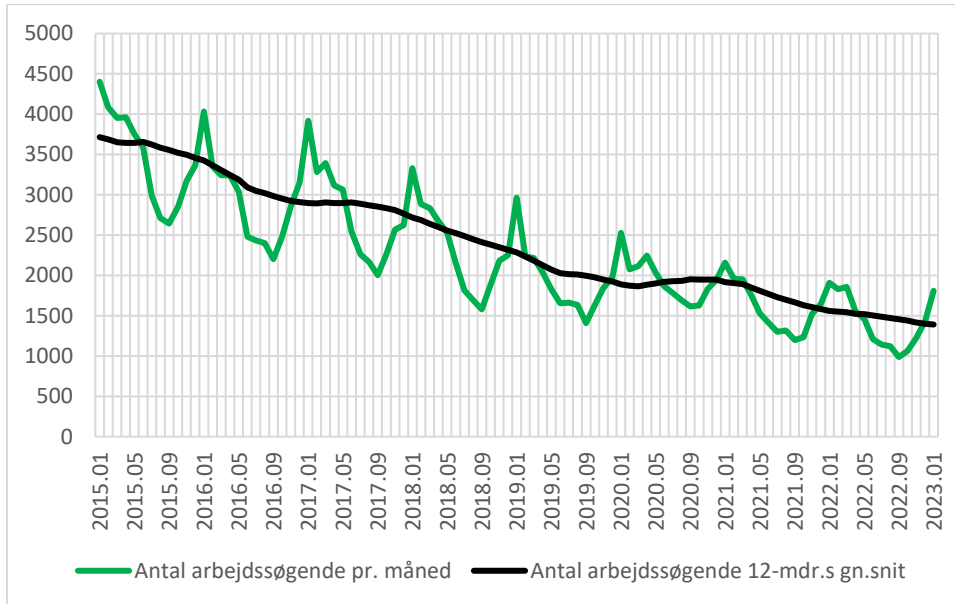
Periusissaq nutaaq suli suliarineqarpoq, taannalu 2023-mi akuerineqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

1.4 Suliffeqarneq suliffissaaleqinerlu

7. februar 2023-mi Naatsorsueqqissaartarfimmit 2023-mi januarimi suliffissarsiorlutut nalunaarsukkat pillugit kisitsisit tamanut saqqummiunneqarput. Taakkunani takuneqarsinnaavoq "2023-mi januarimi suliffissarsiorlutut nalunaarsukkat 1.809-nik amerlassuseqarput. Ukiup siuliani nalunaarsukkanut sanilliullugit suliffissarsiorlutik nalunaarsimasut 98-inik ikinnerupput." Suliffissarsiorlutut suliffissaaleqisullu amerlassusiisa ineriartornerat Takussutissaq 15-imi aamma Takussutissaq 16-imi takutinneqarput. Takussutissani suliffissarsiorlutut ataatsimut isigalugit ikiliartortut ukiullu qanoq ilinerini suliffissarsiorlutut amerlassusii nikerartuartarsimaneri erseqqipput. Suliffissaaleqisut qaammatini

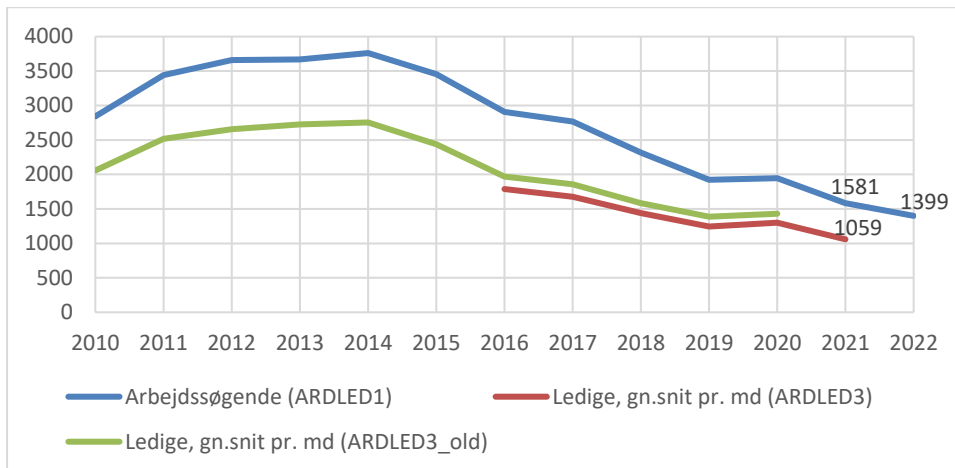
aqqaneq-marlunni pisariitsumik agguaqatigiissillugit appariartorsimasut aammalu 2010-miit aatsaat taama appasitsigalutik 2023-mi januarimi 1.390-iusimasut takuneqarsinnaapput. 2022-mi suliffissarsiortut ukiumut agguaqatigiissillugit 1399-iusimapput, 2010-miilli ukiuniit allaniit aatsaat taama appasitsigalutik, maannakkullu ukiukkaani ukioq siulliulluni.

Takussutissiaq 15 Qaammammut aamma qaammatinut aqqaneq-marlunnut suliffissarsiortut agguaqatigiissillugit amerlassusii 2015

Paasisaqarfik: Naatsorsueqqissaartarfimmit, bank.stat.gl, tabel ARDLED1 paasisutissat tunngaviupput.

Takussutissaq 16 Ukiumut suliffissarsiortut suliffeqanngitsullu amerlassusii 2010-2022

Paasisaqarfik: Naatsorsueqqissaartarfik, bank.stat.gl, tabelit Takussutissaq 16-mi paranteselerneqarsimasut.

Taamaattumik ataatsimut isigalugit illoqarfinnut sanilliullugu nunaqarfinni suliffeqanngitsut procentinngorlugit qaffasinneruvoq. Suliffeqanngitsut procentinngorlugit Tasiilami Nanortalimmilu qaffasinnerpaavoq. Suliffeqanngitsut procentinngorlugit Qasigiannuani, Ummannami, Upernavimmi, Ilulissani Nuummilu appasinnerpaavoq. Nuuk suliffeqanngitsut procentinngorlugit appasinnerpaat tallimaraat.

Suliffeqanngitsut ikiliartuinnavinneri inuiaqatigiit ineriartornerannut imminermi ajunngitsuvoq, nassuerutigineqartariaqarporli inuussutissarsiorfinni amerlasuuni maanna sulisussaaleqinerujussuaqarmat. Pingaartumik nuna tamakkerlugu ilinniarsimasunik piginnaasalinnillu sulisussaaleqisoqarpoq. Ajornartorsiut tamanna kapitali 5.3-mi qanimut sammineqassaaq.

2 Pisortat aningaasaqarnerat

2.1 2022-mut Nunatta Karsiata naatsorsuutai

2022-mut naatsorsuutit pillugit kisitsisaagallartut pissarsiarineqarsimapput (takuuk Tabel 4). Kisitsisit takutippaat:

- 2022-mi IST-imi angusat 123 mio. kr.-t missaannik sinneqartoorfiunissaat naatsorsuutigineqarpoq. Tamanna IST-imi 259 mio. kr.-nik amigartooruteqarnissamik, tamatumunnga ilassutitut aningaasaliissutit ilanngullugit, missingersuuteqarsimaneranut tunngatillugu isigineqassaaq, taakku 382 mio. kr.-nik nikingassuteqarput.
- 2022-mi IST-imi angusat 113 mio. kr.-nik sinneqartoorfiunissaat naatsorsuutigineqarpoq. Tamanna missingersuutigineqartunut ilassutitut aningaasaliissutit ilanngullugit 269 mio. kr.-nik amigartooruteqarnissamik missingersuuteqarsimaneranut tunngatillugu isigineqassaaq, taakku 382 mio. kr.-nik nikingassuteqarput.

IST-imi aamma IS-imi angusani naatsorsuutiginngisamik annertuupilussuit akileraarutinit akitsuutiniillu isertitaneersuupput.

Tabel 4. 2016-2026-mut naatsorsuutinit missingersuutiniillu kisitsisinut pingaarnertut ataatsimut takussutissaq.

	N2016	N2017	N2018	N2019	N 2020	N2021	N2022	A123	M24	M25	M26
Ingerlatsineq, tapiissutit & aningaasartuutit inatsisinik tunngavillit	6.286	6.030	6.568	7.070	6.897	6.812	6.983	7.136	7.114	7.123	7.098
Isertitat	-6.923	-6.945	-7.266	-7.740	-7.431	-7.169	-7.628	-7.623	-7.664	-7.724	-7.729
Sanaartorneq	426	712	581	532	366	496	522	471	528	528	528
Taakkunanga sanaartorneq, Nukissiorfinnut taarsigassarsiaritinnegartut ilanngunnagit	456	518	501	501	306	437	456	411	468	468	468
IST	-211	-204	-117	-137	-168	140	-123	-16	-22	-73	-102
IS	-51	-230	-135	-142	135	150	-113	-6	-12	-63	-92

Paasissutissarsiffiit: 2021-p tungaanut ilanngullugulu Nunatta Karsiata naatsorsuutai, 2022-mut Nunatta Karsiata naatsorsuutai kisitsisaagallartut, taakku kingorna 2023-mut Aningaasanut inatsit, ukiut missingersuusiortiusut ilanngullugit.

Nalunaarsugaq: Kisitsisit minusertallit isertitaapput/sinneqartoorutaapput, kisitsisillu minusertaqanngitsut aningaasartuutaallutik/amigartoorutaallutik.

2.2 Akitsuutit

Toqqaannangitsumik akileraarutit 2022-mi 1.355 mio. kr.-t missaannik iluanaaruteqartitsisimapput. Taakku 2021-mut sanilliullugit 156,8 mio. kr.-t missaannik qaffariarsimapput.

Inatsisartut 2022-mi ukiakkut ataatsimiinnerminni aalajangerput, neqinik tunisassiat, savat neqaat minillugit eqqunneqarnerisa akitsuuserneqartarnerat 23-mit atuutilertumik atorunnaarsinneqassasoq. Inatsisartut aningaasap naleerukkiartorneranit kalaallit atuisut annikinnerusumik sunnerneqarnissaat tamatumuuna kissaatigisimavaat, neqinik tunisassiat annertunerpaartaat inoqutigiinni atorneqartartut nunanit allaniit eqqunneqartarmata. Tamatuma siornatigut kaffinut, tiinut timmissanullu akitsuutit taamatutaaq 1. januar 2022-miit atuutilertumik peerneqarput.

Aalakoornartunik tupanillu eqqussinermut akitsuutit immikkut isigigaanni, akitsuutinit isertitat tamarmiusut 36 pct.-ii imigassanit aalakoornartortalinneersuupput 33 pct.-illu missaanniittut tupaneersuullutik. Tassa imaappoq eqqussinermi akitsuutit 69 pct.-ii 2022-mi nioqutissanit taakkunanga marlunneersuupput.

2022-p ingerlanerani eqqussinermi akitsuutinit iluanaarutit missingersuutigineqartunit amerlanerujussuusimapput. Tamannalu pissutsinik arlalinnik pissuteqarpoq. Pissutaasut pingaarnerit ilaat tassaavoq, 2022-mut aningaasanut inatsiseqarfiusumut eqqussinermi akitsuutinit 2021-mi ukiakkut missingersuusiormi Covid-19-imik nunarsuaq tamakkerlugu tuniluuttoqarneranit sunnertisimasimaneq, isertitallu annikinnerusussatut missingersuutigineqarsimanerani kinguneqartumik kalaallit aningaasaqarneranni piviusumik malunnaatilimmillu apparartoqarnissaata naatsorsuutigineqarsimaneq.

Taamaakkaluartoq killormut Naalakkersuisut staycationimik aqqissuussinertut taallugu isumaqatigiissutigut akiliunneqarluni angalanerit maani nunami atorneqarsinnaaneri pillugit aalajangerput. Tamatuma kingunerisaanik piffissap ilaani nioqutissat piunaneeqannginnerusarfianni nunatsinni niuertarfinni ulluinnarni nioqutissat tunineqartarneri annertunerulerput. Naalakkersuisut nunatsinni akiliunneqarluni angalanerit atorunnaasannut periarfissaq annertunerusoq aalajangiusimavaat, eqqussuinerimili akitsuutinit iluanaarutit annertusiartuinnarnissaat naatsorsuutigineqanngilaq.

Inatsisartut poortuutissat pillugit nalunaarummik taaneqartumik, nunanit allaniit imeruersaatiniq puiaasaniittunik eqqussuinerimut killilersuisumik atorunnaarsitsinikkut utertittakkanik puullit pillugit aqqissuussinerep atuuttup atorunnaarsinnissaa akuerisimavaat. Aqqissuussineq nutaaq 1. januar 2024-miit atuutilissaaq. utertittakkanik poortuutillit pillugit aqqissuussineq nutaaq ESANI A/S suleqatigalugu ineriartortinneqarpoq. Suliniut imeruersaatiniq akitsuuserneqartussanik eqqussuinerulernermik kinguneqassasoq tassungalu atatillugu 2024-p aallartinneraniit eqqussinermi akitsuutinit isertitat 20,0 mio. kr.-t missaannik qaffannissaat naatsorsuutigineqarput. Iluanaarutissat inaarutaasumik missingersuutit nalorninartoqarput, atuisut pisiortortarnerat ilaatigut poortuutissanit assigiinngitsunit arlalinnit imeruersaatillu eqqussuunneqartut neqeroorutigineqartut assigiinnginnerulernerannit sunnerneqarnissaat naatsorsuutigineqarmata.

Akitsuutit allat eqqarsaatigalugit motorinut akitsuutinit iluanaarutit sulit qaffakkiartuinnarput. 2022-mi motorinut akitsuutit 95,8 mio. kr.-t missaannik iluanaaruteqartitsipput. 2022-p ingerlanerani biilit 3.104-t piginnittui nikissimapput, biilit 1.330-t atorunnaartutut nalunaarutigineqarsimallutik. Piginnittut nikinnerisa 47,0%-ii, tassa biilinit piginnittut nikinneri 1.460-it Nuummi pisimapput.

Tamatuma saniatigut 2022-p naanerani biilit ingerlasutut nalunaarutigineqartut 14.386-iusimapput, taakkunanga 6.033-t Nuummiillutik.

Biilinit ingerlasunit 14.386-iusunit 5.337-t akitsuuteqartinneqanngillat, 9.049-llu akitsuuteqartinneqarlutik. Qamutit motorillit akitsuuteqartinneqanngitsut amerlasuut tassaapput ambulancet, politii biilii, qatserisartut biilii, sanaartornermi maskiinarsuit, qamuteralaat kiisalu bussit. Qamutinit motorilinnit akitsuuteqartinneqanngitsunit 5.337-nit, qamuteralaat 3.279-iupput sanaartornermilu maskiinarsuit 1.077-iullutik.

Assartuutitut suliassaqarfiup avatangiisinut ajortumik sunniutai annikillisarniarlugit 2035-miit biilinik ikummatissanik ingerlatilinnik nutaanik tuniniaasarneq EU-mi inerteqqutaalissaaq. Tamatuma kingunerisaanik biilit nutaat tamarmik EU-mi 2035-miit tuniniarneqartut tassaassapput innaallagissamik ikummatissanilluunniit allanik ingerlatillit.

Inatsit maanna atuuttoq atuutsillugu taamatut inerteqquteqarnissaaq Kalaallit Nunaanni eqqussineri akitsuutitut ajortumik kinguneqarnissaa naatsorsuutigisariaqarpoq. Nunatsinni biilnut maannakkutut akitsuuseeriaaseqartillugu eqqussineri akitsuutit ukiut arlallit ingerlaneranni 48 mio. kr.-niit 0-imut apparumaartut naatsorsuutigisariaqarpoq. Naak biilinik nutaanik tuniniaasarneq 2035-mi unitsinneqartussaagaluartoq biilinik ikummatissanik ingerlatilinnik atornikunik suli pisisoqarsinnaassaaq. Danmarkimi biilit agguaqatigiissillugu ukiunik aqqaneq-marlunnik pisoqaassuseqarput, taamaammat biilit tamarmik 2047 (ukioq 2035 + ukiut 12-it) tikitsinnagu taarserneqarsimanissaaq naatsorsuutigineqarsinnaavoq.

Umiarsualivimmiinnermut akitsuutit 2022-mi isertitani 5,0 mio. kr.-nut missingerneqarput, 2022-mili umiarsualivinniinnermut akitsuutit 14,0 kr.-nik isertitaqartitsippat. 2022-mi isertitat pingaartumik umiarsuit takornariartaatit aqusaartut amerlassusaannit sunnertisimasimapput. Siunissami ukiuni aggersuni taamaaginnarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. 2023-mut Aningaasanut inatsimmi Naalakkersuisut umiarsuarnut takornariartaatitut akitsuuseeriaatsimik nutaamik suliqaarnissaannik peqquneqarput. Tamanna pillugu inatsisissatut siunnersuut 2023-mi ukiakkut saqqummiunneqassaaq. Ingerlatsisut attuumassutillit inuussutissarsiorfinnilu peqatigiiffiit suliamut ilaatinneqarput.

isumalluutitik atuinermut akitsuutit ineriartornerat immikkoortumi siulianiittumi immikkut sammineqarpoq.

Tabel 5. Toqqaannangitsumik akileraarutit ineriartornerat 2012-2022, mio. kr.-nngorlugit.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Indførselsafgifter i alt	554.019	466.362	475.749	466.853	522.567	515.442	502.922	520.435	568.033	601.536	575.799
Sukker, kaffe/the og chokolade	34.212	31.170	33.711	43.791	49.194	49.490	49.606	54.705	59.933	65.718	61.296
Alkoholholdige drikke	220.340	199.029	190.651	188.052	193.606	185.077	175.170	184.036	207.221	221.049	206.828
Mineralvand og emballage	49.675	46.597	48.224	47.443	49.374	51.588	52.664	56.869	56.732	76.591	61.650
Reklametryksager								96	653	563	556
Tobaksvarer	199.698	141.038	152.285	138.940	158.080	149.436	143.054	148.428	170.889	181.027	192.110
Køddprodukter	16.533	16.218	15.949	18.607	18.758	18.989	17.609	17.736	18.541	18.321	15.004
Motorkøretøjer	25.563	27.310	30.391	33.244	48.149	49.887	53.649	47.971	39.747	27.598	32.165
Parfume og diverse varer	7.998	5.000	4.538	-3224	5406	10.975	11.170	10.594	14.317	10.669	6.190
Andre afgifter	306.185	357.001	458.563	434.208	497.921	519.283	692.367	682.640	666.672	596.778	779.341
Motorafgifter	64.767	70.031	70.264	72.366	74.792	77.099	79.364	81.965	90.900	93.675	95.833
Rejeafgift	60.270	103.677	145.304	152.563	167.661	175.432	263.348	263.788	264.780	204.321	319.489
Havneafgift	14.641	16.944	15.157	6.640	6.961	9.030	10.745	11.785	4.294	5.429	14.032
Stempelafgift	44.119	29.309	22.452	25.375	27.340	35.541	49.326	46.730	52.992	58.495	40.992
Lotterifgift	9.045	6.456	6.010	5.237	4.322	4.481	4.593	5.363	4.467	3.490	3.899
Automatpilsafgift	10.277	10.756	8.041	8.558	8.372	7.790	7.797	6.947	6.799	5.252	4.917
Ensfraftafgift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Afgifter betalingsjagt og -fiskeri	334	439	516	605	481	956	845	779	203	46	43
Afgifter tips og lotto	9.847	9.847	9.847	9.847	9.847	9.847	9.847	9.847	9.847	9.847	9.847
Arbejdsmarkedsafgift	73.541	75.405	74.526	76.790	82.149	86.130	91.371	95.856	95.517	98.320	113.791
Miljøafgift	19.219	15.337	13.283	17.727	14.652	15.246	12.801	18.100	16.458	17.008	15.416
Afgifter is og vand	125	0	0	11	0	21	21	6	77	0	0
Afgifter på hellefisk		18.800	18.759	29.803	54.170	47.799	91.973	97.641	89.415	87.360	91.750
Makrelafgift			74.404	28.686	47.174	49.911	70.336	43.833	30.925	13.535	69.332
Totale afgifter	860.204	823.363	934.312	901.061	1.020.488	1.034.725	1.195.289	1.203.075	1.234.705	1.198.314	1.355.140

Paasisaqarfik: Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik.

2.3 Akiitsut

2022-mi akiitsut amerlassutsimikkut 26,45 pct.-inik qaffassimapput. Akiitsut tamarmiullutik nalingat 15,72 pct.-inik qaffassimavoq. Qaffariarnermiippat suliassat 134.537-inik amerlanerusut akiitsullu 212 mio. kr.-nik qaffariarsimani. Taamaallitutik 2023-mi januarimi suliassat, katillugit 1,5 mia kronenik akiitsoqarfiusut 263.259-iupput. tak Tabel 6.

Akiitsut akileraartarnermut suliassaqaqfimmi qaffariarnerpaasimapput, tassunga ilanngullugit akileraarutissat sinneri, Akileraarutit A-t, ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat aamma akileraarutit erniaat. Taamatuttaaq Namminersorlutik Oqartussanut akiitsuni assigiinngitsuni annertuumik qaffariartoqarsimavoq. Akiitsuni "Namminersorlutik Oqartussanut akiitsut" akiitsut assigiinngitsut, tassunga ilanngullugit assersuutigalugu motorinut akitsuutit, akileraarutitigut akiliisitsinerit il.il. katersorneqartarput.

Qaffariarnerit taaneqartut ilaat Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik 2020-2022-mi akiliisitsiniartarnermi aqutsissummut nutaamut ikaarsaariarnerani teknikikkut unammilligassanik pissuteqarput. Akiitsut ilaat taamani eqqortumik nuunneqarsimangillat taamaallitullu akiitsut kisitsisaanni tamarmiusumi ilaanatik. Kukkuneq 2022-mi oktoberip ingerlanerani iluarsineqarpoq.

Tamatuma saniatigut akiligassat ilanngullugit naatsorsuisarnermut periuttip allanngorsimanageratigut akiitsut tamarmiusut sunnerneqarsimapput. 2022-mi Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik akiligassat ilanngullugit naatsorsunnginnerini akiitsulimmuk akileeqqusissummik siullertut nassiussisassasoq aalajangerneqarpoq. Akiligassat ilanngullugit naatsorsornerini pisortat akiitsut tamakkiisut ilaannakortulluunniit tunniunneqarnerini tigummigallartassavaat. Periuseq nutaq taanna taamaattumik innuttaasup/suliffeqarfiup inatsisitigut pitsaanerusequmik illersugaalerneranik kinguneqarsimavoq, aammali akiitsut tamarmiusut qaffalaarnerinik kinguneqarsimalluni.

Ulluinnarni suliassanik suliarinninnermi akiitsut pisortanut akiitsunut (Namminersorlutik Oqartussanut kommuninullu) aamma akiligassaqaqfigineqartunut allanut akiitsunut immikkoortinneqartarput, Akileraartarnermut Aqutsisoqarfiup taakku sinnerlugit akiliisitsiniartartuulluni. 2019-imi septemberip tungaanut ilanngullugulu pisortanut akiitsut isumaginissaannut 100 kr.-nut minnerpaaffissalernerqarput. Pisortanut 100 kr.-nik ataallugilluunniit akiitsut Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmit akiligassat tiguneqartarunnaarput, tassangaanniillu pisortat akiitsoqarfigineqartut namminneerlutik taakku akiitsuaqqat akilersinniassavat. Siunissamut naatsorsuutigineqarpoq pisortanut akiitsut Akiliisitsiniartarfimmit akilersinniarneqartartut amerlassusaatigut kronenngorlugillu apparsinnaassat.

2022-p ingerlanerani akiliisitsiniarnermi suliassat nuaat 196.406 pilersinneqarput suliallu 108.719-it matuneqarlutik. Suliat matuneqartut ilaatigut tassaapput akiitsut akilernerqarsimasut, imaluunniit akiitsut pisoqalisimani, toqusoqarsimani akiliisinnaajunnaarnerluunniit pissutigalugit isumakkeerinnissutigineqarsimasut.

Akiitsut annerpaartaat tassaapput ukiumut inaarutaasumik naatsorsuinerni inernernik akiliisimanginnerit pissutigalugit akileraarutissat sinneri 591,9 mio. kr.-usut.

Akiitsut annerpaartaattut tullippup akilersuutininut akiitsut, akiliisitsiniutigissallugit akornarnerpaasut. 2023-mi januarimi akilersuutininut akiitsut 429,3 mio. kr.-upput imaluunniit akiitsut tamarmiusut kronenngorlugit ørenngorlugillu 27,4 pct.-erisimallugit.

Tabel 6. 2022-p aallartinneraniit 2023-p aallartinneranut kinguaattoorutit ineriartornerat akiitsut suunerinut agguataarlugit

Gruppe	Restanceart	Januar 2022		Januar 2023		Procentvis ændring	
		Antal sager	Restance	Antal sager	Restance		
		stk.	kr.	Stk.	Kr.	Sager	Restance
1	Underholdsbidrag	84.211	418.120.628	86.979	429.345.266	3,29	2,68
2	Restskatter	221.548	500.826.922	318.189	591.866.055	43,62	18,18
3	ESU	67	33.558.624	62	26.985.505	-7,46	-19,59
4	A-skat	25.164	124.168.367	48.271	217.638.321	91,83	75,28
5	Selskabsskat	470	19.104.666	537	17.384.582	14,26	-9,00
6	Husleje	9.042	44.248.826	9.701	47.051.233	7,29	6,33
7	Skatterenter	657	1.257.948	2.666	2.708.572	305,78	115,32
8	Div. kommunale restancer	12.316	42.131.290	12.735	43.808.339	3,40	3,98
9	Hjælp med tilbagebetalingspligt	3.948	23.550.261	3.678	21.990.195	-6,84	-6,62
10	Studielån	927	8.884.058	1.229	13.586.188	32,58	52,93
11	Daginstitutioner	22.440	15.504.349	23.266	16.641.396	3,68	7,33
12	Renovation	94.217	35.097.519	91.798	39.462.444	-2,57	12,44
13	Kommunale erhvervslån	7	65.985	7	65.985	0,00	0,00
14	Div. Selvstyrestancer	16.400	45.405.439	27.695	56.149.917	68,87	23,66
15	Boligstøttelån	237	12.335.414	221	12.088.076	-6,75	-2,01
16	Selvbyggerlån	213	2.715.706	197	2.538.621	-7,51	-6,52
17	El/vand	5.046	1.864.543	4.620	1.170.549	-8,44	-37,22
18	Forældrebetaling anbragte børn	6.447	8.990.035	5.696	7.902.133	-11,65	-12,10
19	Nordiske krav	1.818	12.925.351	2.077	12.123.316	14,25	-6,21
20	Øvrige restancer	3.547	1.669.686	3.635	4.472.317	2,48	167,85
	I alt	508.722	1.352.425.619	643.259	1.564.979.011	26,45	15,72

Paasisaqaarfik: Akileraartarnermut Aqutsisoqaarfik.

2.4 Kommunit aningaasaqarnerisa ineriartornerat

Pisortat immikkoortorta qarfianniipput Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit, taakku aningaasaqarnerat qanimut atapput. Taamaattumik Nunatta Karsiata attanneqarsinnaangitsumik ineriartorpat kommunit aningaasaqarnikkut periarfissaannut sunniuteqartarpoq, paarlattuanillu.

Akileraarutinit toqqaanartumik isertitat Nunatta Karsianut kisimi iluaqusiissanngillat, kommuninut aamma annertuumik iluaqutaasussaammata. Akileraarutinit A-nit, ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaannit kiisalu kommunit akileraarutaannit kommunillu ataatsimut akileraarutaannit iluanaarutit tamarmiusut 70 pct.-it missaanniittut kommunit pissarsiarisarpaat. Assersuutigalugu Kommuneqarfik Sermersuumi akileraartartoq 42 pct.-inik akileraartarpat kommunimut 26 procentit missaanniittut tuttarput.

2022-mut naatsorsuutini kisitsisinut sanilliullugit 2023-mut missingersuutininut ataatsimut takussutissap takutippaa allanngorallarunnangitsut.

2022-mi Kommune Qeqertaliup taarsigassarsinnaanermut killiliussat annertusinissaannut qinnuteqaataa Naalakkersuisut akiliisinnaassuseq tapersersorniarlugu suliniuteqarnermut atatillugu akuerisimavaat. Taamaakkaluartoq kommunit patajaatsumik akiliisinnaassuseqarnissamut upalungaarsimanissamik naammaginantumik qulakkeerinnittarnissaannut tunngatillugu sulilungersunartoqarpoq.

Tamanna isumaliutiginninneq killiliussatigut piumasaqaatinut, Namminersorlutik Oqartussat, Aningaasaqarnermut aamma Inuussutissarsiornermut ministereqarfik, kommunit aamma KommuneKredit akornanni isumaqatigiissutigineqartutut taarsigassarsinikkut aningaasalersuinermik suleqatigiinnermut nutaamut siunissami malittarisassaqaartitsisussanut tunngatillugu aamma naleqquttuuvoq.

Atlantikoq qulaallugu timmisartunut mittarfiit nutaat marluk taakku ingerlalernissaannut tunngatillugu takornariaqarneq eqqarsaatigalugu attaveqaasersuutit naleqqussarnissaannut tulluarsarsinnaasumik ataqatigiissaarinnissap isumaginissaanik annertuumik ilungersunartorsiorput. Kommunit ilaanni siuliani taaneqartup saniatigut mingutsitsinngitsumik ineriartortitsinissamut aningaasaliissutitigut aningaasaliisarnermi suliasat amerlanerulissapput, kommunilli allat naatsorsuutigisatut takornariaqarnikkut annertunerusumik tatineqarnermik ilungersuuteqassallutik. Kommunit siunissami aarlerinartunut tunngasumik aningaasaqarnikkut pitsaasunik patajaatsunillu pilersaaruteqarnissaat pingaaruteqarpoq, taamaalillutik kommunit aningaasaqarnerat patajaannerusumik tunngavissaqarniassammat, tassunga ilanngullugu aaqqissuussaannikkut avaqqunneqarsinnaangitsumik naleqqussarsinnaanissaq qulakkeerniassammata.

2022-mut naatsorsuutit (kisitsisaagallartut) aamma 2022-mut missingersuutit

Tabel 7-imi kommunini 2022-mut naatsorsuutaagallartut 2023-mullu missingersuutit takutinneqarput. Tassunga tunngatillugu erseqqissaatigineqassaaq naatsorsuutit kukkunersuiisunit oqaaseqarfigineqarsimanngimmata naalakkersuinikkullu akuerineqarsimanatik.

Tabel 7. Kommunit aningaasaqarnerat, tusind kr.-nngorlugit. (kisitsisit pitsaasumik inissisimasut sinneqartoormik takutitsipput)

2022-mut Naatsorsuutit t.kr.-nngorlugit (kisitsisaagallartut)						
	Kujalleq	Sermersooq	Qeqqata	Qeqertalik	Avannaata	Katillugit
Ingerlatsineq	590.637	1.925.945	797.929	564.826	939.200	4.818.537
Sanaartorneq	57.891	1.244.430	65.998	54.936	116.400	1.539.655
Isertitat	-627.305	-2.360.998	-876.134	-637.762	-1.032.300	-5.534.499
Inerniliunneqartoq	21.223	809.377	-12.208	-18.000	23.300	823.693
2023-mut Missingersuutit t.kr.-nngorlugit						
	Kujalleq	Sermersooq	Qeqqata	Qeqertalik	Avannaata	Katillugit
Ingerlatsineq	626.565	1.926.325	794.631	564.826	904.500	4.816.847
Sanaartorneq	31.771	217.617	76.552	54.936	79.700	460.576
Isertitat	-674.216	-2.299.414	-865.124	-637.762	-1028.600	-4.831.574
Inerniliunneqartoq	-15.660	-155.472	6.039	18.000	-44.400	227.693

Paasisaqarfik: Kommuninit, MALUGEQQUSAQ kisitsisaagallartut, naatsorsuutit naammassippata siuliani pineqartunut sanilliullugit annertuumik nikingassuteqarsinnaapput.

2.5 Akiitsut allanngoriartornerat

Namminersorlutik Oqartussani pissutsit

2022-p naanerani Namminersorlutik Oqartussat akiitsui sinneruttut kr. 71,3 mio.-iusimapput tigoriaannarnillu kr. 1.088 mio. kr.-nik aningaasaateqarsimallutik. Aningaasat tigoriaannaat akiitsorineqartunit amerlanerusimmata Namminersorlutik Oqartussat taamaalillutik ilanngaaseereerluni kr. 1.016,7 mio.-inik aningaasaateqarsimapput.

Namminersorlutik Oqartussat maanna Nordisk Investerings Bankimi (NIB) ataasiartamik taarsigassarsiat akilersorpaat. Isumaqatigiissutit (piumasaqaatit) taarsigassarsianut atasut naapertorlugit Namminersorlutik Oqartussat Nunatta Karsiata ukiumut isertittagaasa annerpaamik 20 pct.-iannik erniaqaataasussanik akiitsoqarsinnaatitaapput. Tassa imaappoq Namminersorlutik Oqartussat ilanngaaseereerluni ernialinnik 1,4 mia. kr.-nik taarsigassarsinnaasut. Namminersorlutik Oqartussat taamaalillutik taarsigassarsinermut isumaqatigiissummut tunngatillugu pisussaaffini tamakkiisumik malippaat. Ingerlatseqatigiiffiit Namminersorlutik Oqartussat pigisaasa taarsigassarsiaat piumasaqaatinut naatsorsuutinulluunniit taakkununga ilaangillat immikkullu isigineqassallutik. Namminersorlutik Oqartussat Utoqqarmiut Kangerluarsunnguani nukissiorfiup akuerineqareersimasup allilernissaanut aamma Asiaat Qasigianguillu pilersornissaannut erngup nukinganik nukissiorfimmik pilersitsinissamik aningaasalersueqataanissamut nutaanik taarsigassarsinissartik naatsorsuutigaat.

Tabel 8. Namminersorlutik Oqartussani, Namminersorlutik Oqartussat aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiutaanni kommuninilu 2022-2026-imi akiitsut erniallit ilanngaaseereerlunilu akiitsut erniallit ineriartornissaattut naatsorsuutigisat

Akiitsut erniaqaataasussat (DKK mio.)	2022	2023	2024	2025	2026
Namminersorlutik Oqartussat	71	47	163	333	460
Namminersorlutik Oqartussat aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiutaat	6.520	5.747	5.976	6.096	6.254
Aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiit kommuninit pigineqartut	703	287	507	671	666
Kommunit	51	891	1.154	1.188	1.258
Katillugit	7.345	6.972	7.800	8.288	8.638
Ilanngaaseereerluni akiitsut ernialersukkat					
Namminersorlutik Oqartussat	-1.017	-1.057	-946	-827	-730
Namminersorlutik Oqartussat aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiutaat	4.587	4.513	4.722	4.771	5.042
Aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiit kommuninit pigineqartut	459	134	353	514	507
Kommunit	-12	813	1.140	1.184	1.341
Katillugit	4.017	5.460	6.215	6.469	6.890
Qularnaveeqqusiisarneq					
Qularnaveeqqusiineq kommunit A/S	20	20	20	20	20
Qularnaveeqqusiineq kommunit	136	136	136	136	136
Katillugit	156	156	156	156	56

Paasisaqarfik: Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik, tiguneqartut tunngavigalugit

Nalunaarsugaq: Taaguutit nassuiaataat: Akiitsut erniaqartut = taarsigassarsisisunut akiitsut. Akiisut ilanngaateqareerlutik erniallit = taarsigassarsisisunut akiitsut + aningaasat tigorianaanaat KAIR A/S 2022-p aallartinneraniit ilaatinneqarpoq.

Namminersorlutik Oqartussat akiitsuunik siumut naatsorsuinermit erngup nukinganut annertunerusunik aningaasaliissuteqarnissamut taarsigassarsinissaq ilanngunneqarsimavoq.

Akiitsuunik akilersuinissamut naatsorsuutigineqartunut naatsorsuineq siulianiittoq nalorninartoqarpoq, taamaammallu Tabel 8-mi kisitsisit nangaassuteqarfigineqarsinnaallutik. "Namminersorlutik Oqartussat aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiutaanni" Tabel 8-mi Kalaallit Airports A/S-imi (KAIR) akiitsutut naatsorsuutigineqartut 2/3-ii ilanngunneqarput, tassa Namminersorlutik Oqartussat ingerlatseqatigiiffimmi piginneqataassutaasa annertoqatai. Taamatuttooq Utoqqarmiut Kangerluarsunnguani nukissiofimmik alliliinissamik aamma Asiaat Qasigianguillu pilersornissaannut erngup nukinganik nukissiofimmik pilersitsinissamik aningaasalersuinissaq siunertaralugu NunaGreen A/S-imi taarsigassarsinissaq kiseqataatinneqarsimavoq.

Ingerlatseqatigiiffiit Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut anginerusut inissisimanerat

Aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiit Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut ingerlatsinerisa aningaasaliissutaasa killiffiat 2023 – 2025:

- Air Greenland A/S ukiuni kingullerni timmisartunik annertuumik nutarterisarsimavoq, kingullertullu Airbus 330-800neo 2022-mi decemberimi tunniunneqarpoq.
- Royal Greenland A/S-ip akiitsunik akilersuineranut missingersuutaasa ingerlatseqatigiiffiup siunissamut ungasinnerusumut periusissiaq malippaat, peqatigisaanilli maluginiarneqassaaq Royal Greenland A/S-ip niuernera arlalinningaannit nalorninartunik aarlerinartoqarmat, tassunga ilanngullugit Brexit Ukrainemilu sorsunneq, taakku pissutigalugit kisitsisit ilaatigut nangaassutigineqassapput.
- Kalaallit Airports Holding (KAIR) Nuummi, Ilulissani Qaqortumilu mittarfinnik nutaanik suli sanaartorpoq. Nuummi aamma Ilulissani mittarfissat piginnittuniit aningaasaliinikkut taarsigassarsinikkullu aningaasalersorneqassapput. Qaqortumi mittarfik toqqaannartumik nunatta karsianit aningaasalersorneqassaaq. Kalaallit Airports A/S-imut aningaasaliissutit kingullermik qaffannerinut atatillugu naatsorsuinerit uppersarparaat Nuummi Ilulissanilu mittarfiliornermut suliniummi aningaasaqarneq suli inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut qajannaatsuusoq.
- KNI A/S-ip kaaviiartitani ingerlaannarnissai naatsorsuutigai, nunaqarfinit isorliunerusuniillu nunap ilaanut allanut nalinginnaasumik noorarnit soorunami nioqutissanik pilersuinermit pitsaanngitsumik sunniuteqarsinnaammata. KNI A/S-ip ukiumi naatsorsuuteqarfiusumi 2021/2022-mi naatsorsuutini kisitsisini kukkunerit paatsuunganartut naggasiutigalugit iluarsivai nalinginnaasumillu ingerlaleqqinnissaq sulissutigalugu.
- Tusassip ilaatigut 5G-ip suli atuutilersinniarnernut amerlanerusunik aningaasaliissuteqarnissani naatsorsuutigaa pilersuinermilu, tassunga ilanngullugu datacenterimi immallu naqqatigut kabelimut suliassaqarfimmi sillimaniarneq isiginiarnerulissallugit.
- Royal Arctic Line A/S umiarsuaatiminik nutarterinini naammassivaa piffissamullu aggersumut nutaanik aningaasaliissuteqarnissani pilersaarutiginaq. Ingerlatseqatigiiffiutigisami Arctic Umiaq Line A/S-imi aningaasaliinerit annikitsut kingullit Royal Arctic Linep aningaasaqarnikkut inissisimarnernut sunniuteqanngillat.
- Nalik Ventures A/S-ip periusissamisut ukiuni tulluuttuni akiitsuni annikillisinnissaat siunertaraa. Nutaaliornerit tapersersornissaannut nioqutissat, suliniutini pigisanik pisinerit aamma aningaasalersuineq taarsigassiisarnernu tamarmik akiliisinnaassuseqarnissamik piumasaqaateqarput.
- Sikuki Nuuk Harbour A/S aningaasaliissutissaasinnaasut sulissutigaat – tassa 2023-miit 2025-mut Qeqertami Avallermi / Fyrømi umiarsualiviup allilernissaanut tunngatillugu aalajangernissamut tunngavissarsiorpoq. Tassunga atatillugu ingerlatseqatigiiffik 2023-p aallartinnerani Kangerlussuup umiarsualivianik ingerlatsinerup isumaginissaanut Naalakkersuisunit piumaffigineqarsimavoq. Sikuki tassunga atatillugu atuisut akiliuteqartarnissaannut periutsinik suliaraqpoq, taamaallutik ingerlatsineq aningaasaliissutissaasinnaasullu pisariillit Nunatta Karsiani ingerlatseqatigiiffimmiluunniit aningaasaqarnermut artukkiinnginniassammata.
- NunaGreen A/S-ip Utoqqarmiut Kangerluarsunnguani nukissiorfiup allilernissaanut aamma Aasianni Qasigiannguani pilersuinermit erngup nukinganik nukissiorfimmik nutaamik pilersitsinissamut aningaasalersuinissamut taarsigassarsinissaa naatsorsuutigineqarpoq.

3 2023-mut aningaasanut inatsimmut tunngaviit AIS 2024-millu piareersaaneq

3.1 AIS 2024-mut tunngatillugu aallaavigisat

2023-mut Aningaasanut inatsimmitut (AI2023) 2024-mut Aningaasanut inatsimmi sinneqartoornissaq anguniarneqarpoq. AI2023-mi IS-imi sinneqartoortit ukiuni sisamani 172,8 mio. kr.-upput. Tamatuma saniatigut Naalakkersuisut aningaasaqarnikkut politikkiat akuersissutigineqartoq missingersuutitut inatsimmut ilanngunneqarsimavortaaq. 2024-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuutip sularineqarnerata aallartinneranut tunngatillugu Naalakkersuisunit makku pingaartinneqarput:

- Aningaasanut inatsimmik patajaatsumik, nunarsuarmi aningaasaqarnikkut politikikkullu eqqissiviilliornermik pingaartitsisumik suliaqarneq. Innuttaasut katitigaanerisa nikikkiartornerat, tassa utoqqaat amerliartornerisa inuussutissarsiorsinnaasutullu ukiullit ikiliartornerisa kingunerisaanik atugarissaarnissamut ikiorsiissutit attatiinnarneqassappata ineriartortinneqassappatalu aningaasaqarnerup naleqqussarneqaaqqittariaqarpoq. Tassunga ilaapput Silap pissusaata kingunerisaanik ajornartorsiuteqarnikkut, ilaatigut Karrat Kangiani suliniutinut sanaartukkanilluunniit soorlu umiarsualivinnik naleqqussaanernut aningaasartuutit amerlanerulerneru.
- Missingersuuserinermut naatsorsuuserinernullu inatsimmi malittarisassanik missingersuutitut tunngasunik maleruaanissaq, matumani minnerpaamik isertitat aningaasartuutillu IS-imi (Ingerlatsineq aamma Sanaartorneq) angusatut missingersuutigineqartumi naatsorsorsimasut ukiuni aningaasanut inatsiseqarfiusuni 2024-2027-imi oqimaaqatigiissinneqassallutik. Malittarisassat kingunerisaanittaag 2024-mut aningaasartuutini akit qaffakkiartornerat peereerlugu ineriartorneq 1 pct.-it sinnissanngilaat 2024-2027-imilu katillugit 2 pct.-it sinnissanagit.
- Aaqqissuusseqinnernik siunissami inuiaqatigiit atugarissaarnissaannik pisortallu ingerlatsiviannik innuttaasut amerlassusaannut naleqqussaanermik qulakkeerinnittunik naammassinninnissaq. Suliassaq taanna Napatitsinermut siuariartortitsinissamullu pilersaarummik suliaqarnermi inissisimavoq. Anguniakkatut pingaarnertut taaneqarsinnaavoq allaffissornerup annikillineqarnissaa, ilaatigut ilinniartitaanikkut, inuussutissarsiutinik nutaanik ineriartortitsinikkut immiut pilersorsinnaanerulernissaq aamma pingaartumik utoqqaat, meeqqat inuusuttullu aamma napparsimasut atugarliortut atugarissaarnissaasa qulakkeernissaat.

Aningaasartuutissatut kissaatigineqartunik nutaanik isumaginninneq

2024-mut Aningaasanut inatsisissatut siunnersuutissami annertunerusumik aningaasaliisoqarnissaanik kissaateqartut tamarmik akuerineqarsinnaassanngillat.

Missingersuusernermi suliassaqarfiit akornanni ataqatigiissaarinissaq qulakkeerniarlugu siunnersuutit aningaasaqarnikkut kinguneqartussat ataatsimoortillugit ukiumut tullermut aningaasanut inatsisissap suliarineqarnissaanut pingaarnerutinneqarput.

Susassaqarfimmi aningaasartuuteqarnerunissamut kissaatigineqarsinnaasut susassaqarfimmi namminermi sipaarniuteqarnikkut akilerneqarsinnaanissaat aallaavigineqarpoq. Taamatuttaaq Naalakkersuisut AIS 2024-p aappassaaneernissaanut pingajussaaneernissaanullu allannguutissatut siunnersuutaat aningaasalersorneqarnissaat aallaavigineqarpoq.

Aningaasanut inatsisissatut siunnersuutip naalakkersuinikkut suliarineqarnerani Naalakkersuisut inassutigaa, siunnersuutit aningaasalersorneqanngitsut siunnersuutillu aningaasaqarnerup aalaakkaasuuneranik ajornarulersitsisut akuerineqassanngitsut.

Tunngaviit taakku Naalakkersuisut partiinik eqqartueqateqarnissaannut tunngavissiipput. Naalakkersuisut Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliamik suleqateqarnermi aamma aningaasanut inatsisissaq pillugu isumaqatigiissutissami tunngaviit taakku naalakkersuinikkut paasilluarneqarumaartut neriupput.

Naalakkersuisut 2023-mut Aningaasanut inatsit pillugu isumaqatigiissummi immikkoortut naalakkersuinikkut isumaqatigiissuteqartut peqatigalugit ingerlaavartumik malitseqartittarpaat. Isumaqatigiissutip malinneqarnissaa isumaqatigiissuteqartullu suliap siuariartorneranik ilisimasaqarnissaat qulakkeerniarlugu taamaaliortoqassaaq. Isumaqatigiissuteqartut ataatsimiinnerinit taakkunanga misilittakkat pitsaasuupput Naalakkersuisullu misilittakkat taakku 2024-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuut pillugu isumaqatiginninniarnernut atussavaat.

AIS 2024-p piareersarneqarnera

Aningaasanut inatsisissaq pillugu ukiakkut isumaqatiginninniarnert ukioq manna politikikkut sammisat isumaqatigiissutigisinnaasaat pillugit allakkatigut isumaqatigiissummik kinguneqarnissaa

anguniagaavoq. Ukiunut tulliuuttunut aningaasaqarnikkut naalackersuinikkullu pingaarnertut sammivinnut Aningaasanut inatsit pillugit isumaqatigiissut pingaaruteqarpoq. Taamaattumik kingornagut nikerartumik ingerlasoqarnissaa pinaveersaartinniarlugu aaqqiissuuseqqinnermik suliamut sapinngisamik annertunerpaamik tapersersuisoqarnissaa qulakkeerniarlugu siammasissumik isumaqatigiissusiortoqarnissaa anguniarneqassaaq.

3.2 Kommunit peqatigalugit 2024-mi ataatsimoortumik tapiissutissat pillugit isumaqatigiissutissap piareersarnera

2024-mut ataatsimoortumik tapiissutissat pillugit isumaqatigiissutissaq suliassaqaarfinnut arlalinnut, 2023-mili ataatsimoortumik tapiissutissat pillugit isumaqatigiissummi suussusersineqartunut tunngassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Taamaattumik 2023-mut isumaqatigiissummi suliassat ukiuni arlalinni ingerlanneqarsimasut ukiuni arlalialunnguani naammassineqarnissaat pingaartinneqarsimavoq. Ataatsimoortumik tapiissutissat pillugit isumaqatigiissutissamut tullermut suliffissarsiortunut ikiorsiissutit aamma pisortanit ikiorsiissutit pillugit inatsisip atuutilernerani allaffissornikkut sipaarutissat naammaginartumik qulaajarneqarnissaat sulissutigineqarpoq. Tassunga atatillugu inatsisit taakku marluk atuutilernissaasa 1. januar 2024-mut kinguartinnaannut kingunissat oqallisigineqarput. Taamatutaaq Namminersorlutik Oqartussat ulloq unnuarlu paaqqinnittarfianni akiliutit pillugit eqqartuinerit Isumaginninnermut Aqutsisoqarfimmi aqutsisut kommuninilu isumaginninnermi pisortat akornanni toqqaannartumik oqaloqatigiinnermik aallartinneqarsimapput.

2023-mut tunngatillugu saniatigut allanik pingasunik suleqatigiissitaqarpoq. Suleqatigiissitaq ataaseq ukiut siuliini oqimaaqatigiissitsilluinnarnissamik tunngaveqarnerup aalajangiusimaneqarneranut tunngaviusumik misissuisut, suleqatigiissitaq ataaseq kontot nalunaarsorsimaffianni paasisutissanik Naatsorsueqqissaartarfimmiq nalunaaruteqartarnerup pitsaanerusumik ataqatigiissarisarnissamik siunertalik suleqatigiissitarlu kingulleq Namminersorlutik Oqartussat kommunillu akornanni sanaartorfissaanerit nammatassallu agguataarsimanissaannik isumaqatigiissummut nutaamut aallaavissatut tunngavimmik pilersitsinissamik siunertalik. Suleqatigiissitat taakku pingasut ataatsimut isigalugit siuariartorsimapput. Sulineq paasisutissanut tunngaveqarpoq, tassa imatut paasillugu suleqatigiissitat siunissami naalackersuinikkut aalajangiussassanut paasisutissanik piviusunillu pissarsisarnissamik pingaartumik qitiutitaqarput. Suliaq tamanna oqimaatsupilussuusinnaavoq Namminersorlutik Oqartussat kommunillu naatsorsuuseriviisa akornanni paasisutissat pitsaassusaat assigiinngitsupilussuusinnaasarmata

Ataatsimoortumik tapiissutissat pillugit isumaqatigiissutissaq pillugu eqqartuineri Naalackersuisut Pisortat Aningaasaqarnerisa Aqunneqarnerannut periusissaannut (PFM) anguniakkap anguniarnissanut ataatsimut tapersiinnissaq aamma ilanngunneqassaaq. Periusissaq EU-p Kalaallit Nunaanni pisortat ingerlatsineranni aningaasaqarnerup aqunneqarneranik tunngavinnillu kingullermik nalilersuineraniit aallaaveqarpoq. Nalilersuineq 2021-mi naammassineqarpoq PEFA-millu misissuinnermik naalisarneqarsimalluni. Naalisarnera tassaavoq Public Expenditure and Financial Accountability-mik misissuineq Immikkoortoq matumunnga tunngatillugu immikkut eqqumaffigisassaq tassaavoq kommunini aarlerinartunik pitsaanerusumik aqutsisinnaanissaq.

Aarlerinartunik nalilersuisarnermut periutsit assigiissakkat kommunit KommuneKreditimit taarsigassarsitinnagit Naalackersuisut piumasaqaataannut erseqqissaatinut ilanngunneqassapput. Ukiumi matumani Kalaallit Nunaanni kommunit KommuneKreditimut periarfissaqalernissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Naggasiutigalugu 2023-mi pilersaarusiortarnermut inatsimmik nutaamik kiisalu kommunit suliassaqaarfimmi tapersersorniarlugit immikkoortunut pilersaarusiortarnermut nalunaarutininik marlunnik akuersisoqarnissaa naatsorsuutigineqarput.

4 Anguniakkut uuttuutillu

2023-mut Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarummi pingaarnertut anguniakkat taakkunungalu uuttuutit atasut, 2019-imut Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarummi saqqummiunneqartut inuiaqatigiinni ineriartorneq malinnaaffigisinnaajumallugu killiffissiorneqarput. Taamaattorli anguniakkat uuttuutillu saqqummiunneqartut pisariaqassusaatigut naleqqussarneqarsimapput.

4.1 Anguniakkat uuttuutillu atorneqartarneri

Ilaatigut Napatitsinermut siuariartortitsinissamullu pilersaarummi naalakkersuinnikkut pingaarnertut anguniakkat siuariartorneri malinnaaffigisinnaajumallugit uuttuutini aalajangersimasunik arlalinnik suliaqartoqarsimavoq. Uuttuutit taakku anguniakkat anguneqalernerannik ersersitsissapput.

Tabelimi tullinnguuttumi 2016-imit Napatitsinermut siuariartortitsinissamullu pilersaarummit aaqqissuusseqqinnissamut sammivinni sisamani taakkunani pingaarnertut uuttuutit takutinneqarput (Tabel 9). Uuttuutissat makku tunngavigalugit toqqartorneqarsimapput:

- Piffissami sivilisunerusumi uuttuinissamut soqutiginaateqassapput.
- Ajornanngitsumik paasisutissat pisariaqartinneqartut pissarsiarineqarsinnaassapput, annerusumik Naatsorsueqqissaartarfik aqquutigalugu.
- Nunarsuarmi anguniakkanut (SDG-anguniakkat) attuumassuteqassapput .
- Nunanik allanik nunap immikkoortuinilu allanik sanilliussinissani atorsinnaasariaqarput.
- Attaveqarnissami atorneqarsinnaasariaqassapput kiisalu politikikkut, allaffissornikut, inuiaqatigiinnit, ilinniartitsisunit, ilisimatuunit, tusagassiorfinnit il.il. atorneqarsinnaallutik.

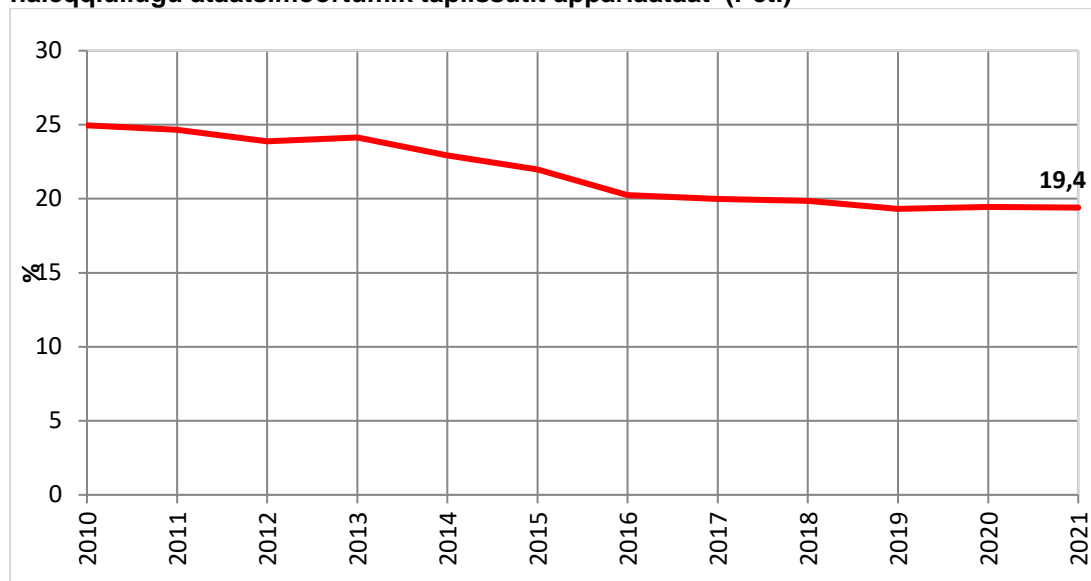
Tabel 9. Napatitsinissamut siuariartortitsinissamullu pilersaarutip ingerlanerata paasiniarnissanut takussutissat

Takussutissat	Aaqqissuusseqqinnissamut sammivik	Qulequtaq	Paasisutissat
1	Tamanut sammisoq	Aningaasaqarneq imminut napatittoq	TAN-imut naleqqiullugu ataatsimoortumik tapiissutit annertussusaat TAN
2	Tamanut sammisoq	Annertunerusumik tunisassiorneq siuariartornerlu	TAN-iat nalingini siuariartorneq
3	Tamanut sammisoq	Pisortat ingerlataqarfiisa annertussusaat	Pisortat ingerlataqarfiisa TAN-imut naleqqiullugu annertussusaat
4	Tamanut sammisoq	Akiitsoqalernerq aningaasaqarnikkullu qanoq iliornissamut kiffaangissuseqarneq	TAN-imut sanilliullugu ilanngaateqareerluni akiitsut TAN
5	Tamanut sammisoq	Amerlanerusut akissarsiaqarluartuni sulinerat	Inersimasut akornanni isertitaqarnikkut ineriartorneq
6	1 - Ilinniartitaaneq	Amerlanerusut inuussutissarsiutinut piginnaalersitsisumik ilinniagaqalernerat	30-34-nik ukiullit inuussutissarsiutitigut piginnaalersitsisumik ilinniagaqartut amerlassusaat.
7	1 - Ilinniartitaaneq	Atuartut naggataamik soraarummeertut amerlanerusut toqqaannartumik ilinniagaqalernerat	Tunngaviusumik atuarfiusumiit ukiup ataatsip kingorna atuartut naggataamik soraarummeersimasut amerlassusaat

8	2 - Siuariartorneq	Avammut niuernermi aningaasaqarneq patajaannerusooq	Ingerlataqarfikkaartumik avammut niuernerup katiterna
9	2 - Siuariartorneq	Amerlanerusut suliffeqartut	Suliffissaaleqisutut nalunaarsorneqarsimasut ineriartorneri procentinngorlugu
10	3 - Pisortat ingerlataqarfii	Pisortat ingerlataqarfiisa annertussusaat	Pisortat ingerlataqarfiisa akissarsianut aningaasartuutaat
11	3 - Pisortat ingerlataqarfii	Kikkut tamarmik peqqissuuneri - sivilisinerusumik uumasarneq	Agguaqatigiissillugu ukiut inuuffiusartut allanngoriartornerat
12	4 – Imminut pilersorneq	Annertunerusumik naligiinneq inuuniarnikkullu annikinnerusumik assigiinngitsoqarnera	Nunani arlalinni Gini-koefficienti
13	4 - Imminut pilersorneq	Sulisinnaasut ilai amerlanerusut	Innuttaasuniit sulisinnaasut amerlassusaat
14	4 – Imminut pilersorneq	Inuusuttut amerlanerusut ilinniagaqartut imaluunniit suliffillit	Inuusuttut 15 – aamma 25-nik ukiullit, ilinniagaqanngitsut suliffeqanngitsullu
15	1 - Attaveqaasersuutit	Mingutsitsinngitsumik nukissiorneq	Nukissiorfinni nukiup ataavartup annertussusaa
16	2 - Attaveqarnermut tunngasut	Ataatsimut nukimmik atuineq	Nukik ataavartoq nukimmik atuinerup tamarmiusup ilaatut [pct.] 2010 – 2020.
17	Pinerlunneq	Inummut ulorianartumik pinerluttarnerit annikillineri	Nalunaarutigineqartartut ineriartorneri
18	Inissiat	Inimut akiliutit imminut nammassinnaasut najugaqartuni immikkoortortat aningaasaqarnerisa oqimaaqatigiissuunissaat qulakkeerniarlugu	Namminersorlutik Oqartussat inissiaataasa attartortittakkat atuisunut akigitamut sanilliullugu m2-imut akiisa ineriartorfiuneri

Ataatsimoorussamik anguniakkat uuttuutillu

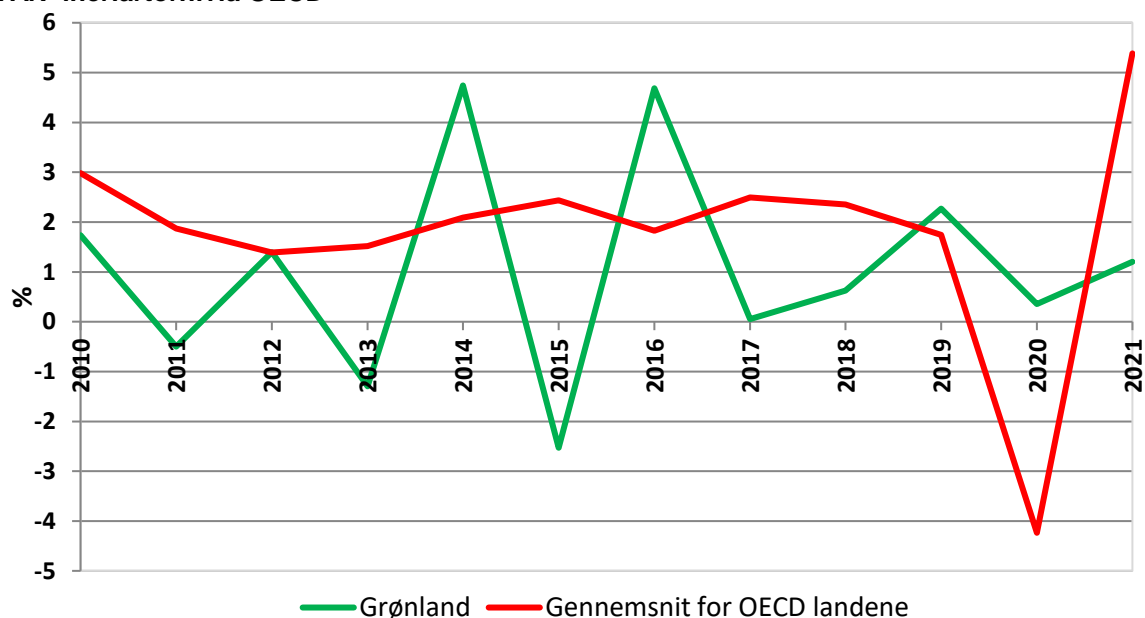
Takussutissiaq 17. Anguniagaq 1. Aningaasaqarneq imminut napatittoq. TAN-imut naleqqiullugu ataatsimoortumik tapiissutit appariaataat (Pct.)

Paasisaqarfik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik.

Ataatsimut tapiissutit TAN-imut naleqqiullugu 2010-mi 25 pct.-init 2016-imi 20 pct.-inut annertuumik appariarput, tamatumalu kingorna ukiuni 2019-2021 19,4 pct.-inik appariaalaarsimalluni (Takussutissiaq 17) taamaasillunilu naalagaaffiup tapiissutaanik isumalluuteqarnerup annikillisinneqarnissaanik naalakkersuinikkut anguniakkanut naapertuutipajaarluni.

Takussutissiaq 18. Anguniagaq 2. Annertunerusumik tunisassiorneq Ukiuni 2010-mit 2021-mut TAN ineriartornivia OECD

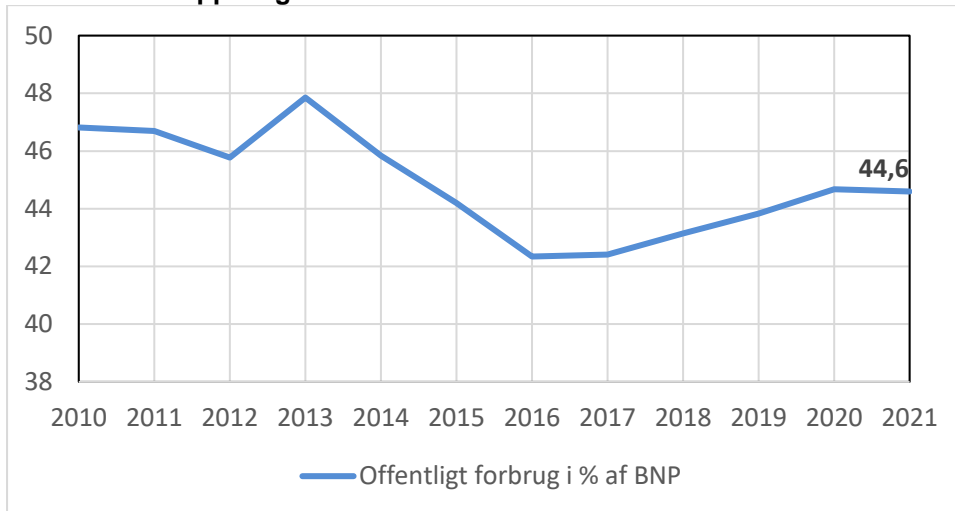

Paasisaqarfik: Naatsorsueqqissaartarfik aamma OECD

TAN-imut sanilliullugu piffissami 2010-mit 2021-imut Kalaallit Nunaanni ineriartorneq 1,1 %-iusimavoq nunani OECD-mi ilaasortaasuni agguaqatigiissillugu 1,8 %-iusimalluni. tak Takussutissiaq 18. Nunami

maani TAN-imi ineriartornermi annertuumik nikerartoqarpoq, tamatumunnga ilaatigut pissutaalluni aalisarnermik ingerlataqarfiup aningaasaqarneranik annertuumik pinngitsuugaqarsinnaannginneq. Nunani OECD-imi ilaasortaasuni TAN 2020-mi annertuumik taamakkiisumillu appariarsimavoq 2021-milu annertuumik qaffariarluni, Kalaallit Nunaalli Corona patsisigalugu nikerarnernut annertuunit annertunerusumik eqqorneqarsimanngilaq.

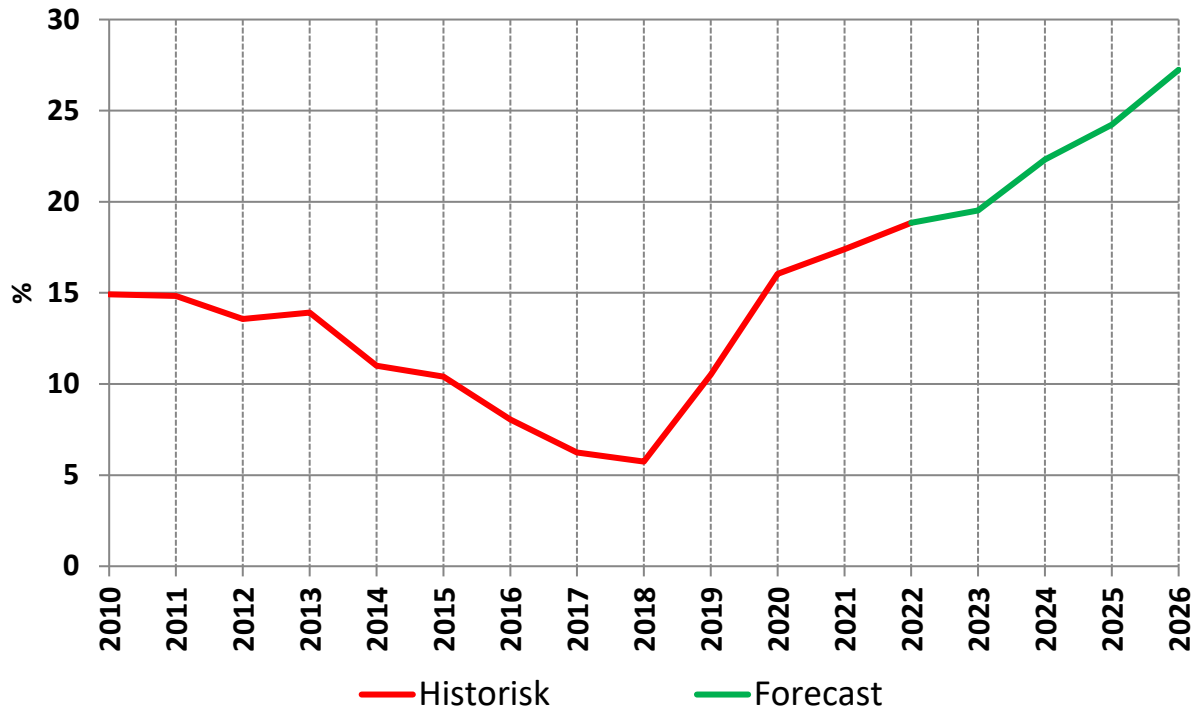
Takussutissiaq 19. Anguniagaq 3. Pisortat ingerlataqarfiisa annertussusaat. Pisortat atuinerisa TAN-imut naleqqiullugu annertussusaa

Paasisaqarfik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik.

Pisortat atuinerisa TAN-imut naleqqiullugu annertussusaa 2013-imit 2016-imut appariarpoq 2016-imilli 2020-mut qaffariarluni. 2021-mi 2020 annertoqatigaa, tak. Takussutissiaq 19. Pisortat (TAN) atuinerat suli nunanit tamalaanit isigalugu qaffasippoq. Tamatumunnga ilaatigut pissutaavoq nunap annertussusaanut innuttaasullu amerlassusiinut atassuteqarmata.

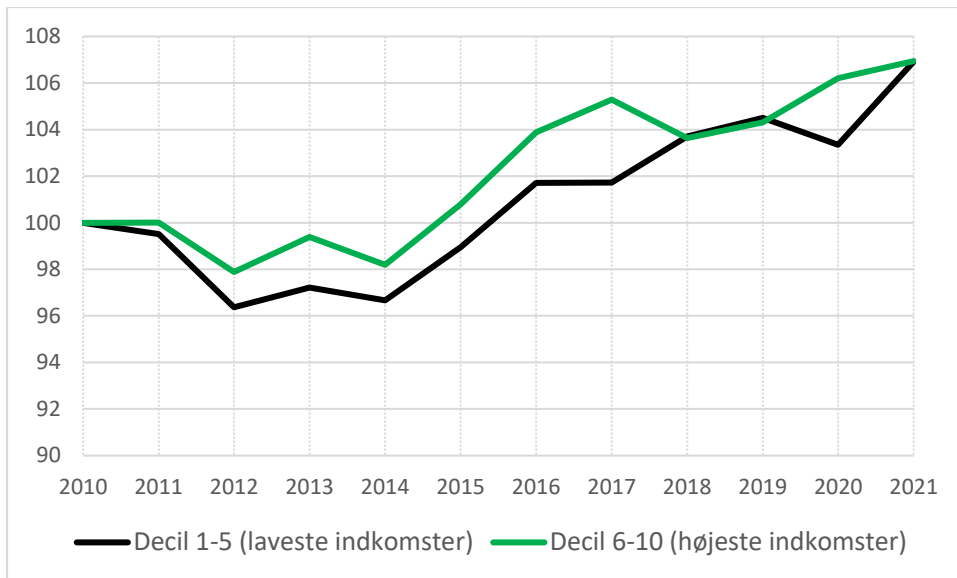
Takussutissiaq 20. Anguniagaq 4. Akiitsoqalerneq aningaasaqarnikkullu qanoq iliornissamut kiffaangissuseqarneq. Akiitsut erniallit tamakkerlugit aammalu TAN-imi %-it naapertorlugit 2010-2026 taarsigassarsiatut naatsorsuutigisat

Paasisaqarfik: Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik.
 Nalunaarsugaq: TAN-imi kisitsit akiitsut titartaganngorlugi saqqummersinnera GØR aamma attanegaarsinnaasumik ingerlatsinermut ilusiliameersuupput. TAN eqqarsaatigalugu naatsorsuutigisat COVID-19 sioqqullugu suliarineqarsimapput. TAN-ip 2020-mi siunissamilu assilissamik allangortitsisumik appariarnissaat naatsorsuutigisariaqarpoq.

TAN-imut naleqqiullugu pisortat ataatsimut akiitsui 2018 ilanngullugu appariartorsimapput, tamatumali kingorna 2026 ilanngullugu sakkortuumik qaffappasillutik, tak. Takussutissiaq 20 Anguniagaq 4-mut tunngasoq. Akiitsut annertussusaannik nalilersuineri nunap annaasinnaasai eqqarsaatigineqassapput. Maannakkut aalisarnermi aningaasaqarnermik annertuumik illuinnaasiortumik isumalluteqarnermi nunap akiitsutigut pisinnaassusia appasinneruvoq inuussutissarsiutit napatitsisuusut amerlanerusinnaaneritut naleqqiullugu. Nunani tamalaani pissutsit aallaavigissagaani akiitsut suli annikipput, imaluunniit 2020 ilanngullugu annikissimapput.

Takussutissiaq 21. Anguniagaq 5. Sulisut akissarsiagissaartut amerlanerusut. Inuit 15-init ukiullit akornanni appasinnerpaamik isertitaqartut 50 %-iinut aamma qaffasinnerpaamik isertitaqartut 50 %-iinut akini aalajangersimasuni isertitat atorneqarsinnaasut ineriartornerinut naleqqersuut

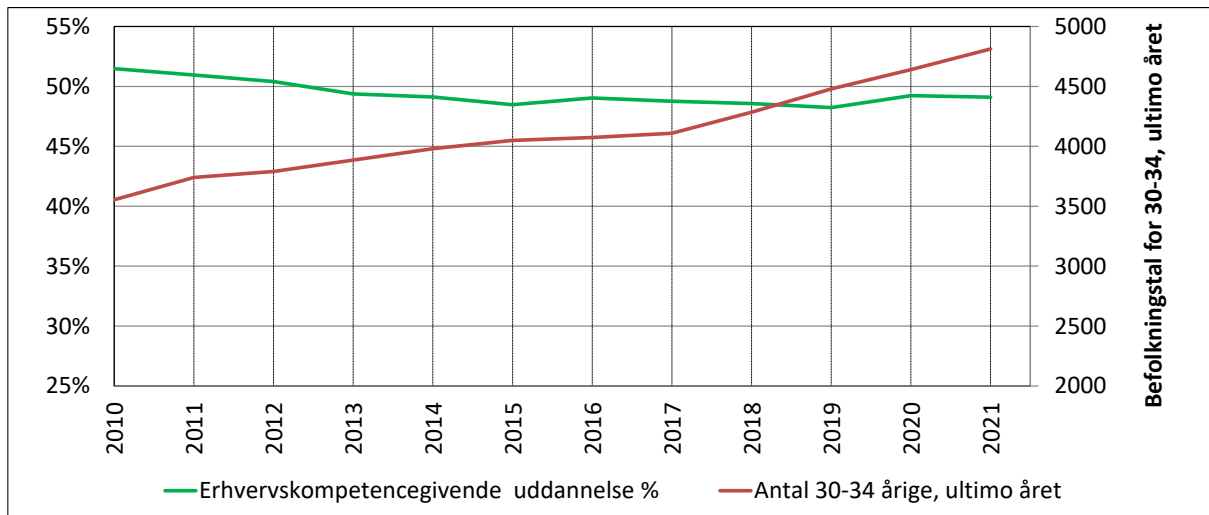

Paasisaqarfik: Paasisutissat Naatsorsueqqissaartarfimmeersut tunngavigalugit (INDPI401 kiisalu PRDPRISF).

Takussutissiaq 21-ip ilaatigut takutippaa isertitaviit atorneqarsinnaasut (tassa akini aalajangersimasuni akileraarutit kingorna isertitat) 15-init taakkulu sinnerlugit ukiulinnut inunnut 2021-mi 2010-mut naleqqiullugu 7 %-ip missaanik qaffasinnerusut, appasinnerusumik isertitaqartut affaannut aamma qaffasinnerpaamik isertitaqartut affaannut. Siuliani pineqartut marluusut 2021-mi 2010-mut sanilliullugu qaffasinnerungaartumik inissisimapput.

Ilinniartitaanermut anguniakkat uuttuutillu

Takussutissiaq 22. Anguniagaq 6. Inuussutissarsiutitigut piginnaalersitsisumik ilinniagaqartut amerlanerusut. Inunnut 30-34-nut ukiulinnut sanilliullugu inuit piginnaasalertitsiffiusumik ilinniartut amerlassusaat.

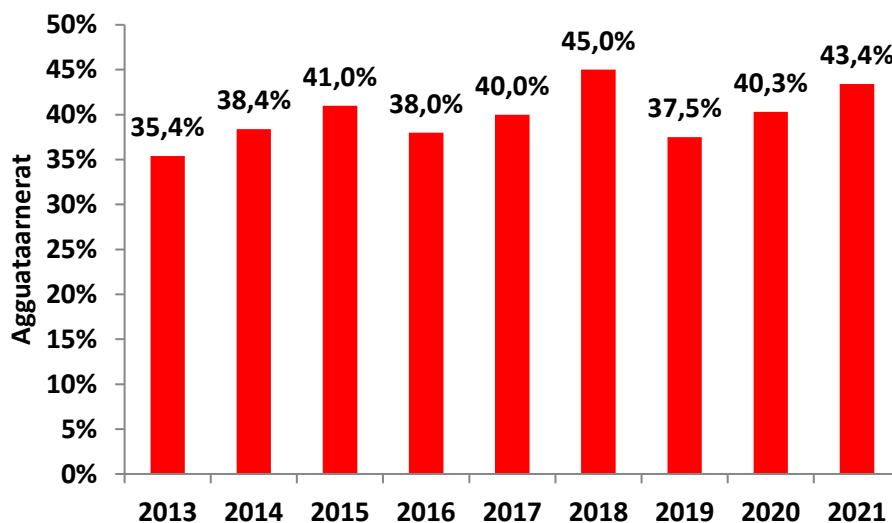
Paasisaqarfik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqjissaartarfik.

Nalunaarsugaq: Naatsorsuineq tikittartunut aallartartunullu ilutsinut allanngortunut tunngatillugu allanngoriaannaavoq, tamannalu ukiumiit ukiumut ineriartornermut sunniuteqarsinnaavoq.

Innuttaasut 30-34-nik ukiullit ukiuni 2002-mit 2010-mut annertuumik ikileriarput 2010-lli kingorna amerleqqillutik pingaartumi, k 2017-ip kingorna. Takussutissiaq 22 takuuk.

Inuussutissarsiutigisinnaasaminnik ilinniagalit amerlassusaat 2013-imit 2021-imut 49 pct.-imik inissisimapput.

Takussutissiaq 23. Anguniagaq 7. Tunngaviusumik atuarfiup kingorna toqqaannartumik ilinniagaqalersut atuartut naggataarutaasumik soraarummeertut amerlanerusut. Tunngaviusumik atuarfiup naammassineqarneranit ukiup ataatsip kingorna atuartut naggataarutaasumik soraarummeersimasut ilinnialersimasut amerlassusaat

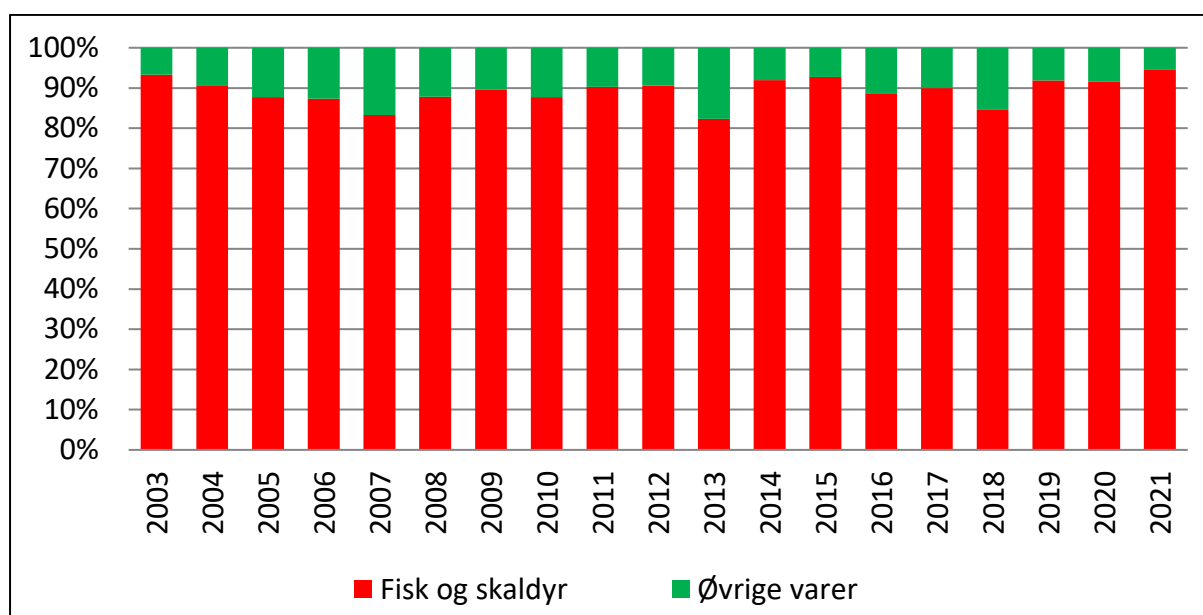

Paasissutissanik aallerfik Ilinniartitaanermit, Kultureqarnermit, Ilageeqarnermit Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoqarfik

Nalunaarsugaq: Atuartut 9. klassip kingorna toqqaannartumik efterskolertalersartut naatsorsuinernut ilaangillat. Taamatuttaaq Takussutissiaq 23-mi atuartut soraarummeereersut meeqqat atuarfianni misilitsinnernut ilaangitsut tamakkiisumik ilanngunneqangillat.

Tunngaviusumik atuarfimmi atuartut naggataarutaasumik soraarummeersimasut ingerlaannarlu ingerlaqqissimasut 2019-imi 37,5 %-imit 2021-mi 43,4 %-imut amerlisimapput. Kisitsisini inuusuttut ilinniagaqartut efterskolertullu ilaatinneqarput. Pisut kingullit ajunngitsumik ingerlasimapput taamaattorli amerleriaqqinnissaat suli pisariaqarluni.

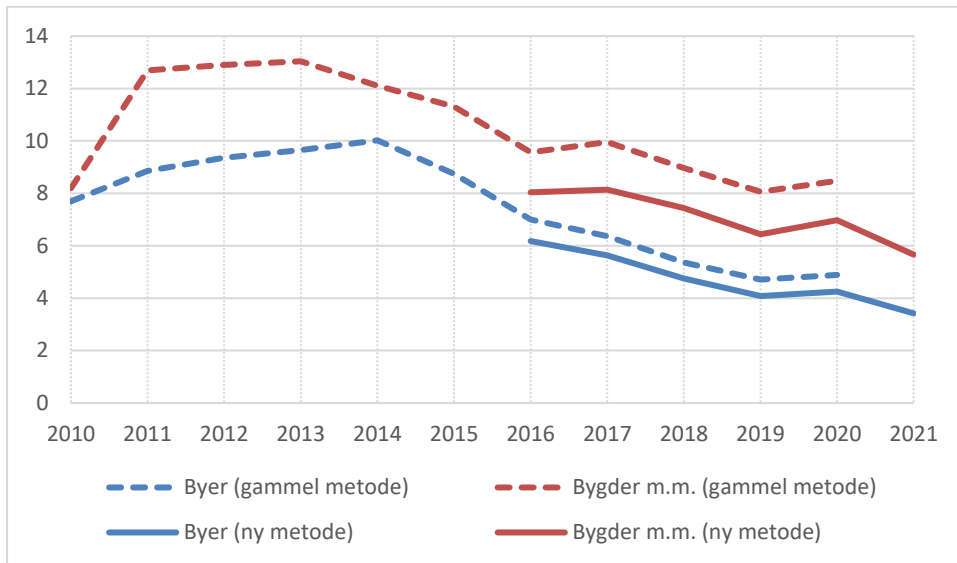
Takussutissiaq 24. Anguniagaq 8. Avammut niuernerimi aningaasaqarneq patajaannerusoq. Nioqqutissanik avammut niuernerup katitigaanera.

Najoqqutarisaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik.

Aalisakkanik qalerualinnillu avammut niuernerup suli nioqqutissanik avammut niuernerup tamarmiusup ilagaa annertoorejussuaq. tak Takussutissiaq 24. Tamatuma aningaasaqarneq aalisarnermik ingerlataqarfiup iluani ineriartornerup allangorarneranut annertuumik sunnertiasunnngortippaa ilaatigut akit pisassiisutillu annertussusaat eqqarsaatigalugit. Aalisakkanik nioqquteqarnermi isertitat nalingisa naatsorsorneqartarneri 2019-imit allangortinneqarput. Tamatuma kingunerisaanik tamakku naatsorsuinermi annertunerusumik sammineqartalerput. Aalisakkanik nunatta avataanut niuruteqartarnitta saniatigut sullissinernik, tassunga ilanngullugit takornariat nunanit allaneersut nioqqutissanik sullissinernillu avammut niuruteqartarnitsinni isertittakkatsinnut annertusiarortumik pingaaruteqalersinnaavoq.

Takussutissiaq 25. Anguniagaq 9. Suliffeqartut amerlanerusut. Illoqarfinni nunaqarfinnilu suliffissarsiortut nalunaarsorneqarsimasut 2010-2021.

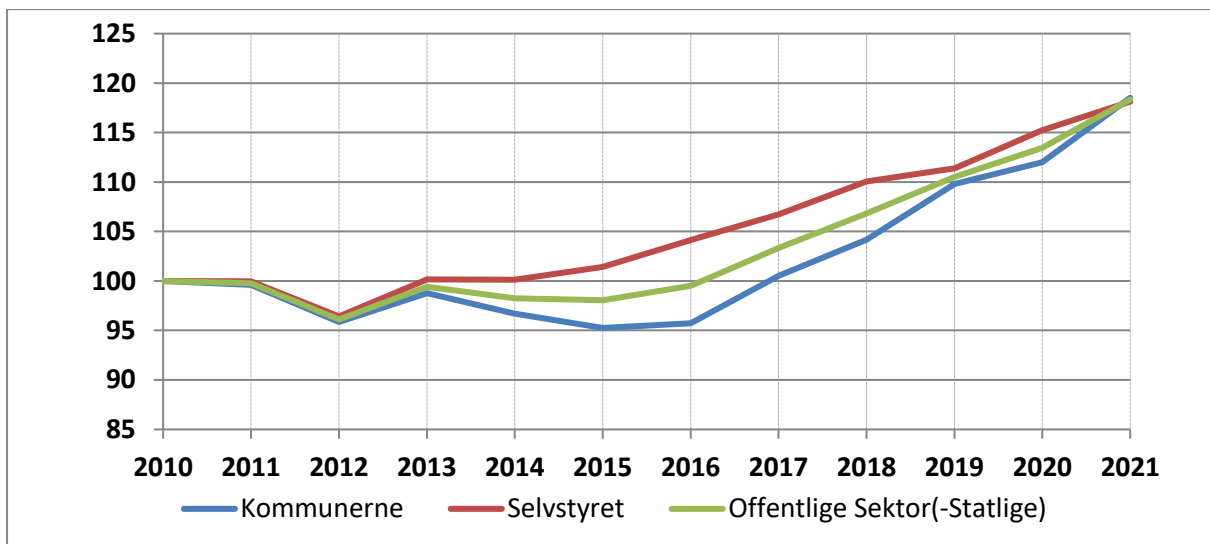

Paasisaqarfik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik.

Illoqarfiit eqqarsaatigalugit suliffissarsiortutut nalunaarsorsimasut 2013-ip kingorna ikiliartorsimapput nunaqarfinnittaag 2014-imit 2021 ilanngullugu, 2020 Coronamik nappaalaffiusoq minillugu, aamma taamaassimallutik. tak Takussutissiaq 25. Nunaqarfinni suliffissaaleqisutut nalunaarsugaasimasut illoqarfinnit amerlanerungaatsiarput.

Pisortani immikkoortumi anguniakkat uuttuutilu

Takussutissiaq 26. Anguniagaq 10. Pisortani ingerlataqarfik (naalagaaffik). Pisortat akissarsianut aningaasartuutaat (2010-mi akit aallaavigalugit naatsorsorneqartut).

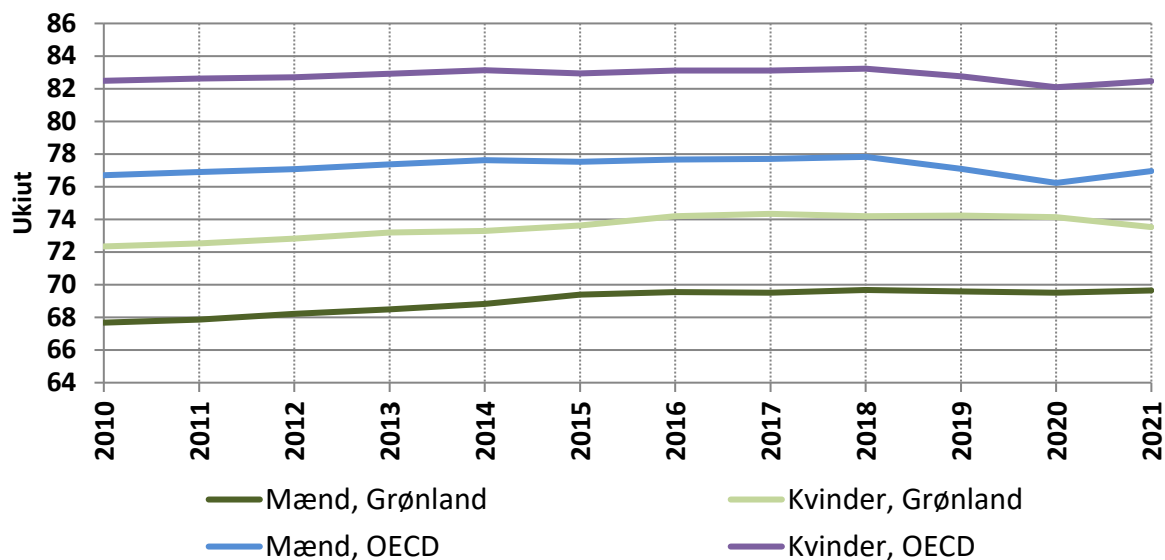

Paasisaqarfik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik.

Namminersorlutik Oqartussani kommuninilu akissarsiat tamarmiusut 2010-mi atuisunut akit aalajangersimasut atorlugit naatsorsorneqartutut 2010-misulli 2016-imi qaffasissuseqarput, tak. Takussutissiaq 26. Pisortat ingerlataqarfiini aningaasarsiat tamarmiusut (namminersorlutik oqartussat kommunillu ataatsimut) atuisartunut akigititat aallaavigalugit 2016-imit 2021-mut 18 %-

ingajalluinnarnik qaffapput. Namminersorlutik Oqartussat ingerlatsiviini kommuninilu akissarsianut aningaasartuutaasartut akit aalajangersimasut aallaavigalugit 2015-imit ukiut tamaasa qaffariartarsimapput. Akit aalajangersimasut uuttuutugalugit kommunini akissarsiarititat namminersorlutik oqartussat ingerlatsiviiniit 2016-imit 2021-mut annertuseriarnerusimapput.

Takussutissiaq 27. Anguniagaq: 11 Kikkut tamarmik peqqinnerulissapput - piffissaq inuuffiusartooq sivisunerulissaaq. Agguaqatigiissillugu ukiut inuuffiusartut allanngoriartornerat

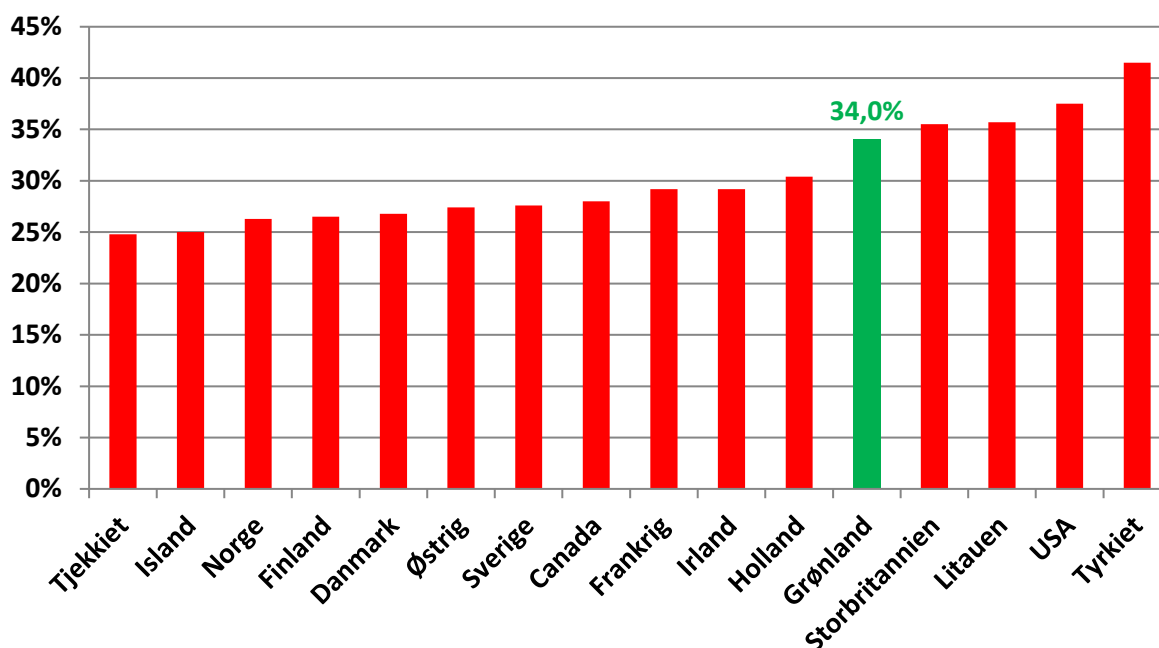

Paasisaqarfik: Naatsorsueqqissaartarfik (tabel BEXBBDTB) aamma OECD (nunanut ataasiakkaanut paasisutissat aallaavigalugu agguaqatigiissitsinikkut pingaarnersiorneqartut).

Agguaqatigiissillugu ukiut inuuffiusartut 1999-imi angutitut arnanullu nalinginnaasumik qaffakkiartorsimapput. Kingullertut taaneqartut agguaqatigiissillugu ukiut suli inuuffigisassaasut angutitut sanilliullugu nalinginnaasumik qaffasinneruvoq. Kalaallit Nunaat suli OECD-mut naleqqiullugu appasinnerusumik suli inissisimavoq Takussutissiaq 27. Agguaqatigiissillugu ukiut inuuffiusartut Kalaallit Nunaanni 2019-miit 2020-mut (-0,1 ukiut missaannik) aamma OECD-mi nuna ataatsimut (-0,77 ukiut missaannik) appariarsimapput. Inatsisit naapertorlugit OECD naapertorlugu nunarsuaq tamakkerlugu nappaalanersuup COVID--19-ip kingunerisaanik agguaqatigiissillugu ukiut inuuffiusartut 2020-mi OECD-mi nunani amerlanerni apparsimavoq. Kalaallit Nunaanni Coronamik toqquteqarneq siulleq 28/12 2021-mi nalunaarutigineqarpoq.

Imminut pilersornermut anguniakkat uuttuutillu

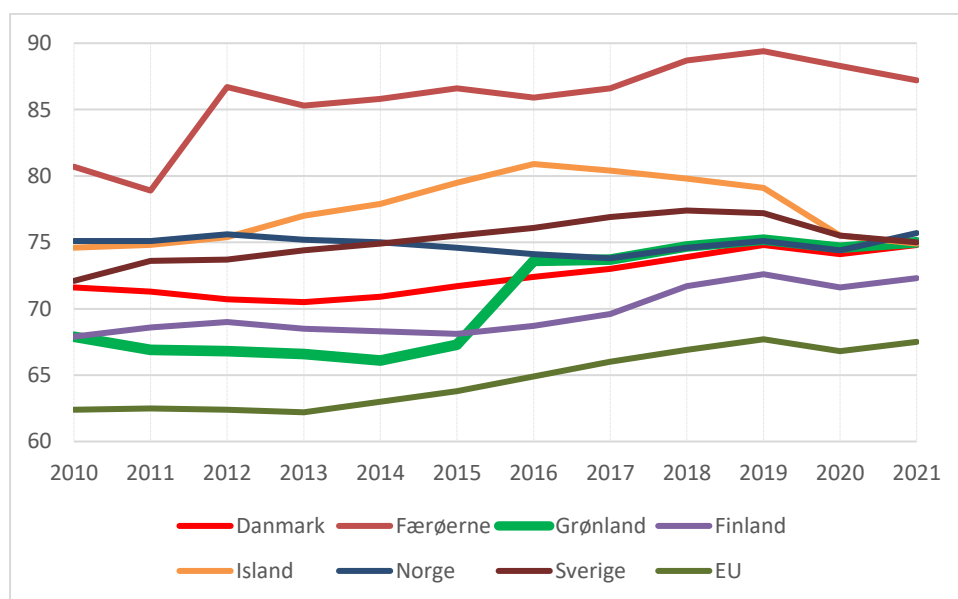
Takussutissiaq 28. Anguniagaq 12. Annertunerusumik naligiinneq inuuniarnikkullu nikingasoqannginneruneq. 2021-mi nunani arlalinni Gini-koefficienti.

Najoqqutarisaq: Naatsorsueqqissaartarfik aamma OECD, 21-03-2023.

Gini-koefficienti, tassaasoq naligiinnginnermut uuttuut nunani tamalaani atorneqartartoq, Kalaallit Nunaanni qaffasissumiippoq, pingaartumik nunani avannarlerni nunanut assersuukkaanni. tak Takussutissiaq 28. Piitsuussutsimik uuttuineq pillugu aamma immikkoortoq 4.3 innersuussutigineqarpoq. Nunanut allanut arlalinnut naleqqiullugu Kalaallit Nunaat qaffasissumik inissisimavoq.

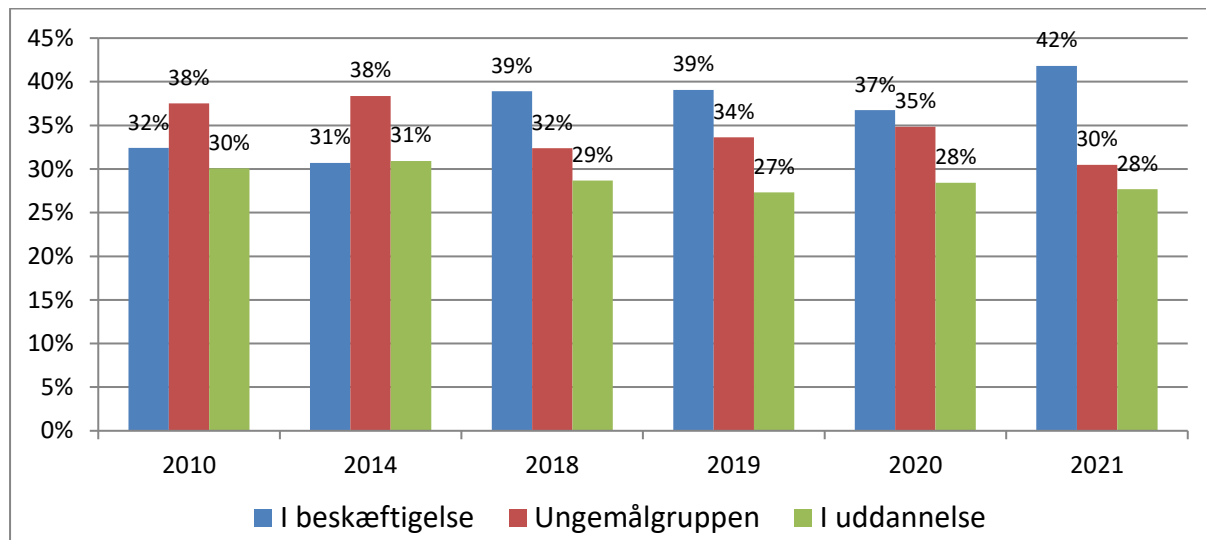
Takussutissiaq 29. Anguniagaq 13. Amerlanerusut suliffissanut ilaalerput. Nunani assigiinngitsuni sulisinnaassutsip annertussusia 2010-2020 2021-luunniit.

Paasisaqarfik: Nordisk statistikbank (15-64 ukiullit), Canada Statistics (15+ ukiullit).

Kalaallit Nunaanni sulisinnaassuseq 2021-mi qaffasippoq Danmarkimisut, Sverigemisut Islandimisut Norgemisullu qaffasitsigaluni, jf. Takussutissiaq 29. Savalimmiut suli qaffasinnerusumik inissisimavoq paarlattuanik Finlandimi EU-milu appasinneraluni. Sulisinnaassutsip annertussusaa isertitatigut aningaasartuutitigullu pisortat aningaasaqarnerannut annertuumik pingaaruteqarpoq.

Takussutissiaq 30. Anguniagaq 14. Inuusuttut suli amerlanerusut ilinniagaqarnissaat imaluunniit suliffeqarnissaat. Inuusuttut 16-it aamma 25-it akornanni ukiullit ilinniakkamik ingerlataqanngitsut suliffeqanngitsulluunniit 2010-2021-imi amerlassusaa.

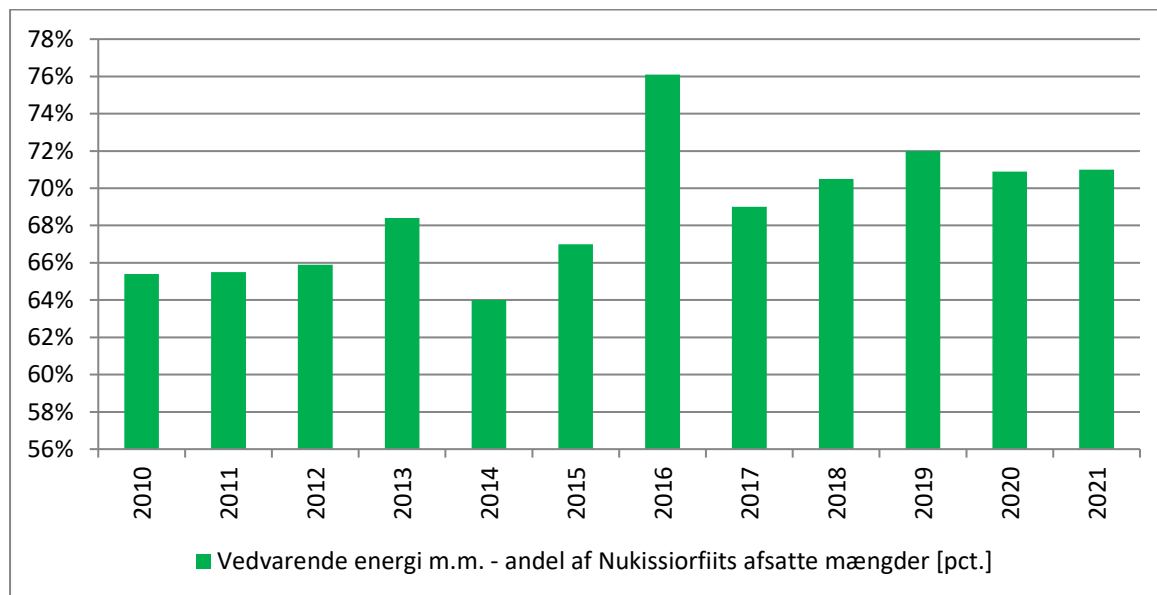

Najoqqutarisaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik.

Inuusuttut 16-25 ukiullit, tassalu inuusuttut pilersaarummi sammeneqartut suliffeqanngitsut ilinniagaqarsimanngitsullu 2021-imi 2020-mut sanilliullugit ikinnerungaatsiarput, paarlattuanillu sulisut 2020-mut sanilliullugit 2021-mi amerlanerungaatsiarlutik ilinniagaqartullu amerlassusaa allanngorsimanatik. tak Takussutissiaq 30. Inuusuttut pilersaarummi sammeneqartut amerlassusaa 2010-mit 2021-imi aatsaat taamak ikitsigippit. Ukiuni 2019-2021 inuusuttut ilinniagaqartut 16-25 ukiullit 2010-mit 2018-imut sanilliullugit ikinnerupput. Inuusuttut sulisut 2021 aatsaat taamak amerlatigippit 2010-2014-imullu sanilliullugit 10 procenterujussuarmik amerlanerullutik.

Attaveqaasersuutitut anguniakkat uuttuutillu

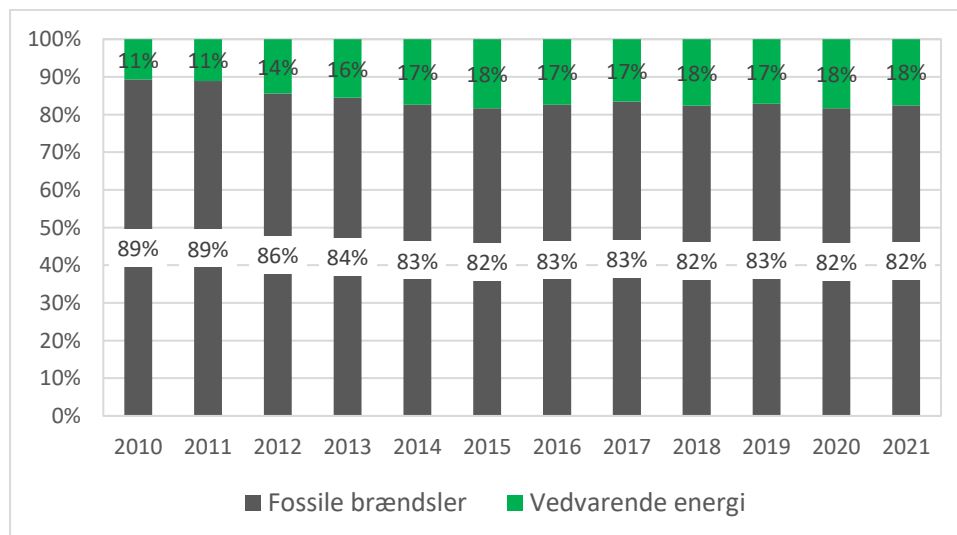
Takussutissiaq 31. Anguniagaq 15. Nukissiuutit ataavartut - Nukissiorfiit tunisaasa ataavartut annertussusaat [pct.] 2010 – 2021.

Paasisaqarfik: Naatsorsueqqissaartarfik aamma Nukissiorfiit

Takussutissiaq 31 takutippaa pisortat nukissiuutit mingutsitsinngitsut atorlugit 2018-imit 2021-mut 2010-2017-imit sanilliullugit atuinerat annertunerusoq, taamaallaat 2016 minillugu. Piffissap 2010-2021 aaffaani kingullermi Nukissiorfiit innaallagissamik minguttitsinngitsumik atuingaatsiarsimaneera erngup nukinga atorlugu innaallagissiorfissanut aningaasaliisimanermik aallaaveqarpoq.

Takussutissiaq 32. Angunigaq 16. Nukissiuutit ataavartut nukissiuutinik atuinerup tamarmiusup ilaatut [pct.] 2010 – 2020.

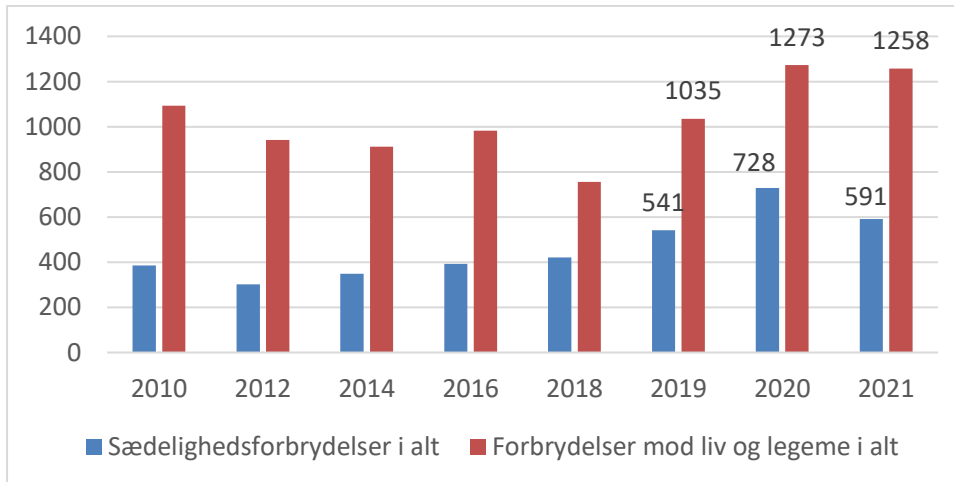
Paasisaqarfik: Paasisutissat Naatsorsueqqissaartarfimmeersut tunngavigalugit, ENE1ACT.

Takussutissiaq 32-mi takutinneqarpoq Kalaallit Nunaanni nukissiuutinik atuneq tamarmiusoq ikummatissanut nunap iluaneersunut nukissiuummullu ataavartumut agguarlugit.

Takuneqarsinnaavoq Takussutissiaq 32 nukissiuutunik ataavartunik atuneq tamarmiusoq 2015-ip tungaanut annertusiartorsimasoq, taamanikkut atuneq 18%-iusimammat. Nukissiuutunik ataavartunik atuneq 2021-ip tungaanut 2015-imisut annertutigaaq. Erngup nukinga atorlugu nukissiornerulernikkut sarfamik imermillu tunisassiornermi gasolie annerusumik atorneraarpoq, pissutsillu taamatut ingerlassapput Utoqqarmiut Kangerluarsunnguani nukissiorfiup allineratigut kiisalu Aassiannut Qasigianguanullu pilersuisussamik erngup nukinga atorlugu innaallagissiorfiliortoqarneratigut.

Pinerluttarnerup appartinnissaanut anguniakkat uuttuutillu

Takussutissiaq 33. Anguniagaq 17. Inummut ulorianartumik pinerluttarnerit appartinneri. Nalunaarutigineqartat amerlassusiisa ineriartornerat 2010 - 2020.

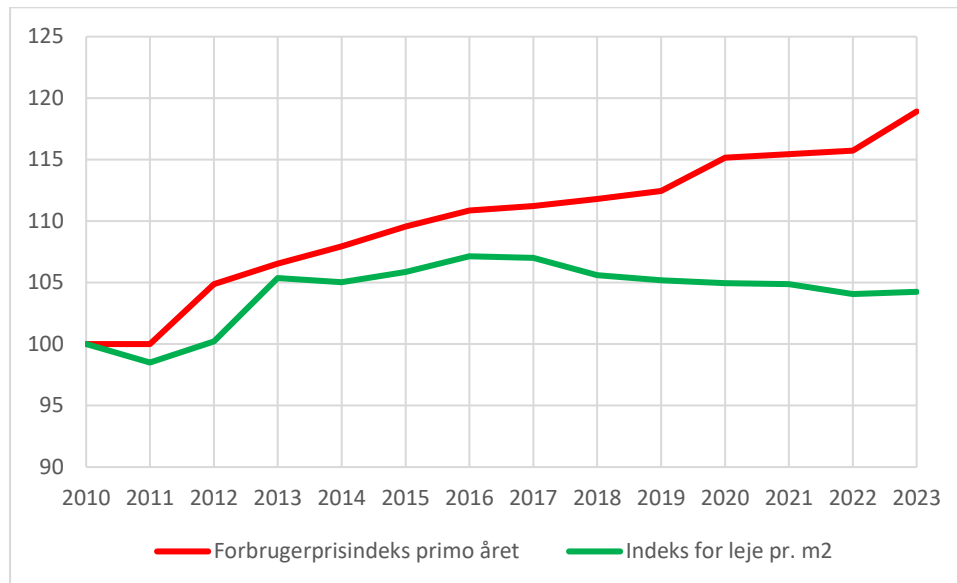

Paasisaqarfik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik.

Kinguaassiuutitigut pinerluutit nalunaarutigineqartut 2012-imit 2020-mut amerlisimapput, 2021-mili ikilisimallutik. Inuunermut timimullu pinerluutit amerlassusaat 2018-imit 2020-mut annertuumik amerlisimallutik. 2021-imi ikilisimallutik Takussutissiaq 33. Nunarsuaq tamakkerlugu taamatut ineriartortoqarpoq, nakuusertarnerillu nappaalanersuup nalaanni annertuumik amerleriarsimallutik.

Ineqarnermut tunngatillugu anguniakkat uuttuutilu

Takussutissiaq 34. Anguniagaq 18. Atuisunut akigitamut sanilliullugu Namminersorlutik Oqartussat inissiaataanni attartortittakkani 2010- 2023-mut m²imut inimut akiliutaasartut ineriartorneri (Ini A/S-imit aqunneqartut).

Paasisaqarfik: Attartornermi m²-mut akit INI A/S-imit, Naatsorsueqqissaartarfimmit, bank stat.gl-imillu tiguneqarsimasut naapertorlugit akit naleqqersuutaasut suliarineqarsimapput.

Namminersorlutik Oqartussat inissiaataanni attartortittakkani INI A/S-imit aqunneqartuni ineqarnermut akiliutaasartut ineriartorneri inuiaqatigiinni akit nalinginnaasumik ineriartornerinit allaanerupput m²-mut 2023-mi attartornermut akigitinneqartut 2013-imisut annertutigimmata. 2023-mi m²-mut naleqqersuut atuisunut akigitamut naleqqersuummit m²-mut (INI A/S-imi) 12,3 %-imik nikingavoq. Pissutsit taamaannerat inissianut immikkoortortaqaarfiiit aningaasaqarnerisa oqimaqatigiikkunnaarneranut ingerlaavartumillu aserfallatsaaliisarnissamut aningaasat atugassat ikippallaartarnerinut patsisaaqataasimavoq. Tamatuma kingunerisaanik aserfallatsaaliugassat annertuut suliarineqarsinnaasanginneri akulikilliarlorlutillu annertusiartorsimapput. Pineqartut annertuumik annertusiartorput massakkullu 1,8 mia. kr. missaaniinnissaat tagginneqarluni. Kinguaattoorutit pineqartut Naalakkersuisut "Nuna tamakkerlugu pilersaarusiorneq pillugu nassuiaat 2023" saqqummersitaanni erseqqinnerusumik allaaserineqarsimapput.

4.2 Piitsuussutsimik uuttuisarneq

Ataatsimut isigalugu piitsuuneq oqaatsitigut isumaqartorujussuuvuq. Tassani aningaasat atoriaannaat nalerisimaartumik inuuneqarnissamut killiliussat aalajangersarneqassapput. Apeqqutinut taamatut pullaveqarneq assersuutigalugu akiliisitsiniarnermik suliaqarnermiit ilisimaneqarpoq, inuussutigisinnaasat naammaannartutut taaneqartut aningaasat taakkuusut akissarsianit tiguneqarsinnaanngitsut.

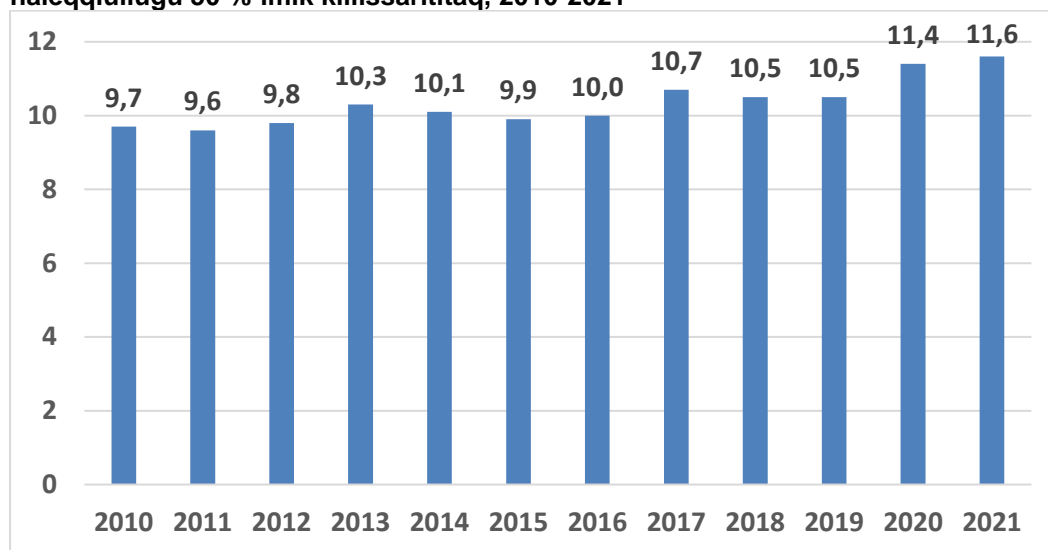
Ukiuni aggersuni piitsuussutsip killissanik pisortatigoortumik aalajangersaanissaq sulissutigineqassaaq.

Naatsorsueqqissaartarfik ukiuni ataasiakkaani kikkut akunnattumik aningaasarsiarineqarsinnaasut iluanni 40, 50 60 %-imillu aningaasarsiaqarsimanerisa uuttoqarnissaanut periarfissiivoq. Aningaasarsiat nalilersornerini ilaqutariit aningaasarsiaat atorineqarsinnaasut aallaavigineqarput (tassa

imaappoq akileraarutit kingorna isumaginninnermi nuunneqartartut ilanngullugit), ilaqutariillu angissusaat katitigaanerallu sillimaffigineqarluni (aningaasarsiat nalillit). Taamaaliortoqarpoq ilaatigut ilaqutariit ataatsit ataatsimoorussamik aningaasaqarmata, ilaatigullu inoqutigiinni atuinermi annertuunik ingerlatsinermi iluaquteqartarneq pissutigalugu.

Assersuutigalugu akunnattumik aningaasarsialinnut killissarititaq 50 pct.-iusoq atorneqarpat eqimattanut taakkununga killissarititaq 202011-mi 11,4 pct.-iuvoq. Qaffasissuseq tamanna ukiuni kingullerni allanngorarpiarsimanngilaq. 2019-imi pisimasoq uterfigalugu killissarititap taassuma ataanniittut 9,7 %-iusimapput. Takussutissiaq 35-mi takuneqarsinnaavoq, 2021-mi isertitat akunnattut 50 pct.-ii ataallugit 2010-mut utimut ukiunut sanilliullugit aatsaat taamak amerlatigisut, aammalu 2002-mut, kisitsisitigut paasissutissat nalunaarsorneqartaleratali, ukiukkaartumik sanilliullugit aatsaat taamak amerlatigisut.

Takussutissiaq 35. Ukiumi ataatsimi piitsuussuseq, akunnattumik aningaasarsianut naleqqiullugu 50 %-imik killissarititaq, 2010-2021

Paasisaqarfik: Paasissutissat Naatsorsueqqissaartarfimmeersut tunngavigalugit, INDIU101.

Saqqummersitami "Aningaasaqarnikkut atugarliortut"-mi "aningaasaqarnikkut atugarliortoq" inuttut aningaasarsianik tigorianaannarnik ukiuni pingasuni malittuinnarni aningaasarsianut killissarititamut aningaasarsiaqarsimasutut nassuiarneqarpoq. Taamatut suleriaaseqarneq atorneqassappat nassuiaanermi ikinnerujussuit ilaasussanngussapput, tassalu ukiuni ataasiakkaani aningaasarsiarineqartut agguataarnerat tunngavigalugu uuttueriaatsip atorneqarnera atorneqarsimasuuppat. Akerlianik piitsuussuseq uuttuiffigineqartoq annertunerussaaq, tassami piffissami sivisunerusumik tamanna atorneqarsimammat.

"Aningaasaqarnikkut atugarliortut"-nut naatsorsueqqissaarnermi danskit naatsorsuisimanerat assinganik aallaavigineqarput. Ilaqutariit assigiinngitsut angissutsillu akornanni atuinissamut periarfissanik assersuussisinnaasunik nalilinnik naatsorsuinernik pitsaanerulersitsisinnaasunik immikkut kalaallit nunaanni naatsorsueriaatsimik suliaqartoqarsinnaanersoq Naatsorsueqqissaartarfimmit anguniagaavoq. Taakku suliaagallarput.

Aningaasarsianut killissarititaq akunnattumik aningaasarsiat taamatut nassuiaanerup sakkortunerulersup 50 pct.-iannut inissinneqarpata Tabel 10-mi takuneqarsinnaavoq inuit taakku ilaat 2021-imi taamaallaat 4,4 pct.-iusut taakkulu (ajoraluartumik) 2011-mit ukiunit allanit tamanit annertunerusut.

I Tabel 10 ukiuni 2011-mit 2021-mut nunap immikkoortuini 17-iusuni (kommuniusimasuni nunaqarfiit illoqarfiillu ataatsimoorullugit) inersimasut aningaasarsioarnikkut atugarliortut amerlassusaat aamma takuneqarsinnaapput. Nunap immikkoortuini aningaasaqarnikkut atugarliorfiunerpaat tassaapput

Upernavik, Qaanaaq Tasilarlu, tak. Tabel 10.⁴ Tassunga ilanngunneqassaaq Naatsorsueqqissaartarfik naapertorlugu illoqarfinni tamani aningaasarsiornikkut atugarliortut ataatsimut isigalugit (taamaallaat) 3,6 pct.-iummat nunaqarfinni tamani (annertulluni) 9,2 pct.-iusoq). Naatsorsueqqissaartarfik (tak. Tabel 10-mi paasisutissarsiffinnut innersuussinerit). naapertorlugu Tabel 10 taamatut siuliani pineqartutut nassuiaanerup sakkortusineratigut aningaasarsiornikkut atugarliortut 2.000 pallissimavaat.

Tabel 10. Inuit akunnattumik aningaasarsiarineqartut 50 % ataallugit aningaasarsiallit aningaasaqarnikkut atugarliortut ilaat amerlassusaallu sumiiffinnut agguataarlugit (illoqarfiit nunaqarfiillu siusinnerusukkut kommunit aqqissuussaanerannut ilaasut), 2011-2022

	2011	2014	2016	2018	2019	2020	2021	2021
			% - inngorlugit					Amerlassutsit
Tamarmik	2,9	3,1	3,2	3,8	3,8	4,1	4,4	1991
Nanortalik	5,9	4,5	4,0	4,7	5,6	4,8	5,9	83
Qaqortoq	2,6	2,7	2,9	3,0	3,2	3,3	2,9	70
Narsaq	2,9	2,7	2,6	2,5	2,2	3,3	3,9	55
Paamiut	1,0	1,8	1,6	4,0	2,8	4,0	3,5	41
Nuuk	1,8	2,0	2,4	3,2	2,8	3,2	3,3	461
Maniitsoq	2,0	2,4	2,5	2,9	3,5	3,5	3,4	94
Sisimiuni	1,9	2,2	1,8	1,9	2,7	2,7	2,7	138
Kangaatsiaq	6,9	4,5	5,5	7,6	4,9	6,8	7,5	75
Aasiaat	2,1	2,9	3,4	3,5	4,4	4,9	4,7	121
Qasigiannugit	2,4	2,2	1,0	2,0	1,6	1,1	0,8	8
Ilulissat	1,7	1,7	1,9	2,7	3,0	3,3	4,2	176
Qeqertarsuaq	0,4	1,5	2,6	1,5	0,8	1,0	1,2	9
Uummannaq	1,5	1,4	1,6	2,4	2,3	2,7	3,5	71
Upernavik	6,7	7,2	7,7	7,5	8,4	9,0	9,4	242
Qaanaaq	8,8	9,6	9,1	9,3	7,6	9,4	8,3	54
Tasiilaq	8,5	9,5	9,1	11,4	10,7	11,3	12,1	291
Ittoqqortoormiit	3,1	2,6	2,3	4,1	1,9	1,9	0,6	2

Paasisaqarfik: Naatsorsueqqissaartarfik, <http://bank.stat.gl/SODOU02>. Allakkiaq: Ivittuut Nuummut ilanngullugit naatsorsuiffineqarput.

⁴Sumiiffiilli tamakku sumiiffiupput aningaasat tungaasigut aningaasarsiarineqartut ilaniarlugit pisanik nammineq, ilaqutariit immaqalu allat atugassaannik ilasisartut aqqutugalugit ileqqoqartunik.

5 Ukkatarineqartut

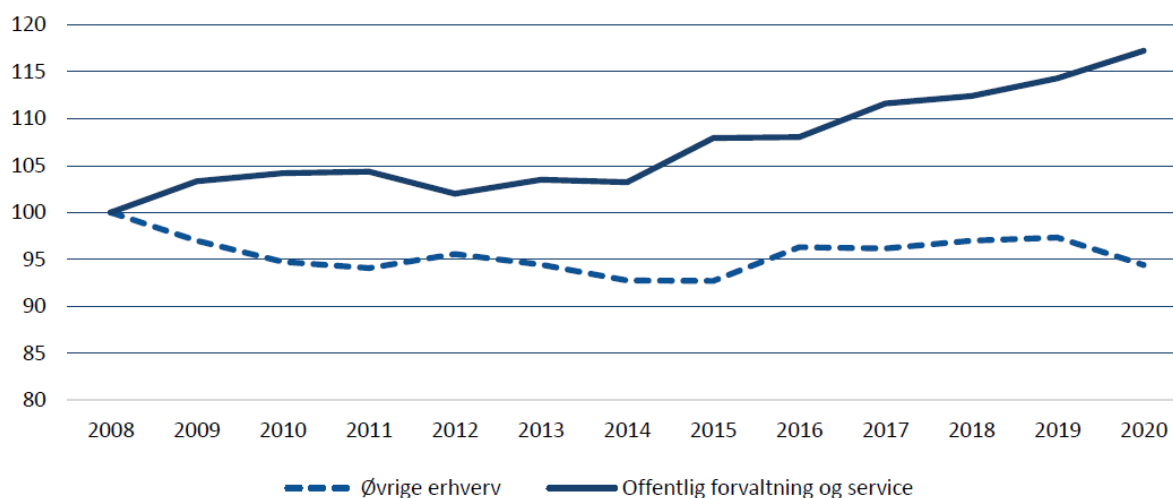
Kapitalimi uani apeqqutit pingaarutillit toqqarneqarsimasut kalaalit aningaasaqarnerata ineriartorneranut pingaaruteqartut saqqummiunneqarput.

5.1 Pisortat allaffissornerisa ineriartornera

Pisortani ingerlataqarfii aallussisut ingerlalluuartullu inuiaqatigiinnut kalaallinut toqqammavissaapput pingaarutillit. Immikkoortumi uani pisortat allaffissornerini sulisutigut ineriartorsimaneq sammineqarpoq.

Takussutissiaq 36. Pisortat ingerlatsinerini inuussutissarsiutinilu allani sulisoqarnikkut ineriartorsimaneq, 2008-2020.

(naleqqersuut, 2008=100)

Paasisaqarfik: Naatsorsueqqissaartarfik aamma Aningaasaqarneq pillugu Siunnersuisoqatigiit

Takussutissiaq 36-mi takutinneqarput inuussutissarsiutini allani taamatullu namminersortuni sulisoqarnermut sanilliullugit pisortat ingerlatsivianni sulisoqarnerup sullissinerullu ineriartornerat. Takussutissiami takuneqarsinnaavoq, pisortat ingerlatsivianni piffissap ingerlanerani qaffakkiartortoqarsimasoq, illuatungaanilu namminersortut ingerlatsivianni sulisoqarneq appariartorsimasoq.

Tabel 11. Kommunini Namminersorlutillu Oqartussani 2010-2021-mi atorfilinnik akissarsiaqartitsinermut pisortat aningaasartuutaat

Akit ingerlaavartut, mio. kr.	2010	2016	2021	2010-16	2016-21	2010-21
Kommunit ingerlataat	1891	2021	2597	6,9%	28,5%	37,4%
Suliffiit namminersortitat	1557	1811	2132	16,3%	17,7 %	36,9%

2021-mi akit mio. kr.	2010	2016	2021	2010-16	2016-21	2010-21
-----------------------	------	------	------	---------	---------	---------

Kommunit ingerlatsiviat	2191	2098	2597	-4,3%	23,8%	18,5%
Namminersorlutik						
Oqartussat ingerlatsiviat	1805	1879	2132	4,1%	13,4%	18,1%

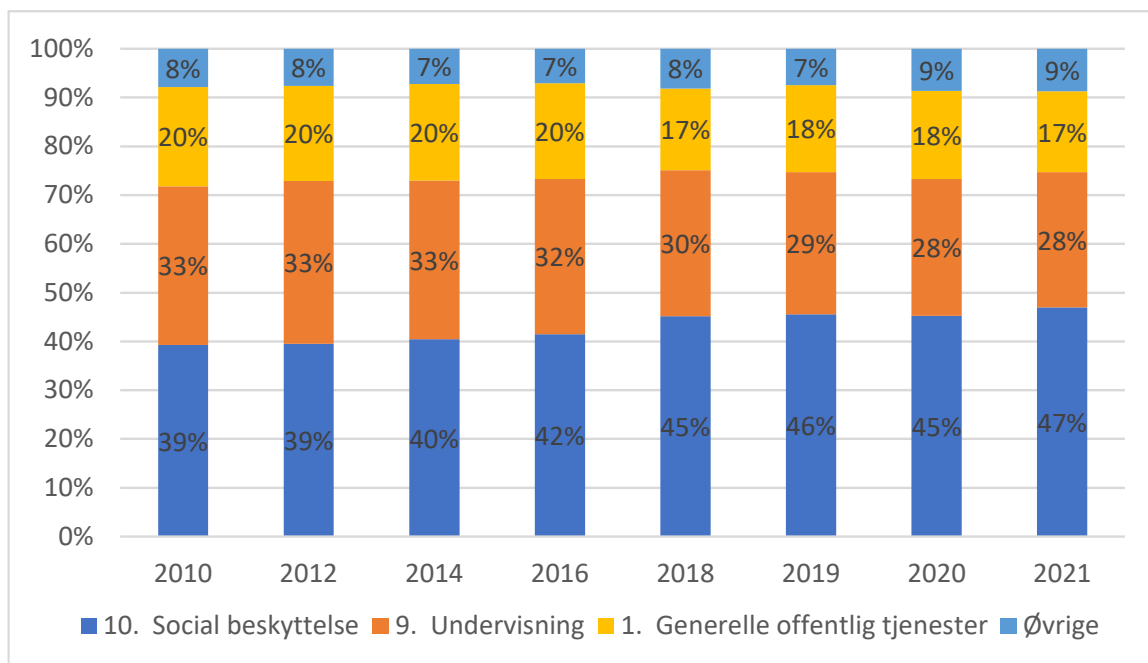
Paasisaqarfik: Naatsorsueqqissaartarfik, bank.stat.gl, tabel OFXKRDS "Pisortat aningaasartuutai tamakkerlugit : ingerlataqarfik, suliaqarfik, aningaasartuutit" aamma Aningaasaqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoqarfiup nammineq naatsorsuineri julimilu atuisunut akit, tabel PRXPRISF.

Tabel 11-mi takuneqarsinnaavoq kommunini atorfilinnik akissarsiaqartitsinermit aningaasartuutit tamarmiusut 2010-miit 2021-mut 37,4 pct.-inik qaffassimasut, Namminersorlutillu Oqartussat ingerlatsiviini piffissami tassani 36,9 pct.-inik qaffassimasut.

Akit aalajangersimasut aningaasallu naleerukkiartornerata ineriartorneranut uuttuutit julimilu atuisunut akit taamaallaat aallaavigalugit uuttortassagaanni 2010-miit 2021-mut kommunini 18,5 pct.-inik Namminersorlutillu Oqartussat ingerlatsivianni 18,1 pct.-inik qaffariarsimapput.

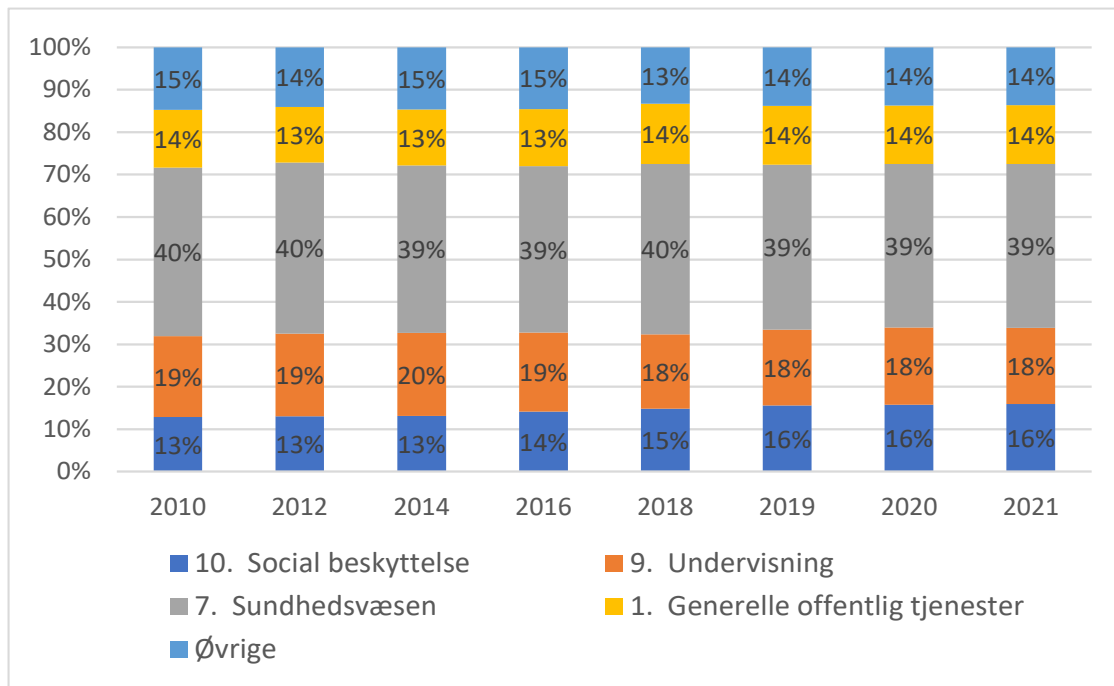
2010-miit 2021-mut piffissaq marlunnut avissagaanni, Tabel 11-mi takuneqarsinnaavoq ingerlatsivinni taakkunani marlunni akissarsiat ineriartornerisigut assigiissimangitsut, naak ingerlatsivinni taakkunani marlunni piffissat avinnagit ineriartornerat assigiingajakkaluartut. Piffissani taakkunani marlunni tamarmik ukiunik tallimanik-arfinilinnik sivirusseqartuni kommunini 6,9 pct.-inik aamma 28,5 pct.-inik qaffariartoqarsimavoq, Namminersorlutillu Oqartussat ingerlatsivianni piffissani taakkunani marlunni 2010-16 aamma 2016-21-mi taama tulleriisillugit 16,3 pct.-inik aamma 17,7 pct.-inik qaffariartoqarsimasoq.

Takussutissiaq 37. Kommunini atorfilinnik akissarsiaqartitsineq, 2012-2021 – atorneqarfiinut procentinut agguataarlugit

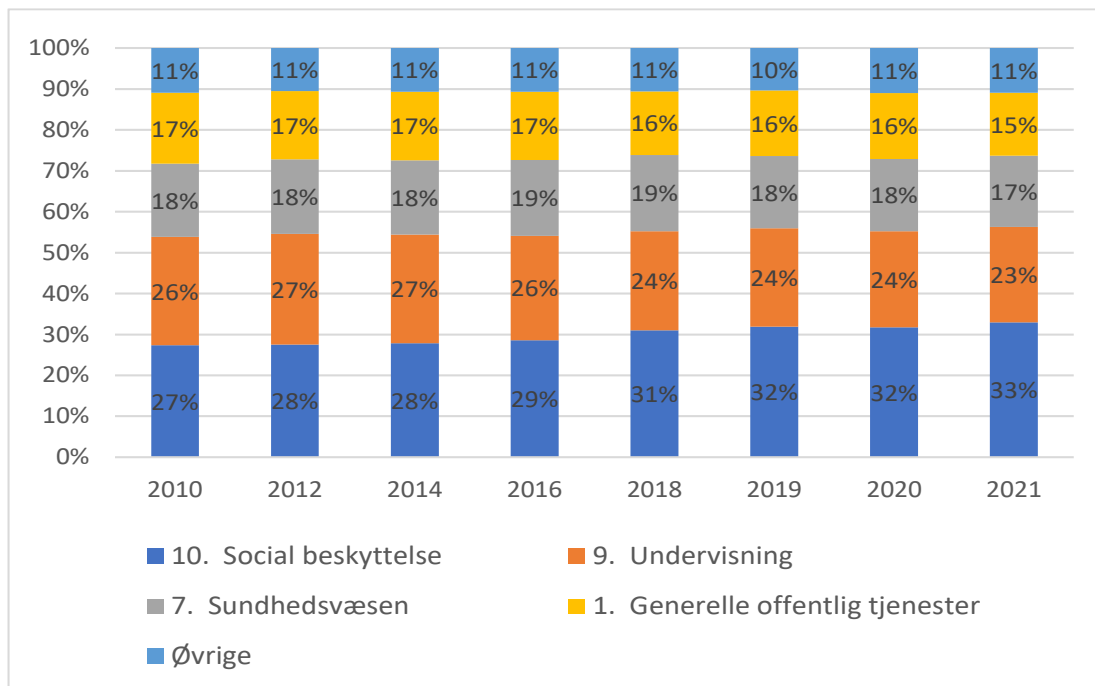
Paasisaqarfik: Naatsorsueqqissaartarfimmit, bank.stat.gl, tabel OFXKRDS paasisutissat tunngaviupput.

Takussutissiaq 38. 2012-2021-mi Namminersorlutik Oqartussani atorfilinnik akissarsiaqartitsineq – atorneqarfiinut procentinut agguataarlugit.

Paasisaqarfik: Naatsorsueqqissaartarfimmit, bank.stat.gl, tabel OFXKRDS paasisutissat tunngaviupput.

Takussutissiaq 39. Kommunini+ Namminersorlutik Oqartussani atorfillit akissarsiaqartinneri 2012-2021 – atorneqarfiinut procentinut agguataarlugit.

Paasisaqarfik: Naatsorsueqqissaartarfimmit, bank.stat.gl, tabel OFXKRDS paasisutissat tunngaviupput.

Takussutissiaq 37-miit Takussutissiaq 39-mut akissarsianut aningaasartuutit kommuninut, Namminersorlutik Oqartussanut ataatsimullu qanoq ittut atorneqartarnersut takutinneqarput. Uani ukiunut ataasiakkaanut akissarsianut aningaasartuutit procentinut agguataarneqarsimapput.

Kommunit ingerlatsivianni takuneqarsinnaavoq ukiut ingerlaneranni isumaginninnikkut illersuinermut suliassaqarfik suliassaqarfinnut allanut sanilliullugu inittoriartorsimasoq. tak. Takussutissiaq 37. Akissarsianut aningaasartuutinit tamarmiusunit 2010-mi isumaginninnikkut illersuinermut suliassaqarfimmu 39 pct.-it 2021-mili 47 pct.-it atorneqarsimapput. Agguasseqqinneq taanna ilinniartitsinermut suliassaqarfiup nalinginnaasumillu sullissinernut suliassaqarfiup, 2010-mut sanilliullugu 2021-mi inikinnerusimasup pilliutigineranik kinguneqarsimavoq.

Takussutissiaq 38-mi atuarneqarsinnaavortaaq Namminersorlutik Oqartussani isumaginninnikkut illersuinermut suliassaqarfik ukiut ingerlanerani suliassaqarfinnut allanut sanilliullugu inittunerujussuimasoq. Taamaallillutik 2010-mi akissarsianut aningaasartuutit tamarmiusut 13 pct.-ii isumaginninnikkut illersuinermut suliassaqarfimmu tussimapput, 2021-milu 16 pct.-inngorlutik qaffassimallutik. Suliassaqarfinni taakkunanani marlunni isumaginninnikkut illersuinermut akissarsianut aningaasartuutit 2010-mi 27 pct.-iniit 2021-mi 33 pct.-inut qaffassimapput, tak. Takussutissiaq 39.

Ataatsimut isigalugu takuneqarsinnaavoq 2008-milli pisortat ingerlatsiviini sulisut amerlassusii namminersortut ingerlatsiviini sulisut amerlassusiinut sanilliullugit amerliartorsimasut. Kommunit ingerlatsivii Namminersorlutik Oqartussanut sanilliunnerini takuneqarsinnaavoq Namminersorlutik Oqartussat ingerlatsiviinut sanilliullugit kommunit ingerlatsiviini akissarsianut aningaasartuutit annertunerusumik qaffassimasut. Namminersorlutik Oqartussat kommunillu ingerlatsiviini akissarsianut aningaasartuutit atuuffiinut agguataarnerisa takutippaat pingaartumik isumaginninnikkut illersuinermut suliassaqarfik suliassaqarfiit allat pilliutigalugit akissarsianut amerliartuinnartunik aningaasartuuteqartarsimasut.

Immikkoortumi tullinnguuttumi Napatitsinissamut siuariartortitsinissamullu pilersaarut 2.0, ilaatigut siunissami ilungersunartut isumaginissaannut pisortat ingerlatsivianni allannguutissatut isumaliutersuutininik imalik qanimut sammeneqarpoq.

5.2 Napatitsinissamut siuariartortitsinissamullu pilersaarut 2

Naalakkersuisut Napatitsinissamut siuariartortitsinissamullu pilersaarummik nutaamik (Napatitsinissamut siuariartortitsinissamullu pilersaarut 2-mik taaneqartumik) suliamik aallartitsisimapput, taassuma aaqqiissutissat pisariitsut ataqatigiissullu qitiutillugit aaqqissuusseqqinnermik suliak suliniutissallu imarissavai.

Tassunga atuupput ilinniartitaanermik piginnaasanillu ineriartortitsinermit tunngasut, ineriartorneq sulisoqarnerlu annertunerusoq, pisortat ingerlatsiviini nutarsaanerit kiisalu imminut pilersorsinnaanerulernissaq aamma isumaginninnermut, suliffeqarnermut, ineqarnermut akileraartarnermullu suliassaqarfiit qitiutillugit aaqqissuusseqqinnerit. Siunissami atugarissaarnermut aningaasalersuisussamik aningaasaqarnikkut attanneqarsinnaasumik ineriartornissaq taamaallaat qulakkeerniarnagu aammali naalagaaffimmiit suliassaqarfinnik nutaanik tigusinissamut aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu periarfissanik pilersitsinissaq qulakkeerniarlugu.

Napatitsinissamut siuariartortitsinissamullu pilersaarut 2-mi pingaarnertut aaqqissuusseqqinnerit
Aaqqissuusseqqinnerissamut sammiviit sisamaapput taakkunanillutillu suliniutit qitiutitassat taakkulu akornanni pingaarutilimmik ataqatigiissitsinissaq:

- Aaqqissuusseqqinnerissamut sammivik 1: Ilinniagaqassutsimik piginnaasanillu qaffassaanerit.

- Nalingi: Ilinniartitaanerit suliffeqarnerillu qanoq ittulluunniit pingaaruteqarput. Ilinniartitaanikkut neqeroorutit inuiaqatigiit pisariaqartitaannut naleqqussassapput.
- Aaqjissusseqqinnissamut sammivik 2: Piujuartitsinermik tunngaveqartumik siuariartorneq aamma arlalinnik sammiveqartumut aningaasaqarnermut allannguineq
 - Nalingi: Inuussutissarsiornermut killiliussat imarisaajungitsoq pilersissallugit pisortat suliassaraat.
- Aaqjissusseqqinnissamut sammivik 3: Pisortat ingerlatsiviannik siunissamut qularnaarineq.
 - Nalingi: Pisortat ingerlatsiveqarfii innuttaasut amerlassusaannut nunallu aningaasaqarneranut naleqqussarneqassaaq. Inoqarfinnut assigiingitsunut pisortat sullissinerisa pitsaassusaat nassuiarneqassapput pitsanngorsarneqarlutillu.
- Aaqjissusseqqinnissamut sammivik 4: Akileraarusersuinernik, atugarissaarnissamut ikiorsiissutit, inissianut utoqqarnullu tunngasunik aaqjissusseqqinneq.
 - Nalingi: Kikkut tamarmik peqatigiipput pisinnaasaminnullu tapersiissallutik.

Aaqjissusseqqinnernik ikittuaqqanik sunniuteqarluartussanilli, ataatsimut inuiaqatigiinni aningaasaqarnerup ineriartorneranut attanneqarsinnaasumut tassuunakkullu imminut napatissinnaanerulernermut tunngavissiisunik suliniuteqarnissaq pingaaruteqarpoq.

Sulianut allanut atassusiineq

Napatitsinissamut siuariartortitsinissamullu pilersaarut 2-p ilaatigut ukunannga sulissuteqarnermi najoqqutassanut atassutilimmik oqaasertalersorneqarnissaa anguniarneqassaaq:

- Akileraartarnerup akitsuusersuisarnerullu aaqjissuuteqqinneqalernera, ilaatigut naligiinginnerujussuarmik annikillisaqataasussaq suliffillillu amerlanerulernissaannik imminullu pilersorsinnaanerulernissamik iluaqutaasussaq.
- Soraarnerussutiasiat aaqjissuussaanerata siunissamut qularnaarniarlugu utoqqaat pillugit periusissiaq nutaaq siunnersuullu.
- Periusissiat atuutilertussat aamma isertittakkat suliffillillu amerliniarlugit ilinniartitaanermut suliffeqarnermullu suliassaqarfimmi pisariaqartitat aallaaviginerullugit pilersaarusiata, kiisalu
- Inuiaqatigiinni pisariaqartitat aamma aningaasaqarnikkut inunnillu isumalluutit aallaavigalugit ataqatigiinnerulersinniarlugu sunniuteqarsinnaanerulersinniarlugulu aammalu innuttaasut katitersimaneritut allanngorsimasumut naleqqussarniarlugu pisortat ingerlataqarfiata pisarialimmik naleqqussarnissaa.

Taamaattumik meeqqanut suli atualingitsunut meeqqallu atuarfiannut suliassaqarfinni aamma peqqinnissamut paaqqinninnermullu suliassaqarfinni sulisut ilinniarsimasut amerlinissaannik ilisimaneqartut ilungersunartut iliuuseqarfiginissaat pingaaruteqarpoq. Ilinniagaqassuseq qaffassappat aammali atugarissaarnissamut qitiusoqarfinni siunissami naammaginarnerusumik sullissisoqassappat ilungersunartut taakku aaqqiivigineqartariaqarput.

Tamatuma saniatigut Napatitsinissamut siuariartortitsinissamullu pilersaarut 2 ineriartortitsinissamik sulissanut annertunerusunut allanut, tullinguuttumi immikkoortukkuutaartuni takuneqarsinnaasunut atassuserneqassaaq:

- Soraarnerussutisianik aaqqissuusseqqinneq.
- Pisortat ingerlatsiviata annikillisarneqarnera innuttaasullu katitersimanerisa allanngorsimaneranut naleqqussarnera.
- Inuusuttut amerlanerusut ilinniakkamik naamassinnittarnissaat ilinniartitaanermillu aaqqissuussamut ingerlaqqipallattarnissaat.
- Assigiinngisitaartumik aningaasaqarneq.
- Suliffeqarfeqarfiup aaqqissuuteqqinnera.
- Takornariaqarnikkut periusissiaq nutaaq.
- Suliffissuaqarfiit siunertaralugit erngup nukinganik periarfissanik atuinissaq (Mingutsitsinnginnerusumik ineriartorneq)

Napatitsinissamut siuariartortitsinissamullu pilersaarut 2 2023-mi saqqummiunneqassaaq.

5.3 Sulisussarsiornermi ilungersunartut

Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit 2023-mi ukiup affaanut siullermut siunnersuisoqatigiit kingullermik nalunaarusiamini allapput 2022-mi sulisoqarnikkut suli siuariartortoqartoq, suliffissarsiorlutut nalunaarsorneqartut amerlassusaat aatsaat taamak ikitsigisut aallaavigalugit naliliisoqarpat.

Pingaarnertigut isigalugu sulisinnaasut piukkunnaatillit annertuumik amigaatigineqarput Naalackersuisullu tamanna aningaasaqarnikkut suli siuaruaqqinnissamut aporfittut annertuutut isigalugu. Innuttaasut katitigaanerisigut ineriartornermut naleqqiullugu pisortat aningaasartuutaanni annertuumik qaffassimasuni ukiuni aggersuni ajornartorsiutaavoq sulisuusinnaasunit akuerineqarsinnaanngitsumik sulisussanik piumasqaarneq.

Atorfik inuttaqanngitsoq inuttassarsiuunneqarpat taamaattumik amerlanertigut misigineqartarpoq atorfup inuttalernissaa ajornarluinnartuusoq - ilaatigut suliffissaaleqisut Kalaallit Nunaanni aatsaat taamak ikitsigimmata aamma sulisussamik eqqortumik sulisussarsinissaq pillugu sulisitsisut akornanni annertuumik unammilleqatigiittoqarmat. Tamatuma saniatigut siunissami sulisussamik qanoq pilerisutsilernissamut imaluunniit sulisussarsiornermissamut sulisitsisut piareersimanissaat aamma pingaarpoq.

Tulliuttumi sulisussarsiornermi ilungersunartut pillugit erseqqinnerusumik nassuiaasoqarpoq ilaatigut maannakkut pissutsinik misissuinikkut kiisalu pissutsit pitsaanerulersinnissaannut isumaliutit suliniutillu aallartinneqarsimasut aqqutigalugit.

Suliffeqarfinni namminersortuni sulisussanik amigaateqarneq

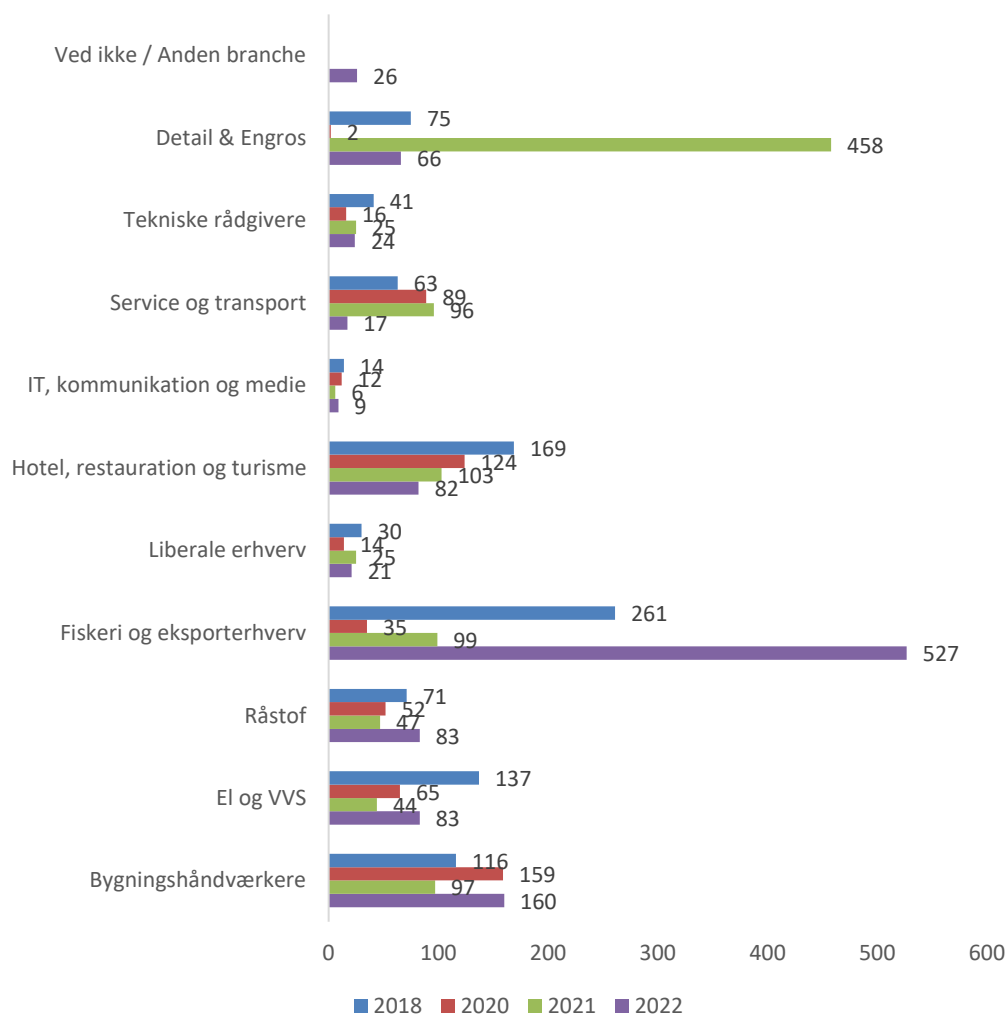
Naalackersuisut kisimik sulisussanik amigaateqarnermik nalunaarsuisimangillat. Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit tamanna aamma uparuarpat.

Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaanni Sulisitsisut 2018-mi, 2020-mi aamma 2021-mi peqatigiiffiup ilaasortamini misissuinermini inerniliivoq Kalaallit Nunaanni sulisut 900-it missaat tikillugit

amigaatigineqartut. Misissuineq december 2022⁵-mi uteqqinneqarpoq, uppersararqarlunilu sulisussanik suli amigaateqartoq taassumalu annertussusaa sulisut 1.100-it misaaniittoq. tak Takussutissiaq 40.

Misissuineq taanna malillugu sulisinnaasut ilinniagaqarsimanngitsut ilinniagaqarsimasullu amigaatigineqarput. Sulisitsisut Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit assigalugit allapput sulisinnaasunik pissarsisinnaannginneq siuariartornissamut akornusiisoq. Misissuinermit paasineqarpoq pingaartumik aalisarneq sulisinnaasunik ilinniagaqarsimanngitsunik amigaateqartoq, illuliornermilu sanasuni ilinniagaqarsimasunik sulisinnaasunik ilinniarsimasunik amigaateqartut, pingaartumik sanasunik.

Takussutissiaq 40. Sulisinnaasut amigaataaneri suliassaqarfinnut agguarlugit

Paasisaqarfik: Kalaallit Nunaanni Sulisitsisut, Sulisussanik amigaateqarneq 4, misissueqqissaarneq - december 2022

⁵ 2022-mi misissuinermit akissuteqartut amerlagisassaangillat taamaallaat 36 %-iullutik, tamannalu pissutsit pillugit tamakkiisumik takussutissianani, kisianni sulisussanik amigaateqarnermut pitsaasumik takussutissisutut isigineqarsinnaalluni. Akissuteqartut ikinnerisa taamaattumik paasinarsisippaa misissueqqissaarnermit sulisinnaasutut naatsorsorneqartut ikinnerpaatut isigineqartariaqartut aamma amigaateqarneq misissuinermit paasineqartumit annertunerussaasoq.

2023 eqqarsaatigalugu misissuinerup takutippaa sulisinnaasumik 2023-mi suli pisariaqartitsisoqarnissaa naatsorsuutigineqartoq. Naliliisoqarpoq sulisinnaasut ilinniagaqarsimasut pillugit atorfiit 70 pct. kisimik inuttaqassasut. Misissuinerup aamma takutippaa sulisuni pissutsit allanngorarnerinik pissuteqartumik taamaattarnerit soraartarnerillu kiisalu suliffeqarfiit akornanni sulisussat pillugit unammilleqatigiittoqarnerata malitsigisaanik ukiup ataatsip ingerlanerani sulisussarisat / atorfiit amerlassusiisa inuttalernissaannut suliffeqarfimmi 30 pct-imik amerlanerusut inuit aqqusaartartut.

Pisortani sulisussanik amigaaqarneq

Namminersorlutik Oqartussat allaffeqarfiini suliffeqarfimmi ataaniittuni sulisussanik aamma amigaaqarpoq.

Pisortani isumassuinerup peqqinnissakkullu ingerlataqarfinni sulisussanik pilerisutsitsilernissamut sulisoqaannarnissamillu annertuumik ajornartorsiuteqarneq misigineqarpoq, utoqqaat illui, meeqqeriviit, ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit, kommunini ingerlatsiviit immikkoortortallu allat eqqorneqarlutik.

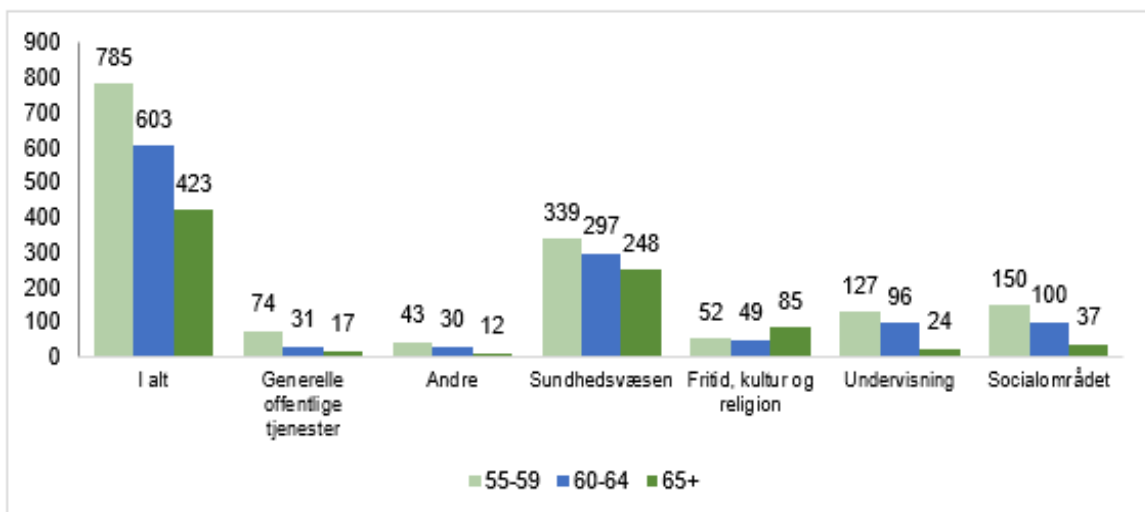
Namminersorlutik Oqartussani sulisinnaasunik amigaaqarneq pillugu ataatsimoortumik naatsorsuinerup maannakkut peqanngilaq.

Utoqqarnut suliasaqarfik

2050-ip tungaanut Kalaallit Nunaanni innuttaasut utoqqaanerulissapput. Ukioqatigiiaarpasut piffissarlu inuuffiusussatut naatsorsuutigisamut ataqatigiissikkaanni utoqqaat malunnaatilimmik amerlanerulernerinik tamanna kinguneqassaaq. Innuttaasut pillugit siumut naatsorsuinerup takutippaa innuttaasut ilaat amerliartuinnartut utoqqaalissasut ukiunilu tulliuttuni qulini innuttaasut utoqqaat amerlanerulissallutik, aatsaat Kalaallit Nunaanni taamaattoqassalluni. Tamatuma kingunerisaanik siumut sammisumik sulisinnaasunik annertuumik pisariaqartitsisoqassaaq.

Isumaginninnermi utoqqarnullu tunngasuni sulisinnaasunik annertuumik annaasaqarnissaq naatsorsuutigineqarpoq, tassa ingerlataqarfimmi sulisorpassuit 55-it sinnerlugit ukioqarmata.

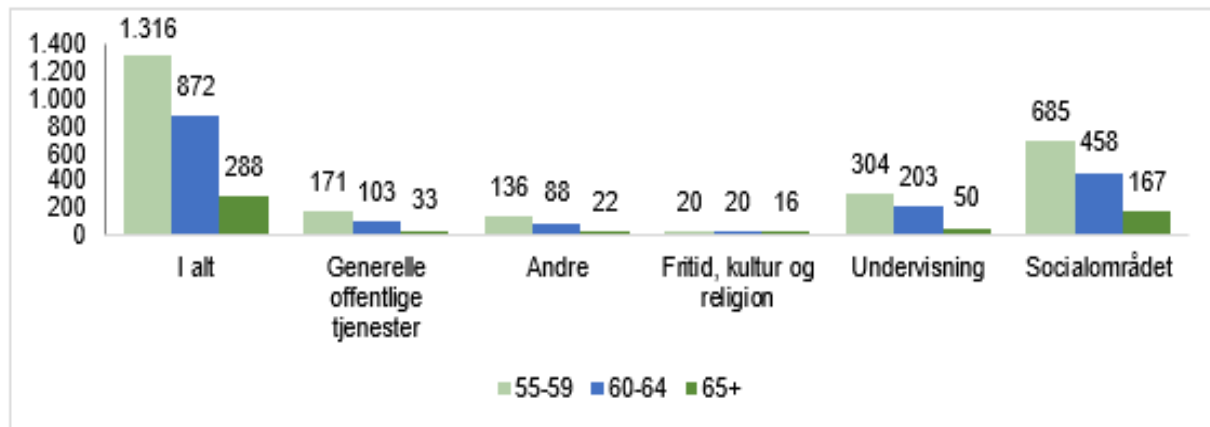
Takussutissiaq 41. Namminersorlutik Oqartussani atorfeqartut amerlassusaat atuuffii malillugit, 2019.

Paasisaqarfik: Naatsorsueqqissaartarfik, 2019

Nalunaarsugaq: Takussutissiaq 41 Namminersorlutik Oqartussani atorfeqartut amerlassusaat malillugit naatsorsorneqarput. Atorfinni sulinerit imaluunniit ingerlataqarfiit iluini suuneri malillugit immikkoortitsisoqanngilaq.

Takussutissiaq 42. Kommunini atorfeqartut amerlassusaat atuuffii malillugit 2019

Paasisaqarfik: Naatsorsueqqissaartarfik

Nalunaarsugaq: Takussutissiaq 42 kommunini atorfeqartut amerlassusii malillugit naatsorsorneqartut. Atorfinni sulinerit imaluunniit ingerlataqarfiit iluini suuneri malillugit immikkoortitsisoqanngilaq.

Takussutissiaq 41-mit aamma Takussutissiaq 42-mit takuneqarsinnaavoq kommuniniit atorfeqartut 288-it soraarnertut ukiut anguleraat, tamanna Namminersorlutik Oqartussani atorfeqartuni 423-iulluni. Ingerlaqqilaarnermi takuneqarsinnaavoq kommunini atorfeqartut amerlassusaat ukiut pingasut-arfineq marluk iluanni soraartut sakkortuumik qaffassasut aamma ukiut arfineq marluk-aqqaneq marluk isigigaanni atorfeqartut soraarninngortut suli amerleriaqqissallutik.

Takussutissiaq 42-mit takuneqarsinnaavoq sulisut isumaginnittoqarfimmi sulisut kommunini atorfeqartut affai sinnerlugit amerlassuseqartut ukiut aqqaneq-marluk ingerlaneranni soraarninngortussaasut.

Takussutissiaq 41-mit aamma Takussutissiaq 42-mit inerniliisoqarsinnaavoq peqqinnissaqarfik isumaginnittoqarfillu sulisinnaasutut ukiulinni sulisunik amerlanerpaanik annaasaqassasut, taamaalillunilu ukiut 15-it tulluuttut ingerlaneranni soraarninngortutut ukioqalissallutik. Eqikkaanermi taamaalilluni pisortat ingerlataqarfiini sulisinnaasunik pisariaqartitsinerpaaffiusussani ingerlataqarfinit taakkunaniit taamaatittut amerlanerussapput.

Utoqqaat illui sulisussarsiornikkut annertuumik ilungersorput, tamatumalu kingunerisaanik ilinniagaqarsimangitsorpassuit atorfinitsinneqartarlutik, sulisoriinnarnissaallu sapernartarluni.

Utoqqaat amerlassusiisa amerliartuinnarneri aamma peqqinnissaqarfimmut tamaviaartitsipput, tassa innuttaasut ukioqqortusigaluttuinnarnerisa nappaatit amerlanerulersissinnaammagit taamaalillunilu piginnaasaq tamaviaarterlugu peqqinnissaqarfiullu ingerlalluarnissaa pisariaqartilerlugu.

Peqqinnissaqarfimmut tunngasut

Peqqinnissaqarfiup iluani sulisinnaasunik annertuumik amigateqarneq aamma misigineqarpoq. Tulluuttumi peqqissaasut pillugit pissutsinut tunngasunik erseqqinnerusumik allaaserinnittoqassaaq, tassunga ilanngullugu ataavartumik atorfeqartut taartaasartutullu atorfeqartut akornanni annertussuseq agguarnerilu.

Tabel 12. Peqqissaasut suliffiissa nunami agguataarsimaneranut takussutissiaq.

	Amerlassutsit	Procent
Nuna tamakkerlugu napparsimmavik, DIN	163	53.3%
Allaffissorneq, DIN	10	3.3%
Pingaarnertut susassaqarfik, Nuuk	38	12.4%
Pingaarnertut susassaqarfik, nunap immikkoortuini illoqarfiit	57	18.6%
Pingaarnertut susassaqarfik, illoqarfiit allat	38	12.4%
Katillugit	306	100 %

Paasisaqarfik: Nakorsaaneqarfik

Nassuiaat 1: Innuttaasut ulloq 1. januar 2023-mi kommunit avataaniittut 63-it ilanngunnagit. Nuummi, nunap immikkoortuini illoqarfinni illoqarfinnilu allani nunaqarfiit ilanngullugit naatorsorneqarput Nassuiaatit atorpeqartut:

Peqqinnissakkut sullissineq toqqaannartoq, nunap immikkoortuini illoqarfiit: Ilulissat, Aasiaat, Qaqortoq aamma Sisimiut.

Peqqinnissakkut sullissineq toqqaannartoq, Nuuk: Tarnikkut napparsimasunik sullissivik, Inuunerissaavik Steno, Sermersuumi isilerineq aamma DIN.

Peqqinnissakkut sullissineq toqqaannartoq, illoqarfiit allat (peqqissaaviit):

Qaanaaq, Upernavik, Uummannaq, Qasigianguit, Nanortalik, Narsaq, Maniitsoq, Ittoqqortoormiit, Paamiut aamma Tasiilaq.

Kangerlussuarmi aamma Kangaatsiami peqqissaasut nunap immikkoortuini illoqarfinnut ilanngunneqarput Kulusummilu peqqissasoq Tasiilamut ilanngunneqarluni.

Tabel 12-mi takutinneqarpoq peqqissaasut affai sinnilaarlugit Nuummi Dronning Ingridip Napparsimmavissuani (DIN) sulisuusut. Taakkununga DIN-imi allaffeqarfimmi kiisalu Nuummi peqqinnissakkut sullissinermi toqqaannartumi sulisut peqqissaasut ilanngukkaanni peqqissaasunit tamarmiusunit 70 pct.-ingajaat Nuummi sulisuupput.

Tabel 13. Peqqissaasut - ataavartumik atorfeqartut aamma taartaasartut.

	Amerlassutsit	Atorfeqartinneqartut	Taartaasartut	Taartaasartut amerlassusaat
Nuna tamakkerlugu napparsimmavik, DIN	163	107	56	34.4 %
Allaffissorneq, DIN	10	10	0	0.0%

Pingaarnertut susassaqarfik, Nuuk	38	33	5	13.2 %
Pingaarnertut susassaqarfik, nunap immikkoortuini illoqarfiit	57	28	29	50.9%
Pingaarnertut susassaqarfik, illoqarfiit allat	38	18	20	52.6%
Katillugit	306	196	110	35.9%

Paasisaqarfik: Nakorsaaneqarfik

Nalunaarsugaq: Naatsorsuinermit ilaangillat taartaasartunut allaffiit aqutugalugit atorfinitsinneqartut taartaasartut

Qanoq atorfeqartuuneri erseqqinnerusumik misissoraanni ataavartumik atorfeqartuunersut imaluunniit taartaasartut atorfeqartuunersut taamaalilluni imatut agguarsimapput 64 pct. ataavartumik atorfeqarput 36 pct.-illu taartaasartut atorfeqarlutik, tak. Tabel 13. Nuulli avataani peqqissaasut affai sinnerlugit taartaasartut atorfeqarput.

Tabel 14. Peqqissaasut - ataavartumik atorfeqarnerup sivisussusaa taartaasartullu.

	Atorfeqartinneqartuartut		Taartaasartut	
	Amerlassutsit	Procent	Amerlassutsit	Procent
Ukioq ataaseq ataallugu	1	0,50%	60	54,50%
Ukiut 2-3	32	16,30%	29	26,40%
Ukiut 4-5	34	17,30%	12	10,90%
6-7-inut ukiullit	26	13,30%	1	0,90%
ukiut 8-9	22	11,20%	3	2,70%
ukiut 10-11	18	9,20%	3	2,70%
12-13 år	9	4,60%	1	0,90%
ukiut 14-15	12	6,10%	1	0,90%
ukiut 16-17	17	8,70%	0	0,00%
18 annerusulluunniit	25	12,80%	0	0,00%
	196		110	

Paasisaqarfik: Nakorsaaneqarfik.

Tabel 14 takutinneqarpoq taartaasartut amerlanersaat (54 pct.) ukioq ataaseq ataallugu sulisartut taartaasartullu ikittuinnaat ukiuni 4-5-init sivisunerusumik sulisarlutik. Niviarsiassaaleqineq taartaasartunik atorfinitsitsisarnikkut aqqiiffiqineqarnerusarpoq tamannalu siunissaq ungasinnerusoq isigalugu pissusissamisuunngilaq.

Pisortat sulisussaaleqinerisa qanoq annertutiginera aammalu atorfiit inuttaqanngitsut eqqarsaatigalugit suliassa qarfiit akornanni assigiinngissutaat, sulisut qanoq akulikitsigisumik taarseraattarneri il.il. tamakkiisumik ilisimaneqanngillat. Allatut oqaatigalugu suliassa qarfimmu uunga tunngatillugu paasissutissanik pisariaqavissunik amigaateqartoqarpoq. Paasissutissanik amigaateqartoqarneratigut aalajangiisussat pisortallu aqutsinermi pingaaruteqarluinnartunik aalajangiisinnaanerata ajornarnerulersippaa. Paasissutissat pitsaanerusut pissarsiarisalerisigut pisortat akissarsiat pillugit isumaqatiginninartarneri paasissutissanik aallaaveqarluni ingerlanneqartatut pitsanngoriartinneqarsinnaapput. Namminersorlutik Oqartussani atorfinitsitsisarnerni sulisullu sulisoriinnartarnerini IT-systemip Mindkey atorneqarnissaa pilersaarutaavoq taannalu aqqutigalugu paasissutissanik pissarsisarnissaq, atortorli taanna suli atorneqalinnigilaq.

Sulisussarsiornermut pingaarnertigut pullaviit

Sulisinnaasunik sulisussarsiornermut pullaviit atugaanerpaat akornanniittut tassaapput piunnaqarneq sulisuusinnaasunillu aqunneqartut pullaviit.

Piunnaqarnermik aqunneqartumik sulisussarsiornermi suliffeqarfiit maannakkut sulisussanik pisariaqartitsinerannik aamma suliffeqarfimmut pineqartunut tulluurtumik sulisussanik aalajangersimasumik piginnaasalinnik piukkunnaatilinnillu sulisussarsiornermik sammisaqartarpoq. Taamatut pullaveqarnermi amerlanertigut qinnuteqarsinnaasunut toqqaannartumik saaffiginittuqartarpoq, atorfiit pillugit paasissutissaaviit aamma inoqutinut attaveqaatit atorlugit allallu qinnuteqarsinnaasut nassaarinarneqarlutik.

Sulisinnaasunit aqunneqartumik sulisussarsiorneq, aappaatigut ilinniarnepungusarnerullu annertusineratigut sulisinnaasunik periarfissat pitsaanerusut aamma suliffeqarfimmi periarfissaasut naammattumik piginnaasaqartunik peqarnerata qulakkeernerisigut isiginiarneqarlutik. Taamatut pullaveqarnermi ilinniartitaanermi sungiusarnermilu suliniutinilu allani amerlanertigut aningaasaliisoqartarpoq, ingerlataqarfiit imaluunniit suliaraqarfiit aalajangersimasut iluanni sulisinnaasut amerlineqarnissaannik siunniussaqtartut.

Piunnaqarnermik sulisinnaasunillu aqunneqartut sulisussarsiornermi periusissiat tulluurtumik ataqatigiissinneri pingaarnertigut nassaarinarneqartarput.

Piunnaqarnermik aqunneqartumik sulisussarsiornermi suliffeqarfiit maannakkut sulisinnaasumik pisariaqartinneqartumik sulisussarsinissamut immikkut akisussaaffeqarlutillu immikkut periarfissaqartarput. Sulisinnaasunit aqunneqartumik sulisussarsiornermi pisortani oqartussat aqutsisutut inissisimasarput.

Tulliuttumi Namminersorlutik Oqartussani sulisussarsiornermut periusissiamik ineriartortitsilluni sulineq erseqqinnerusumik allaaserineqarpoq.

Namminersorlutik Oqartussani sulisussarsiornermi periusissaq

Namminersorlutik Oqartussani suliffeqarfimmi taakkununga atasuni sulisussarsiornermi sulisunillu sulisoriinnartarnermut periusissamik tamakkiisumik suli suliartaqarnikuunngilaq. Pineqartoq Namminersorlutik Oqartussat sulisoqarnermut immikkoortartaqarfianit HRU-mit suliarineqaleruttarpoq.

Tamakkiisumik periusissat sulisussarsiornermi pinngitsoorneqarsinnaanngitsut HRU-mit massakkut ilusilersorneqarput, taakku immikkoortuni ataasiakkaani atorneqarsinnaassapput namminerluunniit pisariaqartitaminnut naleqqussarneqarsinnaassallutik.

Sulisussarsiornermi periusissami makku ilanngunneqarnissaattaaq naatsorsuutaavoq:

Nittarsaassineq. Namminersorlutik Oqartussat nittarsaanneqaqqinnissaat sulissutigineqarpoq.. Siusinnerusukku kalaallit nunaanni pinngortitaq Kalaallit Nunaata avataaneersunut sulisussanik sulisussarsiornermi immikkut isiginiarneqartarsimavoq. Massakkut Namminersorlutik Oqartussani suliassat neqeroortigineqartatut sammeneqarnerussapput tassunga ilanngullugit

suliassat assigiinngisitaarneri, annertuumik akisussaaffittaarneri aammalu qaffassarsinnaanissamut periarfissat.

Sulisuqaannarniartarnej. Sulisussarsiortarnerit sulisuqaannarniartarnerillu ataatsimoorullugit iliuseqarfigineqarnissaat pingaartineqarpoq. Onboarding atorfineqqaarnermi kisimi eqqaamaneqarani ingerlaavartumik malitseqartinneqartarnissaa pingaaruteqarpoq. Aqutsinermi tunngavissat nutaat aqutugalugit suliffimmi atugassarititat pitsaasuunissaat sulisunut ukiorpassuarni sulinissamut kajumilersitsisut qulakkeerneqassapput. Sulisitsisut pikkorissut sulisut suliinnarnissaanut kajumilersitsisarput.

Sulinermi inuuneq piujuartitsisoq. Tassaniipput immikkoortualuppasuit, tassaniillutilli timikkut eqqarsartarnikkullu peqqinnarnerusumik sulinermi inuuneqarnej. Ullormi soraarnermi ilaqtutanut, ikinngutinut sunngiffimmilu ingerlatanut nukissaqartoqassaaq.

Nikerarsinnaaneq. Sulinerup nikerartumik ingerlannissaa pillugu akissaatit akuerineqarnissaannut periarfissaqassaaq, tassunga ilanngullugu assersuutugalugu angerlarsimaffimmi sulinikkut suliassanik isumaginninneq.

Piukkussanik allattuiffik. Sulilersinnaasuugaluit atorfirmik pissarsinngitsoortut nanertuutitut isigineqarnatik isumalluutitut isigineqassapput. Pineqartoq immaqa Namminersorlutik Oqartussani allami tulluarsinnaavoq. Taamaattumik Namminersorlutik Oqartussani tamanit atorneqarsinnaasumik piukkussanik allattuiffik sulissutigineqartariaqarpoq.

Paasissutissanik katersineq. Paasissutissanik katersineq sularinninnerlu pingaaruteqarluinnarpoq, ilaatigut qarasaasiakkut atortoq Mindkey aqutugalugu. Suliffeqarfimmut ikiorfartuisunik aalajangiinernik ikorfartuisumik paasissutissanik katersinissaq anguniagaavoq.

Ussassaarineq. Qinnuteqartut sullitatut isigineqassapput. Sunniutinik uuttuinerneq, siorna kingornalu uuttuinerit, siunnerfigisat immikkoortiterneq siunnerfeqartumillu attaveqaatinik atuneq. "Word of Mouth" assersuutugalugu tassaavoq ussassaarinermi saku sunniuteqarluarsinnaavoq.

Qulaani allassimasut tassaapput Namminersorlutik Oqartussanut tassungalu atasunik suliffinnut sulisussarsiortarnermi periusissami ilaassusattut naatsorsuutigineqartut. Periusissiaq naatsorsuutigineqarpoq 2023-ip ingerlanerani saqqummiunneqarumaartoq.

Suliffeqarnerit suaassutsinut agguarsimanerini ilungersunartut

Suliffeqarnerit suaassutsinut agguarsimasunut ilisarnaataapput arnat angutillu annertuutigit suliffeqarfii ilaanni assigiinngitsuniittarnerat. Suaassutsinut agguarsimanerup kinguneraa suliassat ilaasa arnat imaluunniit angutit suliassaattut isigineqartarneri.

Suliffeqarfimmi suaassutsinut agguarsimanerit pissutigalugit siunissami inuiaqatigiinni ilungersunartut arlaliupput isumaginissaat ajornarnerulissallutik.

Aalajangersimasumik innuttaasut katitigaanerisa ineriartornerat siunissami sulisussanik amigaaqalernissamut peqataassaaq. Tassaniippoq pingaartumik arnanit atorfigineqartorujussuaq pisortani ingerlataqarfik, assersuutugalugu takuuk isumaginninnermi utoqqarnullu tunngasut pillugit immikkoortoq siusinnerusumiittoq, agguaqatigiissillugu ukioqqortuffiusoq.

Taamaalliluni ukiuni aggersuni pisortani ingerlataqarfimmiit sulisut amerlasuut suliunnaanissaat naatsorsuutigineqarpoq. Ingerlataqarfimmi tassani siunissami sulisussatigut pisariaqartitsineq naammassiumallugu pisariaqarsinnaavoq siusinnerusumut naleqqiullugu ingerlataqarfimmi angutiniq amerlanerusunik sulisussarsisoqarnissaa. Ilinniarnernik suaassutsimut agguarsimasunik qinersineq,

angutit namminersortunut annertunerusumik ujartuissarnerat peqatigalugu pisortani ingerlataqarfimmi eqqortumik piukkunnaateqartunik sulisinnaasunik amigaateqarnerup annertusineranut tapertaasinnaavoq. Taamaaqataanik angutinit suliffigineqarnerusartuni sulisinnaasunik ilinniarsimasunit siunissami amigaateqalernissaq aamma eqaannerusumik suliffeqarfimmik pisariaqartitsilersinnaavoq.

Suliffeqarfinni suaassutsinut agguarsimaneq aamma isorliunerusuni sulisussanik amigaateqarnerup annertusineranut peqataasinnaavoq. Pingaartumik arnat ilinniarnernik toqqaasarnerat amerlanertigut sumiiffinnit taakkunanit nuuttarnissaannik tunngaveqarpoq. Ilinniarnermik toqqaaneq amerlanertigut suliffeqarnissamut periarfissanut ataqatigiissinneqarneq ajorpoq, tassa imaappoq pingaartumik arnat ilinniarnernerup naammassineqarnerata kingorna uteqqinneq ajorlutik.

Tamanna pissutigalugu suaassutsinut agguarsimanagerup tulluurtuunnginnerata isiigniarnissaa siunissami suli pisariaqarnerulissaaq. Tamanna aamma pissutigalugu sammisaq taanna pillugu sulisussarsiornerup ingerlanerani sammineqalereersimavoq.

Sulisartut avataaneersut

Ullumi nunatsinniipput 2000-it tikillugit naalagaaffeqatigiinni innuttaanngitsut. Pingaartumik inuit Asiameersut (2023-mi qaammatini pingasuni siullerni inuit 1237-it), ingerlataqarfinni assigiinngitsuni sulinissaq siunertaralugu Kalaallit Nunaannukartartut amerliartorput, amerlanertigullu "unnisarfinni neriniartarfinnilu", "aalisarnermi aamma aalisarnermut attuumasuni suliffissuarni niuerneramilu" kiisalu "annertuukkaarlugit niuernermi aamma niuertarfinni" suliaqarfiit iluanni suliffeqarfinni. Isumaginninnermut utoqqarnullu tunngasuni naatsorsuutigineqarpoq sulisinnaasunut annertuumik annaasaqartoqassasoq, tassa ingerlataqarfimmi sulisorpassuit 55-it sinnerlugit ukioqarmata. Taamaalilluni ukiut tulliuttut iluanni suliassaqarfinnut taakkununnga sulisussanik pilersuinissaq pisariaqartinneqassaaq, soorlu aamma peqqinnissaqarfik tamarmiusoq sulisinnaasunik naammattunik pilersuitsitsilernissamik annertuumik ajornartorsiuteqartoq.

Tamanna pissutigalugu ingerlataqarfiit taakku ilaannut nunarsuup ilaanit allaneersunik, assersuutigalugu Asiamiit, sulisinnaasunik pilersorneqartariaqarnerosoq qulaajassallugu siunissami pisariaqarsinnaavoq, taamaaqataanillu taakkunaniit inuit ullumikkut suliaqarfinni allani pingaaruteqartunik suliaqarlutik. Taamaattumik piginnaasanik sunik pisariaqartitsisoqarnerosoq aamma qulaajarneqassaaq, assersuutigalugu ilinniartitaanikkut, oqaatsitigut kulturikkullu piginnaasat, isumaginnittoqarfimmi utoqqarnullu tunngasuni kiisalu peqqinnissaqarfimmi suli at isumaginissaannut.

Takussutissiat nalunaarsuiffiillu allattuiffii

Takussutissiaq 1. Aningaasarsiornikkut suli siuariatorneq kisianni 2023-mi aningaasat naleerukkiartuinnassallutik	5
Takussutissiaq 2. Suliffissarsiortutut nalunaarsorsimasut amerlassusii, 2010-2022.....	7
Takussutissiaq 3. Atuisunut akit naleqqersuutaat ukiup siuliani taamaalineranut sanilliullugu qaffariamera	8
Takussutissiaq 4. Kalaallit Nunaanni, Danmarkimi EU-milu atuisunut akit ukiumi kingullermi taamaalinerani januar 2020-miit januar 2023-mut qaffanneri	9
Takussutissiaq 5. Aalisakkanik tunisassiat avammut nioqqutiginerisa nalingata ineriartornera, 2019 – 2022.	11
Takussutissiaq 6. Aalisakkat qaleruallillu agguaqatigiissillugit kiilumut akiinut naleqqersuut, 2011-2022.	12
Takussutissiaq 7. Sinerissap qanittuani qaleralinniarsinnaanermut akuersissutit tunniunneqartut atorneqartullu amerlassusiat 2013-2022.	14
Takussutissiaq 8. Sinerissap qanittuani saarullinniarnermi akuersissutit tunniunneqartut atorneqarsimasullu amerlassusiisa ineriartornerat, 2013-2022.	16
Takussutissiaq 9. Kalaallit Nunaata imartaani avaleraasartoortat amerlassusiisa nikerarnerat 2013-2022.	17
Takussutissiaq 10. Tunumi aamma nunat tamalaat aalisarfianni 2013-2022-mi avaleraasartuunik Kalaallit Nunaata pisai.....	18
Takussutissiaq 11. 2010-2022-mi aalisarnermi isumalluutininik atuinnermut akitsuutinit iluanaarutit.....	19
Takussutissiaq 12. Umiarsuarnut takornariartaatinut ilaasut amerlassusiat 2003-2021	23
Takussutissiaq 13. Timmisartumut ilaallutik Kalaallit Nunaannit aallartut: Nunanit allaneersut maanilu najugallit 2010/2015-2021	24
Takussutissiaq 14. Hotelini unnuisut amerlassusiat, 2015-2021	25
Takussutissiaq 15. Qaammammut aamma qaammatinut aqqaneq-marlunnut suliffissarsiortut agguaqatigiissillugit amerlassusii 2015	30
Takussutissiaq 16. Ukiumut suliffissarsiortut suliffeqanngitsullu amerlassusii 2010-2022.....	30
Takussutissiaq 17. Anguniagaq 1. Aningaasaqarneq imminut napatittoq. TAN-imut naleqqiullugu ataatsimoortumik tapiissutit appariaataat (Pct.)	44
Takussutissiaq 18. Anguniagaq 2. Annertunerusumik tunisassiorneq Ukiuni 2010-mit 2021-mut TAN ineriartornivia OECD	44
Takussutissiaq 19. Anguniagaq 3. Pisortat ingerlataqarfiisa annertussusiat. Pisortat atuinerisa TAN-imut naleqqiullugu annertussusaa	45
Takussutissiaq 20. Anguniagaq 4. Akiitsoqalerneq aningaasaqarnikkullu qanoq iliornissamut kiffaangissuseqarneq. Akiitsut erniallit tamakkerlugit aammalu TAN-imi %-it naapertorlugit 2010-2026 taarsigassarsiassatut naatsorsuutigisat	46
Takussutissiaq 21. Anguniagaq 5. Sulisut akissarsiagissaartut amerlanerusut. Inuit 15-iniit ukiullit akornanni appasinnerpaamik isertitaqartut 50 %-iinut aamma qaffasinnerpaamik isertitaqartut 50 %-iinut akini aalajangersimasuni isertitat atorneqarsinnaasut ineriartornerinut naleqqersuut	47
Takussutissiaq 22. Anguniagaq 6. Inuussutissarsiutitigut piginnaalersitsisumik ilinniagaqartut amerlanerusut. Inunnut 30-34-nut ukiulinnut sanilliullugu inuit piginnaasalertitsiffiusumik ilinniartut amerlassusiat	48
Takussutissiaq 23. Anguniagaq 7. Tunngaviusumik atuarfiup kingorna toqqaannartumik ilinniagaqalersut atuartut naggataarutaasumik soraarummeertut amerlanerusut. Tunngaviusumik	

atuarfiup naammassineqarneranit ukiup ataatsip kingorna atuartut naggataarutaasumik soraarummeersimasut ilinnialersimasut amerlassusaat	48
Takussutissiaq 24. Anguniagaq 8. Avammut niuernermi aningaasaqarneq patajaannerusoq. Nioqutissanik avammut niuernerup katitigaanera.	49
Takussutissiaq 25. Anguniagaq 9. Suliffeqartut amerlanerusut. Illoqarfinni nunaqarfinnilu suliffissarsiortut nalunaarsorneqarsimasut 2010-2021.	50
Takussutissiaq 26. Anguniagaq 10. Pisortani ingerlataqarfik (naalagaaffik). Pisortat akissarsianut aningaasartuutaat (2010-mi akit aallaavigalugit naatsorsorneqartut).	50
Takussutissiaq 27. Anguniagaq: 11 Kikkut tamarmik peqqinnerulissapput - piffissaq inuuffiusartuq sivisunerulissaaq. Agguaqatigiissillugu ukiut inuuffiusartut allanngoriartornerat	51
Takussutissiaq 28. Anguniagaq 12. Annertunerusumik naligiinneq inuuniarnikkullu nikingasoqannginneruneq. 2021-mi nunani arlalinni Gini-koefficienti.	52
Takussutissiaq 29. Anguniagaq 13. Amerlanerusut suliffissanut ilaalerput. Nunani assigiinngitsuni sulisinnaassutsip annertussusia 2010-2020 2021-luunniit.	52
Takussutissiaq 30. Anguniagaq 14. Inuusuttut suli amerlanerusut ilinniagaqarnissaat imaluunniit suliffeqarnissaat. Inuusuttut 16-it aamma 25-it akomanni ukiullit ilinniakkamik ingerlataqanngitsut suliffeqanngitsulluunniit 2010-2021-imi amerlassusaat.	53
Takussutissiaq 31. Anguniagaq 15. Nukissiuutit ataavartut - Nukissiorfiit tunisaasa ataavartut annertussusaat [pct.] 2010 – 2021.	54
Takussutissiaq 32. Anguniagaq 16. Nukissiuutit ataavartut nukissiuutinik atuinerup tamarmiusup ilaatut [pct.] 2010 – 2020.	54
Takussutissiaq 33. Anguniagaq 17. Inummut ulorianartumik pinerluttarnerit appartinneri. Nalunaarutigineqartartut amerlassusiisa ineriartornerat 2010 - 2020.	55
Takussutissiaq 34. Anguniagaq 18. Atuisunut akigitamat sanilliullugu Namminersorlutik Oqartussat inissiaataanni attartortittakkani 2010- 2023-mut m ² imut inimut akiliutaasartut ineriartorneri (Ini A/S-imit aqunneqartut).	56
Takussutissiaq 35. Ukiumi ataatsimi piitsuussuseq, akunnattumik aningaasarsianut naleqqiullugu 50 %-imik killissarititaq, 2010-2021	57
Takussutissiaq 36. Pisortat ingerlatsinerini inuusutissarsiutinilu allani sulisoqarnikkut ineriartorsimaneq, 2008-2020.	59
Takussutissiaq 37. Kommunini atorfilinnik akissarsiaqartitsineq, 2012-2021 – atorneqarfiinut procentinut agguataarlugit.	60
Takussutissiaq 38. 2012-2021-mi Namminersorlutik Oqartussani atorfilinnik akissarsiaqartitsineq – atorneqarfiinut procentinut agguataarlugit.	61
Takussutissiaq 39. Kommunini+ Namminersorlutik Oqartussani atorfillit akissarsiaqartinneri 2012-2021 – atorneqarfiinut procentinut agguataarlugit.	61
Takussutissiaq 40. Sulisinnaasut amigaataaneri suliassaqaqarfinnut agguarlugit.	65
Takussutissiaq 41. Namminersorlutik Oqartussani atorfeqartut amerlassusaat atuuffii malillugit, 2019.	66
Takussutissiaq 42. Kommunini atorfeqartut amerlassusaat atuuffii malillugit 2019	67
Tabel 1. Aalisartut aamma aalisariutit Kalaallit Nunaanni akuersissutit atorlugit pisaat, 2013-2022....	13
Tabel 2. Aatsitassarsiornermi ukiumut aningaasaliinerit (mio. kr.)	25
Tabel 3. Aatsitassarsiornerit siuarsimanerpaat	26
Tabel 4. 2016-2026-mut naatsorsuutinit missingersuutiniillu kisitsisinut pingaarnernut ataatsimut takussutissiaq.	31
Tabel 5. Toqqaannanngitsumik akileraarutit ineriartornerat 2012-2022, mio. kr.-nngorlugit.	33
Tabel 6. 2022-p aallartinneraniit 2023-p aallartinneranut kinguaattoorutit ineriartornerat akiitsut suunerinut agguataarlugit.	35

Tabel 7. Kommunit aningaasaqarnerat, tusind kr.-nngorlugit. (kisitsisit pitsaasumik inissisimasut sinneqartoornermik takutitsipput)	37
Tabel 8. Namminersorlutik Oqartussani, Namminersorlutik Oqartussat aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiutaanni kommuninilu 2022-2026-imi akiitsut erniallit ilanngaaseereerlunilu akiitsut erniallit ineriartornissaattut naatsorsuutigisat	38
Tabel 9. Napatitsinissamut siuariartortitsinissamullu pilersaarutip ingerlanerata paasiniarnissaanut takussutissat	42
Tabel 10. Inuit akunnattumik aningaasarsiarineqartut 50 % ataallugit aningaasarsiallit aningaasaqarnikkut atugarliortut ilaat amerlassusaallu sumiiffinnut agguataarlugit (illoqarfiit nunaqarfiillu siusinnerusukkut kommunit aaqjissuussaananerannut ilaasut), 2011-2022.....	58
Tabel 11. Kommunini Namminersorlutillu Oqartussani 2010-2021-mi atorfilinnik akissarsiaqartitsinermut pisortat aningaasartuutaat	59
Tabel 12. Peqqissaasut suliffiissa nunami agguataarsimaneranut takussutissiaq.	68
Tabel 13. Peqqissaasut - ataavartumik atorfeqartut aamma taartaasartut.....	68
Tabel 14. Peqqissaasut - ataavartumik atorfeqarnerup sivisussusaa taartaasartullu.	69